

Sisukord

Justiitsministeerium.....	2
Kaitseministeerium.....	17
Kliimaministeerium.....	27
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium.....	32
Rahandusministeerium.....	37
Regionaal- ja Põllumajandusministeerium.....	42
Siseministeerium.....	52
Sotsiaalministeerium.....	61
Finantsinspeksioon.....	67
Eesti Pank.....	71
Konkurentsiamet.....	77

Justiitsministeerium			
Nr	Ettepaneku/märkuse sisu	Arvestatud/mitte arvestatud	Kommentaarisid
1.	EL õiguse ja riigisisesed küsimused – juhime tähelepanu, et Euroopa Liidu (EL) õigusega seotud eelnõusse ei kavandata teisi küsimusi. See võib hakata takistama või pikendama EL õiguse ülevõtmist. Lähtudes eelnevast tuleb eelnõust jätta välja muudatused, mis ei ole seotud EL õiguse ülevõtmisega ning koondada need muudatused eraldi eelnõuks.	Arvestatud	Eelnõust on jäetud välja muudatused, mis ei ole vahetult vajalikud direktiivi rakendamiseks ja eesmärgi saavutamiseks.

<p>2. Päringute tegemine e-äriregistri kaudu – Justiitsministeerium nõustub, et rahvastikuregistri ja karistusregistri päringuid tehakse taustakontroll raames e-äriregistri kaudu, kuid üksnes järgmiste tingimuste täitmisel:</p> <p>a. äriregistri seaduses on muudetud registri pidamise eesmärk;</p> <p>b. kindlaks on määratud ETO-de nimekiri, kes taustakontrolli raames päringuid teha tohivad;</p> <p>c. kindlaks on määratud isikud ETO-des, kes taustakontrolli raames päringuid teha võivad;</p> <p>d. kindlaks on määratud ametikohad, millele kandideerivate isikute suhtes võib taustakontrolli raames päringuid teha;</p> <p>e. Riigikantselei on vastutav töötleja nende päringute osas, mitte Justiitsministeerium;</p> <p>f. seletuskirjas on esitatud protsessi joonis, kuidas see kontroll käib, kes vastutab, kust andmeid saadakse jne;</p> <p>g. seletuskirjas on välja toodud äriregistri arenduste maksumus ja reaalne ajakava.</p>	<p>Selgitused</p>	<p>Eelnõu on muudetud. Selgitame järgmist:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Elutähtsa teenuse osutaja kontrollib üksnes kehtivaid karistusandmeid ehk teeb päringu karistusregistrisse. Vt lähemalt: https://www.rik.ee/et/karistusregister. • Eelnõust on välja jäetud teovõime kontroll. • Eelnõu on täiendatud keeluga kontrollida muid karistusregistrisse kantud andmeid juhul, kui päringu vastuseks on saadud teave konkreetsete kuritegude kohta, mis on töö andmise keeldumise imperatiivseks aluseks. • Eelnõu kohaselt määratakse ETO riskianalüüsis kindlaks konkreetsed ülesanded või ameti/töökohad (NB! mitte konkreetsed taustakontrollile allutatud füüsilised isikud) ning riskianalüüsi peab olema ka elutähtsat teenust korraldav asutus (ETKA) kinnitanud. Enne kinnitamist pole karistusregistri andmete pärimine konkreetset ülesannet täitva isiku suhtes lubatud. • Seaduses ei määrata ETO konkreetseid (personali) töötajaid, kes võiksid karistusregistrisse päringuid teha. Selgitame, et seadusandja kohustab tagama ETOt kui juriidilist isikut, kes vastutab elutähtsa teenuse toimepidevuse eest. See kohustus hõlmabki seadusandja antud volitust teha ise päring karistusregistrisse. ETOs määratakse päringu tegemise õigusega isikud, kes on tuvastatavad. ETO juriidilise isikuna on kohustatud tagama selle, et tema enda
---	--------------------------	---

			<p>kinnitatud riskianalüüsis markeeritud tööd tegeva isiku kohta on seaduse kohaselt ka päring tehtud. Andmekaitsealase järelevalve tegemiseks on juba praegu Eestis iga karistusregistri päringu tegija (füüsilise isikuna) tuvastatav, sh kas ta tahtis kogu kehtivate karistuste vaadet või üksikute karistuste andmeid.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vastutava töötaja määramise vajadus ja põhjus on hetkel arusaamatu, nt pole seda reguleeritud lastekaitseaduses analoogsete päringute tegemisel lastega töötavate isikute töötamise õiguste piiramisel. Palume siin JUMi sõnastusettepanekut, kui eelnõu sõnastust on vaja täiendada vastava sättega vastutava töötaja kohta. • Seletuskirja on täiendatud protsessijoonisega. Andmeid ettevõtte ETO staatuse kohta kontrollitakse TTRst, taustakontrollile allutatud töötajate andmed töökoha põhiselt hoitakse TÖRs analoogselt riigikaitseliste töökohtadega. E-toimikus ei hoiustata arenduse tulemusena täiendavaid andmeid. Liideste abil teiste registritega üksnes kontrollitakse eelduste esinemist, et ETO saaks isiku kohta karistusandmeid. Täiendavat andmesäilitamise kohustust ei teki, kuna karistusandmete pärimise kohta koostatakse juba praegu logisid ning järelevalve korral lähtutakse logide andmetest.
3.	Taustakontrolli läbiviimise kohustus – Euroopa	Mittearvestatud	Ei nõustu JUM märkusega, et eelnõus toodud

<p>Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2022/2557 artikli 14 lõike 1 kohaselt on elutähtsa teenuse osutajatel lubatud esitada taotlusi taustakontrolliks. Samuti tuleb direktiivi põhjenduspunkti 32 kohaselt tagada, et asjaomased asutused hindavad [taustakontrolliks esitatud] taotlusi mõistliku aja jooksul ning töötlevad neid kooskõlas liikmesriigi õigus- ja menetlusnormidega ning asjakohaste ja kohaldatavate liidu õigusaktidega, sealhulgas isikuandmete kaitset käsitlevate õigusaktidega. Justiitsministeeriumi hinnangul nähtub eelnevast, et taustakontrolli peaks läbi viima riigiasutus, mitte elutähtsa teenuse osutaja (ETO) ise. Eelnõus on aga vastav kohustus pandud ETO-le. Võime jaatada lahendust, kus ETO esitab asutusele päringu ning saab jah/ei vastuse vastavalt sellele, kas isiku kohta on tehtud piiratud teovõime kanne ja tal on kehtiv karistus. Samas peab sellise lahenduse puhul olema määratud asutus, kes on andmetöötluse vastutav töötleja. Hetkel kavandatud regulatsiooni puhul peame problemaatiliseks lahendust, kus ETO-le on eelnõuga antud kaalutusõigus. Isikuandmete töötlemise põhimõtetega ja direktiiviga ei ole kooskõlas, et ETO-dele antakse nimekiri isiku kõikidest kehtivatest karistustest, mille alusel ETO annab hinnangu taustakontrolli läbimise kohta. Oleme seisukohal, et direktiivi korrektseks ülevõtmiseks tuleks taustakontrolli teostamise ülesanne (nt tehnilise lahenduse pakkumine) anda asutusele. Palume eelnõu direktiiviga kooskõlla viia.</p>		<p>taustakontrolli lahendus ei ole kooskõlas direktiiviga. Kohustus isikute taustakontrolliks tuleneb direktiivi artikli 13 lg 1 p-st e. Selle kohaselt kohustub ETO tagama töötajate turvalisuse piisava haldamise, sh määrama isikute kategooriad, kellelt nõutakse taustakontrolli läbimist. Artikli 14 lg 1 paneb liikmesriigile kohustuse täpsustada tingimused, mille alusel on ETO-l lubatud esitada taotlusi (<i>request</i>) taustakontrolliks. Sõna <i>request</i> tähendab ka päringute esitamist. Direktiiv ei täpsusta, mis kujul need päringud võivad olla esitatud ja mis kujul tuleb esitada vastus päringule. Euroopa Komisjoni õigusteenistus on 20.06.2023 esitanud seisukoha, et <i>Artiklit 14 tuleks lugeda kooskõlas CER direktiivi põhjendusega 32, mis kajastab artiklit 14 ja annab näiteid selle kohta, kuidas isiku identiteeti saab kinnitada. Seejuures on kohustused seotud saavutatava tulemusega: st seni, kuni riiklikud asutused austavad neid kohustusi, võivad taustakontrolli tegemise viisid võtta erinevaid vorme, sealhulgas elektroonilisi, kuna CER direktiiv ei ole selles osas ettekirjutav. Riiklike asutuste ülesanne on hinnata, kas konkreetse taustakontrolli viisi valik austab artikli 14 CER direktiivi ja muu selles osas viidatud EL õigusega ettenähtud kohustusi. Sellest tulenevalt saavad päringud olla ka digitaalsed, nt ETO päring karistusregistrisse. Täpne lahendus on jäetud iga liikmesriigi enda otsustada. Oluline on see, et on täidetud direktiivi eesmärk tagada töötajate turvalisuse haldamine vähemalt miinimumulatuses</i></p>
---	--	--

		<p>(dokumendi kontroll ja karistusandmete kontroll). Direktiivi art 14 lg 3 kohaselt tuleb taustakontrolli raames kontrollida vähemalt isiku isikusamasust ja isiku karistusregistri andmeid. Sisuliselt piirub direktiivis nimetatud taustakontroll isiku isikut tõendava dokumendi kontrolliga ja karistusandmete kontrolliga. Kõiki neid toiminguid saab teha ETO ise ning puudub vajadus, et seda andmestikku vahendaks PPA või KAPO. Taustakontrolli ülesande andmine PPA või KAPO-le ei tooks lisandväärtust, kuna sellisel juhul need asutused lihtsalt väljastavad ETOdele karistusandmete väljavõtte, mida ETO saaks võtta ise.</p> <p>Komisjoni õigusteenistus on ka oma vastuses rõhutanud (vastus edastatud ka JUM-le), et negatiivse tagajärje sisustamine on jäetud liikmesriikide pädevusse, direktiiv ei anna siinkohal suuniseid. On liikmesriigi otsustada, kuidas reguleeritakse negatiivse tagajärje realiseerimist ja mille alusel seda kaalutakse.</p> <p>Kaalumisõiguse jätmine ETOdele taustakontrolli tulemuste kohaldamisel on kooskõlas direktiiviga. Seda enam, et direktiivi art 13 lg 1 p e kohaselt on just ETO kohustus tagada töötajate turvalisuse piisav haldamine riskianalüüsi ja taustakontrolli protseduuriga. Taustakontrolli tegemine on kohustuslik. Otsustamine kontrolli tagajärgede üle on jäetud direktiivi kohaselt ETOdele. Riik peab looma üksnes võimalused ETOde töötajatest tulenevate riskide kontrollimiseks ja vastavate</p>
--	--	---

			<p>päringute tegemiseks otsuse langetamiseks.</p> <p>Nagu märkuses toodud, siis Justiitsministeeriumi hinnangul peaks taustakontrolli tegema riigiasutus, mitte elutähtsa teenuse osutaja (ETO) ise. Eelnõu koostamisel ja selle kooskõlastamise raames on selgitatud mitmel korral mh JUM-le, et ka komisjoni seisukohalt võib vastava „taotluse esitamist“ käsitada karistusandmete pärimisega, kui see on riigisiselt reguleeritud (vastav komisjoni kiri edastatud ka varem JUM-le). Direktiivi miinimum piirdubki aga karistusandmete kontrolliga, mida Eesti õiguse kohaselt on võimaldatud teha igäühel. Vt https://www.rik.ee/et/karistusregister, kus on kirjas: „Igäüks saab nii enda kui teiste isikute kohta iseseisvalt teha päringuid avalikus e-toimiku infosüsteemis.“</p> <p>Samuti on juba praegu Eestis tagatud selle päringu tegemise üksikasjade järelevalve AKI poolt. Ka komisjon on nõustunud, et Eestis (juba enne direktiivi vastuvõtmist) loodud lahendus karistusandmete kontrollimiseks ei ole direktiiviga vastuolus juhul, kui päringu teeb ka (Eesti lahenduse vaates) ETO ise, kuna päringud tehakse kooskõlas riigisiseste normidega karistusandmete kontrolliks.</p>
4.	<p>Eelnõu § 1 p 5 – eelnõu kohaselt võib Vabariigi Valitsus finantssektorit puudutavas eriolukorras Finantsinspektsiooni seaduse § 2 lõikes 2 nimetatud finantsjärelevalve subjektide suhtes kehtestada määrusega nõudeid ja tingimusi, mis tavatingimustes on kehtestatud seadusega. Seletuskirjas ei ole analüüsitud selle sätte</p>	<p>Selgitused</p>	<p>Kavandatav hädaolukorra seaduse § 25¹ on jäetud eelnõust välja. Nimetatud muudatus kavandatakse tsiviil kriisi ja riigikaitse seaduse eelnõusse. Täpsem selgitus ja põhiseaduslikkuse hinnang esitatakse selle eelnõu seletuskirjas.</p>

<p>põhiseaduspärasust, ennekõike selle kooskõla seaduse reservatsiooni põhimõttega. Kahtlusi tekitab just võimalus muuta määrusega seadusi eriolukorras, kus Riigikogu kogunemine ei ole tõenäoliselt takistatud. Põhiseaduse kohaselt on täidesaatev võim üldjuhul volitatud andma üksnes intra legem määrusi ehk seadust rakendavaid, täpsustavaid määrusi. Selline määrus antakse erivolitusnormi alusel ning see ei tohi väljuda volitusnormi reguleerimiseseme raamidest. Riigikohus on leidnud, et täitevvõim ei saa praeter legem määrustega reguleerida valdkondi, mis põhiseaduse kohaselt tuleb reguleerida seadusega (RKPJKo 5.11.2002, 3-4-1-8-02). Samuti ei ole seletuskirjas analüüsitud, miks olukorras, kus Riigikogu ei saa kokku tulla, ei kehtestata vajadusel seadusemuudatusi seadlusega, nagu seda võimaldab PS § 109. Palume analüüsida seletuskirjas sätte kooskõla PS-ga lähtuvalt eelnevatest tähelepanekutest.</p>		
<p>5. Eelnõu § 1 p 22 (§ 412 lg 1 p 1) – direktiivi (EL) 2022/2557 põhjenduspunkti 32 kohaselt selleks, et kinnitada taustakontrolli objektiks oleva isiku identiteeti, on asjakohane, et liikmesriigid nõuavad kooskõlas kohaldatava õigusega isikut tõendavat dokumenti, näiteks passi, riiklikku isikutunnistust või digitaalset isikut tõendavat dokumenti. Direktiiv ei näe ette, et ETO peaks tuvastama isikusamasuse korrakaitse seaduse mõttes või tegema selleks päringu riiklikusse andmekogusse, vaid direktiiv sätestab kohustuse ETO-le küsida isikult isikut tõendavat dokumenti, et veenduda, et isik, kelle suhtes taustakontrolli teostamise taotlus esitatakse, on see, kellenäha ta ennast kinnitab olevat. Eelnevast tulenevalt palume jätta eelnõust välja kavandatud § 412 lõike 1 punkt 1 ning näha eelnõus ette eraldi kohustus küsida isikult isikut tõendavat dokumenti, mille alusel</p>	<p>Arvestatud</p>	<p>Eelnõu on täiendatud.</p>

	kontrollida, kas tegemist on sama isikuga, keda isik väidab end olevat.		
6.	<p>Eelnõu § 1 p 3 – kuna Vabariigi Valitsuse seaduse (VVS) § 66 lõike 1 järgi on Siseministeriumi valitsemisalas riigi sisejulgeoleku, avaliku korra, piirivalve, pääste, hädaabiteadete ning kodakondsuse ja rändega seotud tegevuste korraldamine, kodanikuühiskonna arengu kavandamine ja koordineerimine, rahvastiku toimingutega ja usuliste ühendustega seotud küsimused ning vastavate õigusaktide eelnõude koostamine, siis peab Justiitsministerium riskianalüüsi koostamise juhtimise küsimuses pädevaks Siseministeriumi. Seda põhjusel, et vastavateemaliste poliitikate väljatöötamine saab põhiseaduse (PS) järgi olla üksnes ministeriumi valdkond. PS § 94 järgi moodustatakse valitsemisalade korraldamiseks seaduse alusel vastavad ministeriumid. Üleriigiline riskianalüüs, sealhulgas selle koostamine, on Siseministeriumi valitsemisala üks põhiülesandeid, seega see ei ole käsitletav tugiteenusena ega tehnilise teenindamisena (VVS § 77), mida saaks juhtida Riigikantselei. Sama märkus kehtib ka eelnõuga kavandatava HOS § 416 kohta, kuna strateegia väljatöötamine on sisuliselt võrdsustatav valdkonna poliitika väljatöötamisega, mis on PS § 94 kohaselt ministeriumi pädevus ega kujuta endast tugiteenust.</p>	Mittearvestatud	<p>VVS § 77 lg 1 p 14 kohaselt on Riigikantselei pädevuses kriisireguleerimispoliitika väljatöötamine ja selle elluviimise koordineerimine.</p> <p>Siseministeriumi pädevus on VVS § 66 lg-ga 1 piiritletud ainult riigi sisejulgeoleku, avaliku korra, piirivalve, pääste, hädaabiteadete ning kodakondsuse ja rändega seotud tegevuste korraldamise, kodanikuühiskonna arengu kavandamise ja koordineerimise, rahvastiku toimingute ja usuliste ühendustega seotud küsimustega.</p> <p>Siseministeriumi pädevusse ei kuulu kriisireguleerimispoliitika ja selle elluviimine. Üleriigiline riskianalüüs ja ETO-de toimepidevuse strateegia on kriisireguleerimispoliitika elluviimise tööriistad ning kriisireguleerimispoliitika väljatöötamine ja elluviimine on Riigikantselei pädevuses, sh vajalikke õigusaktide ja dokumentide ettevalmistamine. Selline pädevus on Riigikantseleil alates 01.07.2021 ning käesoleva eelnõu raames ei ole kavas muuta valitsusasutuste pädevusi.</p> <p>Vt ka hädaolukorra seaduse muudatuse põhjendusi, millega kriisireguleerimisvaldkond Riigikantseleisse üle läks:</p> <p>„Muudatuse tulemusel ei kao põhimõte, mille kohaselt iga ministerium ja asutus vastutab kriisireguleerimise eest oma vastutusalas. Riigikantselei ülesanded jäävad sarnaseks tänaste Siseministeriumi ülesannetega. See tähendab, et Riigikantselei suunab asutuste tegevust üldiselt, riigi tasandil, ministerium aga teeb seda täpsemalt oma</p>

		<p>valitsemisalas ning vastutab selle eest, et vajalikud kriisireguleerimisülesanded oleksid täidetud. Eelnevaga seonduvalt saab eelnõu kohaselt Riigikantselei ülesandeks ka õigusaktide väljatöötamine valitsemisalade ülese valdkonna koordineerimisel. Kriisireguleerimise näite puhul tähendab see, et sellealase poliitika väljatöötamise ja elluviimise koordineerimise saab anda Riigikantseleile, kuna tegemist on mitut valitsemisala hõlmava valdkonnaga. Nimetatud juhul ei ole võimalik rääkida ühe ministeeriumi valitsemisalast ega ka ühest asjaomasest ministrist. Poliitika koordineerimine tähendab muuhulgas õigusaktide eelnõude väljatöötamist. Kui kriisireguleerimise kui valitsemisalade ülese valdkonna koordineerimise ülesanne on Riigikantseleil, toob see kaasa muuhulgas ka vastavate eelnõude väljatöötamise vajaduse.“</p> <p>Lisaks, põhiseadus ei kohustagi kõiki võimalikke sisulisi küsimusi ministeeriumide vahel ära jaotama. See nähtub kasvõi juba sellest, et PS § 94 lg 4 kohaselt võib Vabariigi President peaministri ettepanekul nimetada ametisse ministreid, kes ei juhi ministeeriumi (nn portfelli minister). Sellisel regulatsioonil on mõtte ainult siis, kui sellise ministri vastutada võib anda küsimuse, mis samal ajal ühegi teise (ministeeriumi juhtiva) ministri vastutusvaldkonda ei kuulu. Ühtlasi ei kohusta põhiseadus ministrit valima poliitikute seast. Poliitilist vastutust kannab peaminister, kes vastavalt VVS § 36 lg 1 p-le 2¹ esitab VV-le ettepanekuid oma vastutusvaldkonna, Riigikantselei pädevuses olevate</p>
--	--	---

			ja muude küsimuste otsustamiseks. Seega ka näiteks kannab Riigikogus Riigikantselei ettevalmistatud seaduseid ette ehk et poliitiline vastutus on peaministri kaudu olemas.
7.	Eelnõu § 1 p 5 (lg 2 p-d 3 ja 4) – seletuskirja ja eelnõu põhjal jääb ebaselgeks, kas mõeldud on intressi ja viiviste maksmise või arvestamise peatamist? Justiitsministeerium on seisukohal, et ainult maksmise peatamine võib jääda olukorda arvestades ebapiisavaks. Palume seletuskirja selles osas täiendada.	Selgitused	Kavandatav hädaolukorra seaduse § 25 ¹ on jäetud eelnõust välja. Nimetatud muudatus kavandatakse tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse eelnõusse. Praegu on ebaselge, kas JuM teeb ettepaneku lisaks intresside/viiviste maksmise peatamisele peatada ka üleüldse nende arvestamine teatud perioodi jooksul ehk sisuliselt soovitakse vähendada krediidsaajate võlgnevust (või ka kindlustusvõtjate kohustusi). RAM hinnangul on tegemist põhimõttelise muudatusega ja see võib (mingil määral) kahjustada pankade finantspositsiooni ja laiemalt finantsstabiilsust (punktis 4 sätestatud kindlustuslepingute puhul oleks ilmselt laiem mõju väiksem). RAM ei ole praegu veendunud, kas see oleks mõistlik ja ses osas tuleks veel konsulteerida Finantsinspeksiooniga.
8.	Eelnõu § 1 p 15 (Tsiviiltoetuste register) – üldise märkusena toome välja, et isikuandmete töötlemisel riivatakse inimese õigust privaatsusele, mis on sätestatud PS §-s 26. Põhiõiguste riive alused peavad tulenema seadusest (PS § 3 ja § 11). Isikuandmete kaitse üldmääruse (IKÜM) §-de 5 ja 6 kohaselt peab isikuandmete töötlemiseks olema seaduslik alus ning andmete töötlemisel peab järgima isikuandmete töötlemise põhimõtteid. Seega peab isikuandmete töötlemiseks seaduse tasandil olema sätestatud konkreetne eesmärk, milleks andmeid kogutakse, samuti kogutavate andmete koosseis ja andmete säilitamise tähtaeg. HOS-is on andmekogu regulatsioon puudulik ning vajab	Selgitus	Arvestust ETOde üle peetakse tsiviiltoetuse registris alates 01.07.2018. Tegemist on juba kehtiva normiga. Tsiviiltoetuse registrit andmekoguna reguleerib RiKS § 82 ¹⁴ ja selle lõike 4 alusel kehtestatud registri põhimäärus. Nimetatud põhimääruses on juba määratud ETOdega seotud andmete koosseis ja ETKAd volitatud töötlejatena. Käesolevas eelnõus üksnes tuuakse välja viide tsiviiltoetuse registrile ega dubleerita RiKSis sätestatud regulatsiooni. Märkusest tulenevad vajalikud täpsustused tehakse tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse eelnõus, millega tunnistatakse mh

	<p>oluliselt täiendamist. Andmekogu reguleeriv säte peab muu hulgas sisaldama andmekogu eesmärki, andmekogu vastutavat töötajat, andmekogus töödeldavat andmekoosseisu, säilitamise tähtaegu. Samuti peab põhimääruse volitusnorm sisaldama, millised asjaolud volitab seadusandja määruse tasemel reguleerimiseks, nt andmeandjad ja nendelt saadavad andmed, volitatud töötajad, vastutava volitatud töötaja ülesanded jne (vt ka AvTS § 435). Palume esimesel võimalusel HOS-i andmekogu regulatsiooni eelnevast märkusest tulenevalt täiendada.</p>		nii HOS kui ka RiKS kehtetuks.
9.	<p>Eelnõu § 1 p 22 – eelnõuga kavandatava HOS § 411 lõike 8 punkti 1 puhul palume mõisteid täpsustada. Ilmselt on ühe kontrolli välistava alusena loetelus silmas peetud isikuid, kellel on riigisaladusele ametikohajärgne juurdepääsu õigus? Palume eelnõu sõnastust täpsustada.</p>	Arvestatud	Eelnõu on täpsustatud.
10.	<p>Teovõime kontrollimine – eelnõu kohaselt peab ETO kontrollima isiku teovõimet. Juhime tähelepanu, et rahvastikuregistrist ei saa kontrollida seda, millises ulatuses on täisealisel isikul teovõime, kuna teovõime on faktiline seisund. Tsiviilseadustiku üldosa seadus (TsÜS) § 8 lõike 3 kohaselt juhul, kui isikule, kes vaimuhaiguse, nõrgamõistuslikkuse või muu psüühikahäire tõttu ei suuda kestvalt oma tegudest aru saada või neid juhtida, on määratud kohtu poolt eestkostja, siis eeldatakse, et isik on piiratud teovõimega ulatuses, milles talle eestkostja on määratud. Eestkoste on ainult eeldus isiku teovõime osas. See kehtib mõlemat pidi, st kui eestkostet ei ole seatud, võib inimese teovõime ikkagi olla piiratud ja seega ka tehing kehtetu. Teistpidi jällegi võib olla seatud eestkoste, aga inimene saab ise oma tegudest ja nende tagajärgedest piisavalt aru ja seega on ka tehing kehtiv. Seega ei ole võimalik ETO-l</p>	Selgitused	Teovõime kontrollimine on eelnõust välja jäetud ning kontroll piirdub üksnes karistatuse andmete päringuga.

	<p>taustakontrolli raames kontrollida isiku teovõimet, mille hindamine toimub vastavalt TsÜS-ile, perekonnaseadusele ja tsiviilkohtumenetluse seadustikule, vaid tal on võimalik üksnes kontrollida, milline kanne on rahvastikuregistrisse teovõime kohta tehtud. Palume eelnõu sõnastust muuta selliselt, et ETO peab kontrollima teovõime kohta tehtud kannet rahvastikuregistrist, ning seletuskirjas välja tuua, et teovõime kontrollimisel saavad ETO-d teada üksnes, milline kanne on isiku teovõime kohta rahvastikuregistrisse tehtud, kuid sisulist teovõime hindamist ei toimu. Muu hulgas tuleks seletuskirjas ka selgitada, et teovõime kontrollimise käigus ei saa teovõime hindamiseks päringuid teha muudesse andmekogudesse, nt mõnda terviseandmeid sisaldavasse andmekogusse.</p>		
11.	<p>Järelevalve – palume täiendada eelnõu ja seletuskirja järelevalvet puudutavas osas ETO-de ja järelevalve teostaja (ETKA) vaates. Eelnõust ja seletuskirjast peab nähtuma, kuidas tagatakse, et riskianalüüsid on koostatud, kriitilised ametikohad on määratud ja vajalikus osas taustakontroll tehtud.</p>	Arvestatud	Seletuskirja on täiendatud.
12.	<p>Eelnõu § 3 p 3 – kõnealuse sättega pannakse Konkurentsiametile uus ülesanne, kuid Konkurentsiametit ei ole selles osas eelvalt kaasatud ega eelnõu neile arvamuse avaldamiseks saadetud. Palume Konkurentsiametile ülesande panemise võimalus ja tingimused kindlasti läbi rääkida Konkurentsiametiga ning seletuskirjas tuua mõjuanalüüsis välja ka mõju Konkurentsiametile (töökoormus, kulud jne).</p>	Selgitused	Eelnõust on jäetud välja riigikaitse ülesanded ja sellega seotud järelevalve. Nimetatud ülesannetega seotud temaatika vaadatakse üle tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse eelnõu raames.
13.	<p>Palume arvestada ka käesoleva kirja lisades esitatud eelnõu ja seletuskirja failis jäljega tehtud normitehniliste ja keelemärkustega ning märkustega eelnõu mõju kohta.</p>	Arvestatud	Lisades esitatud märkused on vaadatud üle ja parandused tehtud.
14.	<p>Eelnõu § 41¹ lg 4 – eelnõu kohaselt tuleb taustakontroll läbi viia iga 2 aasta tagant. Palume seletuskirjas välja tuua, miks</p>	Arvestatud	Kaheaastane samm on seotud ETO toimepidevuse riskianalüüsi uuendamise sammuga. Küll nõustume,

	<p>on valitud just 2-aastane intervall, kuna selle perioodi jooksul võib isik toime panna mitmeid asjasse puutuvaid rikkumisi. Palume kaaluda, kas selleks, et taustakontrolli oleks kahtluse korral võimalik teha tihemini, võiks seaduses näha ette võimaluse teha seda vähemalt iga kahe aasta tagant.</p>		<p>et ETO võib vajaduse korral uuendada riskianalüüsi ka tihedamini. Eelnõus on täpsustatud, et saab teha kontrolli vähemalt iga kahe aasta tagant. Seletuskirja on täiendatud.</p>
15.	<p>Eelnõu § 41¹ lg 6 – seletuskirjas (lk 24) on eelnõu § 41¹ lõike 6 kirjelduse juures esitatud selgitus, et päringute mugavuse tagamiseks on vajalik infovahetust töötajate registriga (TõR) ja tsiviiltoetuse registriga (TTR) ning esitatud joonist selle kohta, kuidas TõR ja Karistusregister omavahel suhelda võiksid taustakontrolli teostamisel, kuid eelnõu ei sisalda sellega kaasnevat vajalikke seaduse muudatusi. Seletuskirjas on hetkel esitatud kirjeldus sidunud eelnevalt kirjeldatud funktsionaalsuse järgalt Karistusregistriga. Pigem tuleks seda funktsionaalsust kirjeldada selliselt, et „luuakse taustakontrolli teenus, mis pärib TTR-ist ETO-de loetelu, saab TõR-ist iga ETO kohta töötajad ja siis kontrollib Karistusregistrist andmed ja edastab info ETO-le negatiivsete tulemuste korral“. Tehniliselt on see kontrollija, mis kontrolli teeb, eraldi rakendus (nagu eelnevalt pakutud sõnastus seda kirjeldab), kuid seletuskirjas hetkel pakutud sõnastus kirjeldab seda Karistusregistri osana, mis on väärt aga nii sisuliselt kui ka tehniliselt. Lisaks leiame, et seletuskirjas võiks jätta paindlikkuse, mille kaudu kontrolli teostatakse, st konkreetselt ei pea ütleva, et seda kontrolli tehakse just E-toimiku vahendusel. Leiame, et selles küsimuses võiks jätta võimaluse luua see võimaluse läbi ÄR-i (ettevõtja jaoks), AT või AET-i kaudu. Palume eelnõu ja seletuskirja omavahel kooskõlla viia ja teha seletuskirjas eelpool välja toodud parandused.</p>	Arvestatud	<p>Seletuskirja on täiendatud TÕR ja TTRI osas, samuti on jäetud avatuks, kas arendus tuleb e-toimiku või e-äriregistri juurde vmt, need kaks on toodud välja näitena. Eelnõu on täiendatud MKS muudatusega.</p>
16.	<p>Isikut tõendava dokumendi esitamine – eelnõuga</p>	Arvestatud	<p>Eelnõu on muudetud.</p>

	<p>kavandatava HOS § 41³ lg 2 kohaselt võib ETO nõuda olulist ülesannet täitvalt isikult tema isikusamasuse kontrollimiseks isikut tõendava dokumendi esitamist. Juhime tähelepanu, et direktiivist tuleneb kohustus taustakontrolli käigus kontrollida isiku identiteeti nõudes temalt isikut tõendavat dokumenti. HOS sättes on see nõue hetkel sees vaid võimalusena. Võimalusena on see mõisteta juhul, kui inimesele tehakse nõ järelkontroll (eelnõu järgselt iga kahe aasta tagant), kuid esmakordses taustakontrollis peab isiku tõendava dokumendi alusel isiku identiteedi kontrollimise nõuet igal juhul täitma.</p>		
<p>17.</p>	<p>Välismaalase poolt oma riigi karistusregistri väljavõtte esitamine – eelnõuga kavandatud HOS § 41³ lõike 3 kohaselt võib ETO võib välismaalaselt, kes täidab ETO-s riskianalüüsis kindlaks määratud olulist ülesannet nõuda dokumendi esitamist tema kriminaalkorras karistamise kohta välisriigi õiguskaitseorgani poolt. Juhime tähelepanu, et vastava väljavõtte esitamine võib olla vajalik ka Eesti elanike puhul, kui nad on pikemalt viibinud, elanud ja/või töötanud kolmandates riikides. Praktikas on mitmeid olukordi, kus isiku varasema karistatuse kontrollimine on raskendatud või võimatu, kuna kontrollitav isik on pärit teisest riigist või seal pikalt viibinud või töötanud ning kontrollitava isiku välisriigi karistusandmed pole Eesti karistusregistrisse kantud või ei ole andmed Euroopa Karistusregistri Infosüsteemi (ECRIS) kaudu taustakontrolliks kättesaadavad (nt Soome, kes väljastab karistusregistri väljavõtteid üldjuhul üksnes kriminaalmenetluse raames).</p> <p>Hetkel kavandatava regulatsiooni kohaselt peaks isik, kes kandideerib ETO-sse tööle taustakontrolli vajavale ametikohale, esitama ise kõik andmed oma välismaal</p>	<p>Selgitused</p>	<p>Eelnõus on pakutud miinimumlahendus kooskõlas direktiivi nõuetega. Direktiiv ei nõua reisimiste, kodakondsuste vmt hindamist. Võtame direktiivi miinimumulatuses üle. Teised liikmesriigid peavad ka võtma direktiivi üle ja looma võimaluse küsida ja saada kätte andmeid karistusregistritest taustakontrolli tegemiseks, sh Soome (Soome eelnõu kohaselt võimaldatakse karistusandmete töötlemist ka CER direktiivi ülevõtmiseks). Eelnõu ei näe ette isikute töötamise kontrollimist. Karistusandmete puhul on nähtud ette ECRISe võimalus. Kui andmeid ei ole ei ECRISes ega Eesti karistusregistris, siis isik ise esitab tõendi enda karistatuse kohta. Taustakontrolli pädevuse andmine riigiasutusele ei paranda oluliselt seda olukorda, kuna ka sellise juhul lähtub asutus isiku esitatud andmest ja andmete saamine kolmandatest riikidest on ka asutustele oluliselt piiratud.</p>

	<p>töötamise kohta. Juhul, kui ta seda ei tee, siis puudub ETO-l võimalus neid andmeid kuskilt saada. Ka see on üks asjaolu, mis toetab seisukohta, et taustakontrolli peaks läbi viima riigiasutus, kellel oleks parem ligipääs vastavale infole ning valeandmete esitamise korral oleks võimalik isik vastutusele võtta. Viimane võimalus ETO-de puhul aga puudub. Palume parandada kavandatavat regulatsiooni selliselt, et see hõlmaks ka võimaluse kontrollida välismaal (kolmandates riikides) pikemalt viibinud, elanud ja/või töötanud Eesti elanike karistatust välisriigis.</p>		
<p>18.</p>	<p>Järelevalvepädevus – kehtiva HOS § 45 ei ole PPA-l järelevalvepädevust, samas on määratud PPA vääртеomenetlust läbi viima. Ühtegi HOS §-s 45 kirjas olevat järelevalvet tegevat asutust, ei ole §-s 52 (menetlus) kirjas. Justiitsministeerium on seisukohal, et vääртеgusid peaks reeglina menetlema need, kes riiklikku järelevalvet teevad.</p>	<p>Selgitus</p>	<p>Tegemist on kehtiva regulatsiooniga ja PPA on olnud menetleja aastast 2009. Eelnõuga seda põhimõtet ei ole kavas muuta. Juba praegu teeb riiklikku järelevalvet ETO kohustuste täitmise üle elutähtsat teenust korraldav asutus. ETO kohustuste rikkumist menetleb HOS § 52 järgi PPA.</p>
<p>19.</p>	<p>Vastutuse sätte osas (§ 49) toimub eelnõuga oluline laiendamine võrreldes kehtiva sõnastusega. Eelnõu ja seletuskirja põhjal ei selgu, kas kõikide nende kohustuste täitmine peab olema vääртеovastutusega tagatud ning miks ei ole võimalik rakendada järelevalve raames ettekirjutust ning sellele järgnevat sunniraha. 2015 a karistusõiguse reformi seletuskirjas on muu hulgas välja toodud, et: „Kui õigusnormi rikkumine peab olema sanktsioneeritud, ei tähenda see tingimata rikkumise karistusvääртеust. Siit tuleneb vajadus eristada vääртеo- ja haldusvastutust, seega vääртеokoosseisu rikkumisele järgnevat karistust ja muule haldusõigusnormile järgnevat haldusvastutust ehk haldussundi. Viimane seisneb teatavasti ettekirjutuses, sunnirahas ja asendustäitmisel. Eelkõige on vääртеovastutus vajalik juhtudel, kui rikkumine on juba toime pandud ning</p>	<p>Arvestatud</p>	<p>Vääртеokoosseisud on korrastatud.</p>

	<p>haldussunni tagantjärele kohaldamine ei ole mõttekas ega võimalik. Seevastu on haldussunni kohaldamine põhjendatud juhtudel, kui rikkumine kestab ja seda on võimalik kõrvaldada.“.Samas seletuskirjas on loetletud ka üheksa kriteeriumit, mida järgida ja analüüsida vääртеооsсеisude koostamisel. Palume põhjendada seletuskirjas miks on antud juhul vajalik näha ette vääртеovastutus ja miks ei piisa järelevalve rakendamisest.</p>		
20.	<p>Normitehniline mäрге – palume lähtuda loogikast, et normitehniline mäрге tuleb neile seadustele, mis kajastuvad vastavustabelis. Sisu poolest näib, et riigilõivuseadusest ja raudteeseadusest ei pruugi tingimata olla vajalik normitehnilise märkusega täiendada.</p>	<p>Arvestatud</p>	<p>Mõlema puhul on märkus vajalik. Riigilõivuseaduse muudatus on seotud taustakontrolliga ja raudteeseaduse muudatus on seotud ETOde kriteeriumide kehtestamisega, st avaliku raudtee majandamise teenuseosutaja muudetakse ETOks.</p>
<p>Kaitseministeerium</p>			

<p>1. Eelnõu eesmärk on võtta Eesti õigusesse üle Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2022/2557, mis käsitleb elutähtsa teenuse osutajate toimepidevust ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 2008/114/EÜ (edaspidi CER direktiiv). CER direktiiv jõustus 16.01.2023 ning see tuleb Eesti õigusesse üle võtta hiljemalt 17.10.2024, normid peavad jõustuma hiljemalt 18.10.2024.</p> <p>Paraku laiendatakse eelnõuga elutähtsa teenuse mõistet võrreldes kehtiva hädaolukorra seaduse ja CER direktiiviga. Eelnõu § 2 lõike 4 kohaselt defineeritakse elutähtsat teenust muuhulgas läbi mõju riigikaitsele. Kaitseministeerium palub elutähtsa teenuse osutamise definitsioonist jätta välja seos või viide riigikaitsele, mis ei tulene CER direktiivist. Kui eelnõu koostaja eesmärk on seostada elutähtis teenus riigikaitse laia käsitlusega, siis palub Kaitseministeerium eelnõu vastavalt muuta ning seletuskirjas täpsustada, vastasel juhul puudub eelnõu osas õigusselgus. Selgitame, et pigem avaldab riigi sõjaline kaitsmine mõju elutähtsa teenuse osutamisele kui vastupidi, sest sõdur peab suutma kaevikus vastasega võidelda ka siis, kui vesi kraanist ei jookse, digiallkirja anda ei saa või kui turvateenus katkeb.</p> <p>Kui eelnõu koostaja eesmärk on seostada elutähtsa teenuse katkemise mõjuulatust ka riigi sõjalisele kaitsele ja defineerida elutähtis teenus läbi mõju riigikaitsele tervikuna, siis teeb</p>	<p>Mittearvestatud</p>	<p>Eelnõuga laiendatakse elutähtsa teenuse mõistet kooskõlas CER direktiiviga. Mõiste peegeldab CER direktiivi artiklites 6 ja 7 toodud kriteeriume, mis hõlmavad mõju hindamist keskkonnale, avalikule ohutusele (<i>public safety</i>) ja julgeolekule (<i>public security</i>).¹ Avalikku ohutust kasutatakse tihti koos „riigi julgeoleku“ või „avaliku korraga“², seejuures koosmõjus „riigi julgeolekuga“ pigem riigikaitse tähenduses. Omakorda on Euroopa Kohus kasutanud termineid „riigi julgeolek“ ja „avalik julgeolek“ samas tähenduses.³ Seejuures on Euroopa Kohus märkinud, et „avalik julgeolek“ või „riigi julgeolek“ samas tähenduses hõlmab ühtaegu nii liikmesriigi sisejulgeolekut kui ka tema välisjulgeolekut.⁴ Avalikku julgeolekut on praktikas tõlgendatud selliselt, et see hõlmab lisaks igasugusele seaduserikkumisele ka seda, et esineb tõeline, vahetu ja piisavalt tõsine oht, mis kahjustab mõnd ühiskonna põhihuvi⁵. Eelnevast tulenevalt kasutatakse käesolevas eelnõus elutähtsa teenuse definitsioonis avaliku ohutuse ja julgeoleku asemel Eesti õiguses tavapärasemat mõistet „riigikaitse“.</p>
---	-------------------------------	--

1 CER direktiivi art 7 lg 1 kohaselt võtavad liikmesriigid häiriva mõju olulisuse kindlakstegemisel mh arvesse intsidentide võimalikku mõju (raskusaste ja kestus) majandus- ja ühiskondlikule tegevusele, keskkonnale, avalikule ohutusele ja julgeolekule ning elanikkonna tervisele.

2 EKo C-303/05, *Advocaten voor de Wereld VZW vs Leden van de Ministerraad*, p 57 ja EKo liidetud kohtuasjad C-317/04 ja C-318/04, Euroopa Parlament, Euroopa andmekaitseinspektor (CEPD) vs Euroopa Liidu Nõukogu, p-d 3 ja 7.

3 EKo, C-373/13, *H. T. vs Land Baden-Württembergi*, p 76-79.

4 EKo C-145/09, *Land Baden-Württemberg vs Panagiotis Tsakouridis* p 43; EKo C-273/97, *Angela Maria Sirdar vs The Army Board ja Secretary of State for Defence*, p 17; EKo C-285/98, *Tanja Kreil vs Bundesrepublik Deutschland*, p 17; EKo C-423/98, *Albore*, p 18; EKo C-186/01, *Alexander Dory vs Bundesrepublik Deutschland*, p 32.

5 EKo C-249/11, *Hristo Byankov vs Glaven sekretar na Ministerstvo na vatreshnite raboti*, p 40.

	Kaitseministeerium ettepaneku sätestada eelnõus sõjalise ohu tõrjumiseks vältimatult vajalike teenuste osutamise prioriteet Kaitsevæele.		
2.	<p>Kaitseministeerium juhib tähelepanu, et eelnõuga ei ole hinnatud kõiki kaasnevaid mõjusid.</p> <p>Kuivõrd eelnõukohase seaduse jõustumisel lisanduks 7 uut valdkonda elutähtsa teenusena ning senine vältimatu abi osutamine laieneb tervikuna tervishoiuteenus osutamiseks, samuti lisanduvad eriseadustes kuues valdkonnas püsivad riigikaitseülesanded, millest tulenevalt kasvab ka elutähtsa teenuste osutajate (edaspidi ETO) arv ca 388%, siis järelkult kasvab ka nende isikute hulk, keda saab nimetada riigikaitse ülesandega töökohale ja kes seetõttu ei osale riigi vahetus sõjalises kaitsmises. Eeltoodut arvesse võttes tuleb eelnõuga hinnata ka mõjusid riigikaitsele. Kaitseministeeriumi hinnangul mõjutaks eelnõu esitatud kujul vastu võtmine oluliselt Kaitsevæe sõjaaja koosseisu plaanimist ning väljaõpet ja seeläbi seaks ohtu ka riigi sõjalise kaitse, mida tänases julgeoleku olukorras lubada ei saa.</p> <p>Riigikogu 12.11.2020 vastu võetud otsuse „Õigusloomepoliitika põhialuste aastani 2030 heakskiitmine“ punktist 12.3.2. nähtub, et Euroopa Liidu ja rahvusvahelises õigusloomes osalemisel hinnatakse väljatöötatavate õigusaktide mõju juba Eesti seisukohtade kujundamisel.</p> <p>Samuti leitakse viis, kuidas selles etapis</p>	Selgitused	<p>Eelnõu koostamisel on väga detailselt hinnatud, mis teenused ja ettevõtted on CER direktiivi subjektiks. Samuti on hinnatud olemasolevaid teenuseid. Hindamine ja selle tulemused on kirjeldatud seletuskirja lk-del 6–9. Oluline on pöörata tähelepanu sellele, et riigikaitse ülesandete määramine elutähtsa teenuse juures tuleneb RiKS § 46 lg-st 2 ning täpsem kord on sätestatud RiKS § 46 lg 3 alusel kehtestatava VV määrusega „Elutähtsa teenuse osutaja juures täiendavate riigikaitse ülesandega töökohustusega töökohade määramise tingimused ja arvestuse pidamise kord“ (edaspidi <i>määrus</i>). Määruse § 2 lg-te 1 ja 2 kohaselt on töötaja riigikaitse ülesandele töökohale määramine elutähtsa teenuse osutaja võimalus, mitte kohustus. Vastavate töökohade määramise aluseks on elutähtsa teenuse osutaja toimepidevuse riskianalüüs (määruse § 2 lg 5).</p> <p>Elutähtsa teenuse osutaja toimepidevuse riskianalüüs tuleb esitada kinnitamiseks elutähtsa teenuse toimepidevust korraldavale asutusele (HOS § 40 lg 1). Nimetatud riskianalüüs tuleb enne kinnitamist või selle muudatuse kinnitamist esitada kooskõlastamiseks Kaitseressursside Ametile (HOS § 40 lg 8). Kui elutähtsa teenuse toimepidevuse riskianalüüsis või selle muudatuses tehakse pärast Kaitseressursside Ameti kooskõlastust muudatusi, edastatakse kinnitatud toimepidevuse</p>

<p>igakülgse analüüsi väljatöötatava õigusakti sobivust Eesti õigusesse, kaasates valdkonna parimad asjatundjad. Kaitseministeeriumi hinnangul ei sobitu aga direktiiv esitatud eelnõu kujul Eesti õigusesse, sest mõjud on vajalikus ulatuses jäetud hindamata.</p> <p>Kaitseministeerium soovib siinjuures rõhutada, et eelnõuga võetakse CER direktiiv üle ettenähtust laiemas ulatuses. Näiteks ei nõua CER-direktiiv, et turvateenus oleks elutähtis teenus, ometigi nähakse eelnõuga ette, kui turvaettevõtte osutab teenust pangale, siis loetakse ta elutähtsa teenuse osutajaks. Näiteid seletuskirja kohaselt saab tuua veelgi. Kaitseministeerium on tsiviilkriisi ja riigikaitseaduse eelnõu raames juhtinud mitteametlikult tähelepanu sellele, et kui nii väikeses ja sellise geograafilise asukohaga riigis nagu Eesti seda on, laiendatakse elutähtsate teenuste valdkondi ja olemasolevate valdkondade ulatust CER direktiivis ettenähtust laiemalt, siis hakkab see oluliselt pärssima meie vältimatult vajalikku reservarmee koosseisu.</p> <p>Sama probleem tekib siis, kui võrreldes tänasega suurendatakse elutähtsa teenuste osutajate arvu ning püsiva riigikaitseülesandega isikute hulka. Kaitseministeeriumi hinnangul võib nende isikute hulk kasvada kuni 70 000 isikuni. Kaitseministeerium mõnab, et riikidele, mis ei ole nii väikesed ja keda otseselt ei ohusta naaberriigi agressioon, võib CER direktiivi laiendatud</p>		<p>riskianalüüs või selle muudatus teadmiseks Kaitseressursside Ametile (HOS § 40 lg 9). Eelnevalt tulenevalt on Kaitseressursside Ametil võimalus kontrollida riskianalüüsis toodud riigikaitseliste töökohtade ja selle arvu asjakohasust ning jälgida, et ETOde juurde määratav arv ei pärsiks vältimatult vajalikku reservarmee koosseisu.</p> <p>Eelnõu seletuskirja on täiendatud täiendavate riigikaitseliste töökohtadega kaasnevate mõjude osas. Juhime tähelepanu, et eelnõust on jäetud välja riigikaitseliste ülesanded ettevõtetele, kes osutavad teatud teenuseid ETOdele. Seega suureneb riigikaitseliste töökohtade arv üksnes lisanduvate ETOde arvelt. Ning ka hetkel on määratud isikuid riigikaitseliste töö- ja ametikohtadele, kes ei ole kõik kaitseväekohustuslased, seega ei kajasta riigikaitseliste töökohtadele määratud isikute arv tegelikku mõju Kaitseväge sõjaaja koosseisule, see on oluliselt väiksem.</p>
--	--	--

<p>nõuded olla kohased ja mõõdukad, meile paraku ei pruugi see nii hästi eeltoodud riskide tõttu sobida.</p> <p>Eelnevast tulenevalt teeb Kaitseministeerium ettepaneku hinnata eelnõus ja ka kehtivas hädaolukorra seaduses toodud elutähtsate teenuste valdkondade kaupa, kas valdkondi nii üldistatud kujul on kohane elutähtsaks teenuseks nimetada või tuleks valdkondi täpsemalt piiritleda. Kaitseministeeriumi hinnangul ei ole mõõdukas ega eesmärgipärane valdkondi nn igaks juhuks ja laia ulatusega elutähtsateks teenusteks nimetada, kuivõrd elutähtsa teenuse osutaja staatusega kaasnevad ka ettevõtetele arvestatavad lisakohustused.</p>		
<p>3. Kaitseministeeriumi hinnangul vajavad elutähtsa teenuse toimepidevuse nõuded, hindamise metoodika ning elutähtsa teenuse toimepidevuse riskianalüüside metoodika kaasajastamist ning sõjaliste ohtudega arvestamise kohustus seaduse tasandil täpsustamist, sest regulatsioonid ei arvesta sõjalise iseloomuga ohtudega ega sellega, millises ulatuses peab teenus olema tagatud ja toimepidevus taastatud, kui riiki ja elanikkonda on vaja kaitsta sõjas. Siinjuures näeme vajadust reguleerida eelnõus täpsemalt ka elutähtsat teenust korraldava asutuse (edaspidi ETKA) rolli toimepidevusnõuete kehtestamisel ja hindamisel ning riigikaitseliku töökohustusega töökohtade kaardistamisel ja Kaitseministeeriumi ning Kaitseministeeriumi valitsemisala asutustega kooskõlastamisel.</p>	<p>Selgitused</p>	<p>HOS ja selle alusel kehtestatavad määrused peavad olema kooskõlas HOS reguleerimisalaga. HOS § 1 lg 1 kohaselt sätestab HOS kriisireguleerimise, sealhulgas hädaolukorraks valmistumise ja hädaolukorra lahendamise ning elutähtsate teenuste toimepidevuse tagamise õiguslikud alused. Samuti reguleerib eriolukorra väljakuulutamist, lahendamist ja lõpetamist, Kaitseväe ja Kaitseväe kaasamist eriolukorra väljakuulutamise põhjustanud hädaolukorra lahendamisse ning riiklikku järelevalvet ja vastutust. Sama paragrahvi lg-s 2 on täpsustatud, et HOS kohaldatakse riigi julgeolekut ja põhiseaduslikku korda ähvardavaks ohuks valmistumisel, kõrgendatud kaitsevalmiduse, erakorralise seisukorra ja sõjaseisukorra ajal niivõrd, kuivõrd muudes seadustes ei sätestata teisiti.</p>

			<p>Eelnevalt tulenevalt ei saa HOS otseselt reguleerida tegutsemist sõjalise ohu korral, kuna see väljuks HOS reguleerimisalast ja tungiks RiKS pärusmaale. Sellegipoolest on juba praegu tulenevalt HOS § 37 lg 3 p-st 2 ETKA-l kohustus kehtestada nõuded teenuse tasemele ning valmisolekule osutada teenust ka teiste elutähtsate teenuste katkestuse korral ja hädaolukorras või muus sarnases olukorras. 2017. a HOS seletuskirjas on selgitatud, et „muu sarnase olukorra“ all mõeldakse riigikaitselisi olukordi, mille kohta RiKSst või muust eriseadusest ei tulene teisi nõudeid.</p> <p>Seega, juba praegu saavad ETKAd täpsustada oma nõuete määrustes teenuse tasemed muudeks, mitte hädaolukorraga hõlmatud olukordadeks.</p> <p>Korraldavate asutuste määrused tuleb tulenevalt käesolevast eelnõust nii kui nii uuendada ning uuendamise käigus üritatakse tuua selgemini välja teenuse tasemed muudeks olukordadeks, mis hakkavadki olema aluseks riigikaitseliste töökohtade määramiseks.</p>
4.	<p>Kaitseministeeriumi hinnangul peaks endiselt säilima riigikaitseaduse tähenduses ülesannete jäävuse põhimõte, samas ei saa seda siduda konkreetsete füüsiliste isikutega. Elanikkonna esmavajadusteks vajaliku funktsiooni täitmist ei saa siduda konkreetse isikuga ka rahuajal, ootamatuteks juhtudeks tuleb talle siis samuti ette näha asendamise võimalused, vajadusel tööprotsesse ümber korraldada jms. Sõjaolukorras on riigi kaitsmiseks vältimatult vajalik Kaitseväe üksuste mehitamine vastavate oskuste ja vajaliku väljaõppe saanutega. Kaitseministeeriumi eesmärk on isikulisi kattuvusi nende</p>	Selgitused	<p>Juba praegu on HOS § 39 lg 5 alusel kehtestatava määruse kohaselt ETO kohustatud hindama oma personali vajadust ning arvestama asendamise võimalustega, samuti protsesside ümberkorraldamise võimalustega. Valmisoleku kohustus protsesside ümberkorraldamiseks, personali dubleerimiseks tuleneb ETOdele ka HOS § 38 lg 3 p-st 2. HOS § 39 lg 5 alusel kehtestatavat määrust täpsustatakse tulenevalt käesolevast eelnõust, vajaduse korral sätestatakse täpsemalt tingimused personali arvestuse kohta.</p>

	vajaduste täitmisel võimalikult suures ulatuses vältida ja teha selleks võimalikult varajases faasis tihedat koostööd nii ETKA-de kui ETO-dega. Eelnevalt tulenevalt teeme ettepaneku muuta ETO toimepidevuse riskianalüüsile esitatavaid nõudeid ning ETO juures täiendavate riigikaitsealise töökohustusega töökohtade määramise tingimusi ja arvestuse pidamise korda.		
5.	Eelnõukohase seaduse jõustumisega kasvab oluliselt Kaitseressursside Ameti töökoormus seoses elutähtsa teenuse toimepidevuse riskianalüüside kooskõlastamise mahu kasvuga. Kui elutähtsate teenuste osutajate arv suureneb 360 ettevõtte võrra, nagu eelnõu ette näeb, nõuaks see Kaitseressursside Ametilt riskianalüüside kooskõlastamiseks vähemalt kolme täiendavat töökohta. Sellega lisanduks ka täiendav personalikulu, mida amet ei ole planeerinud.	Selgitused	Riigikaitseliste töökohtade määramine on ETO võimalus, mitte kohustus. Riigikantselei vaatas üle lisanduvate ettevõtete arvu. Lisandub 328 ettevõtet. Seejuures on näha, et ainult pooled võivad soovida määrata riigikaitselisi töökohti, st ligi 150–160 ettevõtet. Eelnõu seletuskirjas tuuakse välja ka hinnanguline KRA personali vajadus seoses muudatustega. Lisanduvate ettevõtete kooskõlastamiseks esitatavad riskianalüüsid hajuvad mitme aasta peale. Aastast 2025 kaasnevate kulude kohta tuleb esitada lisataotlused riigi eelarvestrateegia 2025–2028 protsessis.
6.	Täiendavalt tuleb hinnata riigikaitseaduse mõtte seisukohast eelnõu konstruktsiooni asjakohasust, kus elutähtsa teenuse osutajaks määratud ettevõtjale määratakse elutähtsa teenuse osutamise toetamiseks püsiv riigikaitseülesanne. Arvestades nii riigikaitseülesande olemust – ülesanne, mida on vaja täita kõrgendatud kaitsevalmiduse, mobilisatsiooni või demobilisatsiooni korraldamiseks või sõjaseisukorra lahendamiseks või nende toetamiseks, kui mh eelnõu seletuskirja lk 18 selgitust, et „HOS ei hõlma valmistumist riigikaitsealisteks kriisideks“, siis Kaitseministeeriumi hinnangul ei ole õiguslikult korrektne reguleerida elutähtis	Arvestatud	Riigikaitse ülesanded on jäetud eelnõust välja.

	teenus tsiviilkriisi seadusandluses (HOS), kuid seda toetav teenus määratleda püsiva riigikaitseüleandena, mille eesmärk riigikaitseeaduse kohaselt on täita sõjalise kriisi vajadust:		
7.	Eelnõu § 1 p 1 osas (HOS § 1 lõige 4 kohta) on seletuskiri ilmselt ebatäpne. Seletuskirjas on kasutatud eriolukorra mõistet, mõeldud on tõenäoliselt aga üldmõistet "erikord". Samuti peaks seletuskiri selgelt sätestama, et elutähtsa teenuse osutajast krediidiastutusele kehtivad igal juhul elutähtsa teenuse osutajale seatud nõuded ja kohustused. Palume seletuskirja täpsustada.	Arvestatud	Erikord on asendatud eriolukorra mõistega kohtades, kus kasutati erikorda eriolukorra tähenduses.
8.	Eelnõu § 1 p 2 ei ole ilmselt asjakohane kasutada olukorra tagajärgede kirjeldamisel mõistet „suur keskkonnakahju“. Kahju õigusliku ulatuse määrab KarS § 121. Kohane oleks näiteks sõnastus „ulatuslik keskkonnakahju“.	Mittearvestatud	Mõiste „suur keskkonnakahju“ on laialt kasutatav meie õigusruumis ja erinevates seadustes (VeeS, KorS, MS, LKS jne), samuti juba kehtivas HOSs. Käesoleva eelnõuga ei muudeta juba olemasolevat süsteemi, vaid üksnes täiendatakse CER direktiivist tulenevate osadega. KarSs endas on kasutusel nii „suur kahju keskkonnale“ kui ka „oluline kahju keskkonnale“. Sellest tulenevalt puudub vajadus mõiste muutmiseks HOSs.
9.	Eelnõu § 1 punktiga 15 tehtava HOS paragrahvi 38 lõige 11 muudatuse osas sisaldab eelnõu pakettis olev märkuste tabel ebatäpset infot – muudatusi ei ole eelnõu teksti seal viidatud viisil viidud. Muu hulgas ei reguleeri eelnõu § 1 punkt 16 HOS § 38 lõike 11 kannete tähtaega.	Selgitused	Eelnõusse on jäetud üldisem sõnastus. Kannete osas täiendatakse tsiviiltoetuse registri põhimäärust.
10.	Eelnõu §-ga 6 muudetakse lennundusseadust. Juhime tähelepanu, et punktiga 1 kavandatav muudatus ja paragrahvi sisu ei lähe kokku ei 1. ega 2. peatüki sisuga, seega ei ole selle paragrahvi koht kummaski nimetatud peatükis. Õige koht oleks 71. peatükis, kuid kuna sinna ei saa normitehniliselt seda paragrahvi lisada,	Arvestatud	Eelnõu ja seletuskirja on täiendatud.

<p>tuleks see panna sellisel juhul 9. peatükki (lennunduse muud sätted), näiteks §-ks 589 (liigutades praegu eelnõuga lisatava § 589 §-ks 5810.</p> <p>Punktis 3 seotakse teenusepakkuja ainult äriühinguga. Kuivõrd teenusepakkuja võib olla ka muu tegevusvorm, kui ainult äriühing äriseadustiku tähenduses, siis teeme ettepaneku kasutada terminit „isik“ või muu neutraalne termin. Seletuskirjas on märgitud, et aeronavigatsiooniteenuse toimimist kui elutähtsat teenust tagab selline isik, kes osutab Tallinna lennuinfopiirkonnas tsiviillennundus- ja aeronavigatsiooniteenust. Eelnõu § 1 punkt 6 ega § 6 sätesta, et teenuseosutaja peab osutama tsiviillennundusteenust. Kuna LennS ei tunne sellist teenuse liiki nagu tsiviillennundusteenus, on tegemist eksitava selgitusega. Nii lennujuhtimise kui ka aeronavigatsiooniteenust osutavad Eestis 2 isikut – Lennuliiklusteeninduse AS ja Kaitsevägi. Seega, juhul, kui soovitakse elutähtsa teenuse osutajaks määrata ainult Lennuliiklusteeninduse AS, tuleb see ka selgelt seletuskirjas välja tuua, et elutähtsa teenuse osutaja puhul peab olema täidetud 2 tingimust: 1) peab osutama lennuliikluse ja aeronavigatsiooniteenust ning 2) peab olema äriühing. Ainult sellisel juhul välistatakse Kaitsevägi elutähtsa teenuse hulka arvamise. Palume täpsustada seletuskirja. Palume seletuskirjas asendada</p>		
---	--	--

	„militaarlendude“ korrektse lennundusseaduses kasutuses oleva terminiga „kaitselendude“.		
11.	Kaitseministeerium palub jätta eelnõust välja § 14, kuivõrd turvateenuse osutamine ei ole CER direktiivist tulenevalt elutähtis teenus ka siis, kui seda teenust osutatakse panganduses.	Selgitused	Eelnõuga ei muudeta turvateenust elutähtsaks teenuseks. Kavandatud muudatuse kohaselt oleks loetud elutähtsa teenuse osutajaks üksnes sularahakäitlejast turvaettevõtte, st selline ettevõtte, mis tegeleb sularaha inkassatsiooniga, lugemisega ja ATMde täitmisega. Tegemist on väga kitsa ettevõtete ja nende ettevõtete töötajate ringiga. Sellegipoolest on jäetud kavandatav muudatus eelnõust välja ning eelnõusse on jäetud ainult otse direktiivi ülevõtmisega seotud muudatused. Sularahakäitlemisega seotud muudatused on kavas lahendada tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse eelnõuga.
12.	Märgime, et ETO definitsiooni sidumine riigikaitsega ei ole kooskõlas riigikaitse eesmärkidega. Riigikaitse eesmärk on tulenevalt riigikaitse seaduse §-st 2 säilitada Eesti riigi iseseisvus ja sõltumatus, tema maa-ala, territoriaalvete ja õhuruumi lahutamatu ja jagamatu terviklikkus ning põhiseaduslik kord. Riigikaitse eesmärgi saavutamiseks rakendatakse seaduses sätestatud alustel ja korras kogu ühiskond ning riigi vahendid ja varu. Seega antud eelnõu puhul ei ole kohane siduda elutähtsa teenuse osutamine riigikaitsega.	Mittearvestatud	Oleme selgitanud seletuskirjas mõiste „riigikaitse“ valikut. Mõiste on seotud direktiivis kasutatava sõnastusega ja selle sisuga ning analoogi leidmisega Eesti õiguses. CER direktiivi artiklites 6 ja 7 toodud kriteeriumid on oluliselt laiemad kui kehtivas HOSis elutähtsa teenuse kriteeriumid ning hõlmavad ka mõju hindamist keskkonnale, avalikule ohutusele (<i>public safety</i>) ja julgeolekule (<i>public security</i>). ⁶ Avalikku ohutust kasutatakse tihti koos „riigi julgeoleku“ või „avaliku korraga“ ⁷ , seejuures koosmõjus „riigi julgeolekuga“ pigem riigikaitse tähenduses. Omakorda on Euroopa Kohus kasutanud

6 CER direktiivi art 7 lg 1 kohaselt võtavad liikmesriigid häiriva mõju olulisuse kindlakstegemisel mh arvesse intsidentide võimalikku mõju (raskusaste ja kestus) majandus- ja ühiskondlikule tegevusele, keskkonnale, avalikule ohutusele ja julgeolekule ning elanikkonna tervisele.

7 EKO C-303/05, *Advocaten voor de Wereld VZW vs Leden van de Ministerraad*, p 57 ja EKO liidetud kohtuasjad C-317/04 ja C-318/04, Euroopa Parlament, Euroopa andmekaitseinspektor (CEPD) vs Euroopa Liidu Nõukogu, p-d 3 ja 7.

			termineid „riigi julgeolek“ ja „avalik julgeolek“ samas tähenduses. ⁸ Seejuures on Euroopa Kohus märkinud, et „avalik julgeolek“ või „riigi julgeolek“ samas tähenduses hõlmab ühtaegu nii liikmesriigi sisejulgeolekut kui ka tema välisjulgeolekut. ⁹
13.	Mõjude osas on märgitud, et „Elutähtsate teenuste osutamise tagamiseks igas olukorras, eelkõige riigikaitseolukorras sätestatakse elektri, maagaasi, sadamate, raudtee ja lennujaamadega seotud ettevõtete alltöövõtjatele püsivad riigikaitseüleanded . Muudatus suurendab Kaitseväe koostöövõimet NATO-ga, võimet osaleda rahvusvahelistes kriisihaldamisoperatsioonides tänu toimepidevale ja kriisikindlamale taristule .“ Antud juhul jääb arusaamatuks järeldus, mille kohaselt muudatus suurendavad Kaitseväe koostöövõimet NATO-ga. Siinkohale palume täpsustada, kas selle mõju hindamiseks on kaasatud eksperte? Pigem nähtub eelnevast, et lisaks ETO-dele, saavad ka ETO alltöövõtjad endale püsivad kriisiüleanded ning õiguse määrata endale riigikaitseameti- ja töökohti.	Selgitused	Eelnõust on jäetud välja riigikaitseüleanded. Seletuskirjas on paaris kohas jäänud sisse viide riigikaitseüleannetele. Need viited on jäetud seletuskirjast välja, kuna eelnõuga ei lisata isikutele riigikaitseüleandeid. Eelnõuga laiendatakse elutähtsate teenuste ringi, hõlmates riigikaitse seisukohast olulised sadamad, lennujaamad, raudtee ja toiduga varustamise. Kõik need teenused seonduvad 2016. a Varssavi tippkohtumisel kinnitatud NATO 7 baasvõimega. Nende teenuste toimepidevuse tagamisel kasvavad ka baasvõimed ja võimalus toetada nende teenuste taristu kaudu liitlasi. Tegemist on teadaolevate põhimõtetega, mis ei eelda täiendavat eksperthinnangut või analüüsi.
14.	Eelnevast nähtub, et isikute arv, kes jäävad kõrvale riigi sõjalisest kaitsest, kasvab esialgselt kavandatud veelgi enam. Kokkuvõtvalt on riigijulgeolekut ja välissuhtlemist puudutavas mõjuhinnangus välja toodud metoodika ning eelduslikud numbrid kaheldavad, samuti on mõju ulatust ja sagedust hinnatud ekslikult väikeseks. Mõjuanalüüs peab ette nägema ulatuslikuma võimaliku tagajärje. Antud mõjuanalüüsis on aga lähtutud eeldusest, et ETO-d märgivad vaid osad riigikaitseameti- ja töökohale või ei märgi	Mittearvestatud	Hetkel on riigikaitseametele ameti- ja töökohtadele määratud nii kaitseväekohustuslasi kui ka mitte kaitseväekohustuslasi – ehk kõik riigikaitseametele ameti- ja töökohtadel olivad ei mõjuta Kaitseväe sõjaaja koosseisu. Esiteks, juba praegu otsustab VV riigikaitseametele ameti- ja töökohad, ja seda NB! Kaitseministeeriumi ettepanekul. Ka praegu saab VV igal ajal muuta oma määrust ning muuta kehtestatud piirnorme – vastavalt kriisitüüpidele ja

8 EKo, C-373/13, H. T. vs Land Baden-Württembergi, p 76-79.

9 EKo C-145/09, Land Baden-Württemberg vs Panagiotis Tsakouridis p 43; EKo C-273/97, Angela Maria Sirdar vs The Army Board ja Secretary of State for Defence, p 17; EKo C-285/98, Tanja Kreil vs Bundesrepublik Deutschland, p 17; EKo C-423/98, Albore, p 18; EKo C-186/01, Alexander Dory vs Bundesrepublik Deutschland, p 32.

<p>neid üldse. See ei ole aga õige järeldus. Pigem tuleb lähtuda eeldusest, et kui tuleb kriisiolukord, siis märgivad Kõik ETO-d ja nende alltöövõtjad (nii nagu nüüd eelnõu seda ette näeb) maksimaalselt võimalikus ulatuses oma töötajad riigikaitsele ameti või töökohale ja seega on isikute hulk, kes jäävad kõrvale riigikaitsest, kriitiliselt suur. Ka Kaitseressursside Ameti töömaht kasvab oluliselt, kui peaks olema kõikides valdkondades sisueksperit, et hinnata, milline töötajatest on vältimatult vajalik selle teenuse jaoks ja milline mitte.</p>		<p>VV prioriteetidele võivad olla ja peavadki olema erinev hulk inimesi n-õ broneeritud. NB! Juba praeguse süsteemi puhul on VV prioriteetide seadmine ja otsusetegemise ettevalmistamine KaM valitsemisala eelisõigus. Seega me peaks:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. eristama riigikaitsele kohtadele määratud isikuid – neil on kohustus olla tööl (KaM sõjaaja koosseisu see ei puuduta/mõjuta); 2. eristama kaitseväekohustuslasi, kes on määratud riigikaitsele kohale; 3. RiKSi alusel antavatesse VV määrustesse (asutuste oma ja ETOde oma) – asutus määrab riigikaitsele kohale eelistatuna mittekaitseväekohustuslase, kui on määratud kaitseväekohustuslane, siis tagab asutus tema võimaliku asendamise; 4. RiKSi alusel antavasse määrusesse: ETKA kohustub kontrollima, kas ETO on määranud töökohtadele isikuid lähtudes ETO plaanis ja riskianalüüsis toodud teenuse nõuetest (st et riigikaitsele kriisis nt madalam teenuse tase – vaja vähem inimesi), ministrium kohustub tegema sama oma vastutusvaldkonna puhul; 5. kui tegu on spetsialistiga, keda vaja nii Kaitseväl kui ka tsiviilis, siis lahendatakse see koostöös ja läbirääkimiste teel nii nagu hetkel. <p>Veel kord rõhutame, et eelnõuga ei lisata riigikaitsele ülesandeid ettevõtetele, üksnes laiendatakse direktiivist tulenevalt ETOde ringi. On</p>
--	--	---

			<p>väär väide, et seletuskirjas on arvestatud sellega, et ETOd ei määra või määravad riigikaitseleisele töökohale töötajaid üksnes osaliselt. Seletuskirjas on toodud esile maksimaalne võimalik arv ja eelduslik lähtudes praegusest praktikast. Maksimaalne arv, so 4135 töötajat on toodud välja arvestusega, et kõik ETOd määravad riigikaitseleise töokohti, ja eelduslik, s.o 2000 on toodud välja arvestusega, et kõik ETOd määravad sektori keskmise riigikaitseleise töökoha arvu.</p> <p>KRA ülesanded ei muutu, st ei eelda, et peaks looma pädevusi juurde. KRA ülesanded riigikaitseleiste töökohtade määramisel jäävad samaks. Pole teada, mille alusel on KaM asunud seisukohale, et KRAsse peaksid tekkima sektoriaalsed sisueksperdid. KRA on praeguseks saanud 14 teenusega hästi hakkama ja puuduvad eeldused arvata, et asutus ei saa hakkama lisanduvate sektoritega. Küll nõustume, et KRA-l tuleb kontrollida rohkem riskianalüüse, mis võib eelduslikult tähendada 1–1,5 töökohta. See asjaolu on toodud seletuskirjas välja.</p>
Kliimaministerium			
Nr	Ettepaneku/märkuse sisu	Arvestatud/mitte arvestatud/selgit used	Kommentaariid
1.	Eelnõu § 1 punkt 3 (HOS muutmine) – üleriigilise riskianalüüsi koostamise intervalli osas toetasime varasemalt kevadel kooskõlastusringil olnud tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse eelnõu (VOS) sõnastust: "Üleriigiline riskianalüüs koostatakse iga nelja aasta tagant ja selle ajakohasust	Mittearvestatud	Juba praegu koostatakse hädaolukorra riskianalüüse iga kahe aasta tagant. Eestis on nimetatud praktika hästi juurutatud ja töötab ning seetõttu jätkatakse ka seni kehtivat uuendamise sagedust. Tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse eelnõu ühtlustatakse käesoleva

	hinnatakse kord aastas." Arvestades, et ka ülevõetav direktiiv näeb samuti ette, et üleriigilist riskianalüüsi koostatakse 1x 4 aasta jooksul, siis teeme ettepaneku käesolevas eelnõus kasutada VOS sõnastust.		eelnõuga.
2.	<p>Eelnõu § 4 (Kaugkütteseaduse muutmine) – VOS eelnõus oli varasemalt sees ka kaugkütteseaduse § 7 lg 31 muudatus järgmises sõnastuses:</p> <p>„(31) Soojusettevõtja, kelle tootmise prognoositav maht aastas on vähemalt 10 000 MWh võrgupiirkonna kohta, on kohustatud soojuse tootmiseks tagama niisuguse koguse reservkütuse kasutamise võimaluse, mis kindlustab soojusvarustuse seitsme ööpäeva jooksul.“;</p> <p>Muudatuse eesmärk on pikendada suuremate kaugkütte ettevõtjate toimepidevust kütuse kättesaadavuse häirete korral 3-lt päevalt 7-le päevale. Küll aga ei ole eesmärk öelda, milliseid reservkütuseid tuleb konkreetselt varuda, vaid see sõltub ettevõttest ja tema kasutatavatest kütusest ja/või võimalustest alternatiivseid kütuseallikaid kasutada või kas varu peab olema füüsiline või tagatakse lepingu alusel. Tegemist on juba toimiva praktikaga, kus osa ettevõttest on reservkütusena varunud mh ka muud kütuse liiki kui tavapäraselt kasutatakse. Oluline on, et ettevõtte mõtleks läbi, kuidas on tagatud teenuse toimepidevus ka olukorraks, kus kütuse kättesaadavuses on häireid.</p> <p>Palume vastav muudatus lisada ka käesolevasse eelnõusse.</p>	Arvestatud	Eelnõu on täiendatud.
3.	<p>Eelnõu § 6 punkt 1 (lennundusseaduse muutmine) – eelnõus on pandud püsiv riigikaitseülesanne lennujulgestusteenuse osutajale, kes tagab ETO-st lennuvälja käitlejale julgestusmeetmete kohaldamise vastavalt lepingule. Palume eelnõu sõnastust korrigeerida ja viia see vastavusse lennundusseaduses kasutatavate mõistetega ning lisada viide, et siinkohal on mõeldud neid lennundusjulgestusmeetmeid,</p>	Mittearvestatud	Eelnõust on jäetud välja riigikaitseülesanded.

	<p>mida peab ettevõtte tagama, mitte riigiasutused (nt Kaitseväge, Politsei- ja Piirivalveamet, Transpordiamet jne).</p> <p>„§ 78. Lennundusjulgestust tagava ettevõtja püsiv riigikaitseülesanne</p> <p>(1) Lennundusjulgestust tagava ettevõtte, kes kohaldab käesoleva seaduse § 463 lõikes 3 toodud lennundusjulgestusmeetmeid Tallinna lennuväljal, püsiv riigikaitseülesanne riigikaitseaduse § 432 tähenduses on tagada teenuse osutamine vastavalt käesoleva seaduse 71. peatükis sätestatule ja lennuvälja käitlejaga sõlmitud lepingule.</p>		
4.	<p>Eelnõu § 6 punkt 2 (lennundusseaduse muutmise) – eelnõuga lisatakse lennundusseadusesse § 589, millega sätestatakse lennundusvaldkonna ETO-de kriteeriumid. Üheks ETO-ks on eelnõu kohaselt ka lennuvälja käitaja (lennundusseadus § 589 lg 2). Eesmärk ei ole ETO-ks muuta siiski kõiki lennuvälja käitajaid (nt Ruhnu, Kihnu või Viljandi), vaid ainult Tallinna lennuvälja, mis tagab rahvusvahelist reisijate ja kaubavedu ning on oluline liitlasvägede toetuse jaoks. Ka varasemas VOS eelnõus oli antud sõnastus, seega teeme ettepaneku eelnõu sõnastust muuta vastavalt:</p> <p>„(2) Lennuvälja käitaja, kes käitab Tallinna lennuvälja, on hädaolukorra seaduse § 36 lõike 11 punktis 5 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja.“;</p>	Arvestatud	Eelnõu on täiendatud.
5.	<p>Eelnõu § 7 punkt 4 (maagaasiseaduse muutmise) - muudatuse kohaselt teeb Kliimaministeerium järelevalvelt nende isikute riigikaitseülesannete täitmise üle, kes pakuvad maagaasi elutähtsa teenuse osutajatele (ETO) võrgu või selle osa või selle osa arendamise või opereerimise teenust. Sarnane järelevalveülesanne on pandud elektrituruseaduse järgi elektri jaotusvõrgu ETO lepingupartnerite puhul Konkurentsiametile. Arvestades, et Konkurentsiametil on nii</p>	Mittearvestatud	Riigikaitse ülesanded on jäetud eelnõust välja.

	<p>elektri kui ka maagaasi valdkonnas sarnane roll, siis teeme ettepaneku sätestada, et Konkurentsiamet teeb järelevalvelt ka maagaasivaldkonnas riigikaitseülesannete täitmise üle (sarnaselt käesoleva eelnõu § 3 punktis 3 tehtavale elektrituruseaduse muudatusele).</p>		
6.	<p>Eelnõu § 9 punkt 1 (raudteeseaduse muutmine) – Juhime tähelepanu, et raudteeseaduse muudatuse osas ei lähe eelnõu ja seletuskiri omavahel kokku. Raudteevaldkonnas lisandub HOS-i kohaselt uue elutähtsa teenusena ainult avaliku raudtee toimimine. Seletuskirjas lk 49 räägitakse ka riigi osalusega raudteeveoettevõtjast, kellel on kaubaveo tegevusluba. Palume seletuskirja selles osas korrigeerida. Lisaks on samas punktis määratud püsiv riigikaitseülesanne isikule, kes osutab avaliku raudtee ETO-le taristu arendamise või opereerimise teenust. Seletuskirjast ei selgu, mida siinkohal täpsemalt mõeldakse (kaubavedude/reisijatevedude opereerimist? Juhtimissüsteemi opereerimist?). Palume nii eelnõus kui ka seletuskirjas seda täpsustada.</p>	Arvestatud	Riigikaitse ülesanded on jäetud eelnõust välja. Seletuskirja on täiendatud.
7.	<p>Eelnõu § 11 punkt 2 (sadamaseaduse muutmine) – eelnõuga on lisatud Transpordiametile ülesanne teha järelevalvet elutähtsat teenust tagavas sadamas tegutseva sadamaoperaatori, kes lastib ja lossib konteiner- ja veeremkaupu, riigikaitseülesande täitmise üle. Sadamaseaduse § 42 lg 3 sätestab, et Transpordiamet teeb riikliku järelevalvet kõikide nende nõuete täitmise üle, mille puhul ei ole sätestatud teist järelevalveasutust ning võib selle rakendamiseks kasutada sadamaseaduses sätestatud erimeetmeid ja sunnivahendeid. Eelnõust ega seletuskirjast ei selgu, kas eelnõusse lisatava järelevalve puhul on tegemist muu järelevalve kui riikliku järelevalvega. Kui tegemist on jätkuvalt riikliku järelevalvega, siis eelnõu § 11 punkti 2 lisamine ei ole asjakohane.</p>	Selgitused	Riigikaitse ülesanded on jäetud eelnõust välja.

8.	Seletuskiri mõjude analüüsisist ega ka seaduse rakendamise seotud kuludest ei selgu, millised on mõjud kui ka kaasnevad kulud nendele ametitele (nt Transpordiamet, Konkurentsiamet, Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalveamet), kes peavad hakkama tegema järelevalvet transpordivaldkonnas määratud riigikaitseülesannete täitmise ja nende valmistumise osas. Palume seletuskirja selles osas täiendada.	Selgitused	Riigikaitse ülesanded on jäetud eelnõust välja.
9.	seletuskiri lk 84 - lennuväljade, aeronavigatsiooni, avaliku raudtee ja sadamate toimepidevuse nõuded kehtestame kliimaministri määrustega, mitte majandus- ja infotehnoloogiainistri;	Arvestatud	Seletuskirja on täiendatud.
10.	Rakendusakti kavand 1 – Vabariigi Valitsuse määruse „Üleriigilise riskianalüüsi koostamiseks vajalike andmete loetelu, analüüsi nõuded ja kord ning loetelu andmeid esitavatest asutustest“ eelnõu: eelnõu § 7 punktis 4 on toodud asutused, kes vastutavad ehitiste ja seadmetega seotud või nendest tulenevate õnnetuste, sh põlengute, varingute, plahvatuste ja muude asjasse puutuvate sündmustega seotud ohtude hindamise eest. Eelnõu kohaselt on nendeks asutusteks Siseministeerium ja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium. Arvestades, et Kliimaministeerium vastutab ehituse ja elukeskkonna valdkonna eest, siis palume ehitistega seotud ohtude ja õnnetuste hindamise eest vastutava asutusena juurde lisada ka Kliimaministeerium.	Arvestatud	Rakendusakti kavandit on täiendatud.
11.	Eelnõu §-s 8 on toodud loetelu sektoritest ja allsektoritest, milles hinnatakse riske elutähtsate teenuste, ETO-de ja ristsõltuvuste väljaselgitamiseks, ning määratakse riski hindamise eest vastutavad asutused. Sama paragrahvi punktides 1, 2, 5 ja 6 on toodud ka kohalike omavalitsuste	Selgitused	KOVde sisend tuleb üleriigilisse riskianalüüsi KOV riskianalüüsi raames. 16.11.2023 oleme selgitanud, et üleriigilise riskianalüüsi protsess koosneb neljast etapist: I üldohtude analüüs

	<p>korraldavad elutähtsad teenused, s.o kaugküte, maanteetransport, joogiveesektor, reoveesektor, ja on määratud nende sektorite riskide hindamise eest vastutavaks asutuseks Kliimaministeerium. Arvestades, et Kliimaministeerium ei korralda kohalike omavalitsuste elutähtsaid teenuseid ega kinnita nimetatud sektorite ETO-de toimepidevuse riskianalüüsi ja plaane, siis puudub meil alusandmestik hindamiseks nendes sektorites võimalikke riske, nende tõenäosusi ja kaasnevat mõju. Seega palume leida koostöös kohalike omavalitsustega õiguslikult toimiv lahendus, kuidas nende korraldatavate elutähtsate teenuste sektorites oleksid riskid hinnatud ja kes selle hindamise eest vastutab, ning eelnõud vastavalt korrigeerida.</p>		<p>II sektorite analüüs III KOV analüüs IV Üleriigilise riskianalüüsi koond</p> <p>Sektorite osas tuleb vaadata riigiülevalt, millised on selles sektoris arengusuunad, muutused. Selle raames ei pea minema ETOde tasemele, nende analüüsidesse. Näiteks veesektori puhul tuleb vaadata, kuidas üldohud (see valmib esimesena), nt põud, üleujutused võivad mõjutada veesektorit. On ka eesmärk, et juba üldohtude analüüsist selgub, mis sektoreid nad võivad esmahinnangu alusel kõige rohkem mõjutada. KLIM ülesanne oleks vaadata, missugused need üldised mõjud sektorile tervikuna võivad olla tulenevalt üldohtudest. Nt vaadata, kuidas kliimamuutuse tõttu muutub põhjavee kättesaadavus, kas on risk, et seda ei jätku, mis piirkondades. Mis seis on põhjavee ja pinnavee kvaliteediga ja seega ka kättesaadavusega. Mis on üldine ettevõtete struktuur, st kui palju neid on, kes on olulisemad. Vee-, kaugküte- ja teede valdkonnad on KLIM kujundada, vedada (poliitikakujundamine tervikuna) ja eelnevalt kirjeldatud info on ühel või teisel kujul juba KLIMis olemas.</p>
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium			
<p>1.</p>	<p>1. <u>Eelnõu § 1 p 14 ehk HOS § 38 täiendamine lõigetega 1.2-1.7</u></p> <p>a. Tähelepanek lg 1.3 p 3 osas – seal on kirjas, et ETO määramise haldusaktis peab olema mh määratud tähtaeg, mis ajaks ETO täidab § 41 lg 2 ehk nn saartalituse nõude ning et siin on maksimumtähtaeg 5 aastat. Samas ma ei</p>	<p>Arvestatud osaliselt</p>	<p>Olemasolevatele ETOdele ei nähta ette täiendavat üleminekuaega ega üleminekusätet. Nende suhtes kehtib saartalituse nõue aastast 2013. 2014. aasta 1. jaanuaril tuli ETOdel vastata nõuetele. RIA-lt puudub info, et see nõue on praeguseks ETOdel täitmata. 2017. aastal tehtud KMPG ristsõltuvuse analüüsi (piiratud tasemega osa) käigus oli kahtluse</p>

	<p>leidnud siin seda sätet, mis ütleks, et need, kes on praegugi ETO-d, et neile siin seda üleminekuaega ei kohaldata, kuna tegelikkuses nende puhul seda nõuet ju leevendatakse. Või kas selle erisuse tekitamine ei olegi vajalik seetõttu, et praegusel ETO-l on juba rangemad nõuded? Samas ma selle loogikaga ka nõus ei ole, kuna kui sellist erisätet ei tekitata, siis saab see ETO sisuliselt öelda, et kuni talle haldusaktis määratud tähtaeg ei ole kätte jõudnud, saab ta toimetada nii nagu heaks arvab ja üldse mõtlemata saartalituse laadse režiimi peale.</p> <p>b. Samas panin tähele seletuskirja lk-1 16 tekstilõiku: <i>Enne käesoleva seaduse eelnõuga kavandatud muudatuste jõustumist elutähtsa teenuse osutajana tegutseva ettevõtte staatust ei muutu ja seda ei ole vaja korraldaval asutusel kinnitada haldusaktiga üle, samuti ei ole vaja määrata uusi tähtaegu nõuete täitmise osas. Nendel elutähtsa teenuse osutajatel tuleb lähtuda hädaolukorra seaduse üleminekusätetest.</i></p> <p>c. Kuid eelnõu § 1 p 27 ehk HOS-i üleminekusätted §-s 53 ei sisalda taolist erisust – kuid kas see tuleks sinna tekitada?</p>		<p>alla seatud üksnes kolme ETO vastavus saartalituse nõudele. Eeldame, et RIA on rakendanud vajalikud meetmed. Kui ei, siis HOSi alusel võib ETKA saata ETOde riskianalüüsid arvamuse avaldamiseks RIA-le saartalituse kohustuse viisi ja vahendite kohta. Kui on näha, et ETO ei täida nõudeid, siis saab ETKA teha ettekirjutuse ja määrata tähtaja nõude täitmiseks, arvestades sellega, et olemasolevatel ETOdel pidi see nõue olema täidetud juba 01.01.2014. Ei ole otstarbekas seada olemasolevatele ETOdele täiendava üleminekuaega, kui nõude täitmise tähtaeg on juba ammu möödas. Olemasolevate üleminekusätete sõnastust on täpsustatud.</p>
2.	<p>2. <u>Eelnõu § 1 p 15 ehk HOS § 38 lg 3 p 4 muutmine</u></p> <p>a. Taustaks: lugedes direktiivi sätet, siis vahearuande loomine on täiendava aruandluskohustuse loomine. Direktiiv ise annab suunise, et „millele vajaduse korral järgneb üksikasjalik aruanne hiljemalt ühe kuu</p>	Arvestatud	<p>Üksikasjalik aruanne esitatakse peale sündmuse lõppu. Kui sündmus kestab, siis nagu ka praegu tehakse jooksvaid raporteid kokkulepitud sagedusega. Üldjuhul, nii nagu ka praegu, täpsustatakse sündmusest teavitamise ja aruande esitamise tingimusi ETKA määrusega. Eelnõu</p>

	<p>jooksul.“ Eesmärk tundub olevat mitte jooksev aruandlus, vaid tagantjärele teadmuse koondamine.</p> <p>b. Eelnõu teksti järgi tuleb sündmuse kohta esitada „üksikasjalik aruanne hiljemalt ühe kuu jooksul“.</p> <p>c. Kuid mis teha siis, kui selle ühe kuu jooksul ei ole see sündmus lõppenud – kas selleks olukorraks on vaja eraldi nõuet tekitada stiilis „kui sündmus kestab ühe kuu möödudes, siis see aruanne on käsitletav vahearuandena ning vahearuandeid esitatakse vähemalt kord kuus kuni sündmuse lahendamist“ vms? Või alternatiivina määratleda ka täpsemalt, et see tuleb esitada „ühe kuu jooksul sündmuse lõpust“ (kui vahearuandeid ei tahta saada).</p>		<p>sõnastust on täpsustatud selliselt, et aruanne tuleb esitada peale sündmuse lõppu.</p>
<p>3.</p>	<p>3. <u>Eelnõu § 1 p 18</u></p> <p>a. eelnõus pakutud sõnastus näeb ette, et ETKA võib esitada ETO toimepidevuse riskianalüüsi ja plaani ka RIA-le arvamuse avaldamiseks. Ettepanek on sättesse lisada sarnaselt seletuskirjale „vajaduse korral“, et rõhutada, et esmase hinnangu teeb ETKA, kes kaasab vajadusel asjaomast asutust ehk RIA-t.</p> <p>b. Ettepanek oleks täiendada lause viimast osa ja sõnastada järgmiselt: „täitmiseks valitud viisi ja vahendite sobivuse kohta“. Eesmärk on täpsustada, et RIA mitte lihtsalt ei avalda arvamust viisi ja vahendite kohta, vaid seda paragrahvi 41 lg 2 eesmärgi saavutamisest lähtuvalt – kas valitud viis ja vahendid on</p>	<p>Arvestatud osaliselt</p>	<p>Juba praeguse sõnastuse kohaselt ei ole see ETKA-le kohustus, vaid võimalus. „Vajaduse korral“ ei loo siin enam lisandväärtust. Küll oleme täpsustanud sõnastust viisi ja vahendi kohta, st arvamust avaldatakse täitmiseks valitud viisi ja vahendi kohta. Seletuskirjas on ka selgitatud, et „Arvamuse küsimine on korraldava asutuse võimalus, mitte kohustus. See tähendab seda, et korraldav asutus küsib arvamust Riigi Infosüsteemi Ametilt juhul, kui tal on iseseisvalt raske hinnata, mis aja jooksul on kindlal elutähtsa teenuse osutajal võimalik HOSi § 41 lõikes 2 sätestatud nõuet täita.“</p>

	<p>selleks sobivad. Selle tulemusena tuleks ka seletuskirja väheke täiendada.</p> <p>c. Ehk HOS § 40 p 10 sõnastus oleks: <i>(10) Elutähtsa teenuse toimepidevust korraldav asutus või käesoleva seaduse § 37 lõike 5 alusel määratud ametiasutus võib vajaduse korral edastada toimepidevuse riskianalüüsi ja plaani või nende muudatused enne kinnitamist arvamuse avaldamiseks Riigi Infosüsteemi Ametile, kes annab arvamuse § 41 lõikes 2 sätestatud kohustuse täitmiseks valitud viisi ja vahendite kohta.</i></p>		
4.	<p>4. <u>Eelnõu § 1 p 19 ehk nn saartalituse säte</u></p> <p>a. 24.01.2024 versioonis on HOS § 41 lg 2 sõnastus: <i>Kui elutähtsa teenuse kättesaadavust tagavad võrgu- ja infosüsteemid asuvad välisriigis ning need ei toimi või ühendus välisriigiga katkeb, on elutähtsa teenuse osutaja kohustatud tagama elutähtsa teenuse kättesaadavuse alternatiivsel viisil ja vahenditega.</i></p> <p>b. MKM ja RIA on korduvalt andnud tagasiside (vt manust), et see ehk ITL-i pakutud sõnastus ei sobi. Meie pakutud sõnastus on jätkuvalt: <i>Kui elutähtsa teenuse kättesaadavust tagavad võrgu- ja infosüsteemid asuvad välisriigis ning need ei toimi või ühendus välisriigiga ühendatud üldkasutatava elektroonilise side võrgu liinirajatistega on katkenud, on elutähtsa teenuse osutaja kohustatud tagama elutähtsa teenuse kättesaadavuse alternatiivsel viisil ja vahenditega.</i></p>	<p>Mittearvestatud</p>	<p>Seletuskirja jäi kogemata sisse liinirajatiste osa. Seletuskiri on viidud eelnõuga kooskõlla. Välisriigiga ühenduse defineerimine üldkasutatava elektroonilise side võrgu liinirajatise kaudu on liialt piirav. Sellise sõnastuse kohaselt tuleb tagada teenuse toimimine alternatiivsel viisil ja vahenditega üksnes juhul, kui on katkenud ühendus välisriigiga ühendatud üldkasutatava elektroonilise side võrgu liinirajatistega. Kui ETO tavapäraselt kasutab välisriigiga ühenduseks muud lahendust, siis ei pea ta justkui alternatiivsel viisil ja vahenditega teenust tagama. Sätte mõte on selles, et olenemata sellest, kas katkevad välismaal asuvad süsteemid või ühendus nende süsteemidega, tuleb ETO-l tagada teenuse toimimine alternatiivsel viisil. See põhimõtte kehtib aastast 2012 ja käesoleva eelnõuga üksnes täpsustatakse sõnastust, et see oleks osapooltele paremini mõistetav, ega muudeta põhimõtet, st ei muudeta olukorda rangemaks ega leebemaks. Eelnõus pakutud sõnastus kajastab seatud eesmärki.</p>

	c. Ka seletuskirjas on jätkuvalt sees selgitused „üldkasutatava elektroonilise side võrgu“ kui ka „liinirajatise“ kohta. Seega jääb arusaamatuks, miks on eelnõu tekstis eelnevalt allajoonitud tekstiosa välja võetud.		
5.	<u>Eelnõu § 1 p 20</u> , täpsemalt tulevane HOS § 41.4 – selles paragrahvis on sätestatud EL oluline ETO temaatika. Selle paragrahvi lõigetes on ülesanded antud mh ka ETKA-le, kuid mis teha olukorras, kus ETKA on oma ülesande üle andnud ehk „määranud HOS § 37 lõike 5 alusel ametiasutuse“ oma ETKA-ülesandeid täitma. Kaudselt on sama teema ka tulevase <u>HOS §-s 41.5 (nõuandemissioon)</u> . Võrdle ka HOS § 41.6, mille lg 1 viitab ka „HOS § 37 lg 5 alusel määratud ametiasutusele“.	Selgitused	EL ETO määramise ja nõuandemissiooni puhul ei ole ETKA ülesanne delegeeritav, st seda täidab algupärane ETKA. Viide HOS § 37 lg 5 alusel määratud asutusele on eelnõus üksnes nendes kohtades, kus ülesannet saab täita ka asutus, kellele ETKA delegeeris oma ülesandeid. Õigusloome, poliitika kujundamine, sh nõuete määramise kehtestamine ja EL ETO määramine ning nõuandemissiooniga seotud toimingud ei ole delegeeritavad.
6.	<u>Eelnõu § 1 p 21</u> – kas see peab üldse eraldi olema või võiks ta viia eelnõu § 1 p 20 alla (+sel juhul tuleb ka seletuskirja teksti muuta)?	Mittearvestatud	Normitehniliselt on kõik korrektne, kuna punktid jõustuvad erineval ajal.
7.	<u>Seletuskiri lk 67 lõpp ja 68 algus ehk p 6.5</u> – seal on käskivas kõneviisis, et RIA-le tuleb edastada HOS § 41 lg 2 lahendus arvamuse avaldamiseks, kuid eelnõu enda tekst seda kohustuslikku edastamist ju pole. Seetõttu teeme ettepaneku parandada sõnastust: <i>Eelnõuga muudetakse nimetatud sätet ja järelevalve pädevus jääb korraldavale asutusele, küll aga edastab korraldav asutus vajaduse korral Riigi Infosüsteemi Ametile toimepidevuse riskianalüüsi ja plaani HOSi § 41 lõikes 2 nõutud kohustuse täitmiseks valitud viisi ja vahendite sobivuse kohta arvamuse andmiseks.</i>	Arvestatud	Seletuskirja on korrigeeritud ja viidud kooskõlla eelnõuga (vaata eespool olevat vastust seoses EN sõnastusega).
8.	<u>Seletuskiri lk 69 alguses</u> , seal on teise tekstilõigu alguses teine lause „Edaspidi ei tee amet enam otsesest järelevalvet	Arvestatud	Jah, peaks olema lg 2. Seletuskiri on parandatud.

	HOSi § 41 lõike 1 alusel, vaid võib anda arvamust.“. Seal peaks olema ju viidatud lõikele 2, mitte lõikele 1.		
9.	<u>Seletuskiri lk 78, punkt 6.9. ehk toidu valdkond</u> – seal on kirjas, et ETO-deks määratakse 16 ettevõtet, kuid loetelus on 10 ehk jaekauplused on siit väljas. Mis siis see õige nr saab olema toiduvaldkonnas? Sh ei ole samal lk-l nende kohustuste nimekirja all märgitud, et nad peavad ka KüTS-i järgima (kuigi sellele järgneval lk-l olevas tekstis on seda mainitud; vrkl ka ravimiseaduse muudatuse selgitusi mõni lk enne seda, kus on KüTSi järgimise kohustus sisse toodud).	Selgitused	Õige on 10, jaekaubandus jäetud eelnõust välja, kuna täiendatud Euroopa Komisjoni selgituste kohaselt ei kuulu jaekaubandus direktiivi skoopi.
Rahandusministeerium			
1.	Palume täiendada seletuskirjas eelnõu § 1 punkti 5 kohta antud selgitusi, lisades lk 14 kolmanda lõigu lõppu järgmine tekst: „ <i>Tuleb arvestada, et § 25¹ lõikes 1 nimetatud õigusaktide reguleerimisesemesse kuuluvad normid on kehtestatud erineva õigusjõuga õigusaktidega (mitte ainult seadustega). Nii varasematel perioodidel kui ka kehtivas õiguses on neid küsimusi paljuski reguleeritud määrustega (näiteks pankade usaldatavusnormatiivid olid varem kehtestatud Eesti Panga Presidendi määrusega, Tagatisfondi osamakse suuruse ja määra kohta võib anda määruse valdkonna eest vastutav minister – vt. Tagatisfondi seadus § 35 lg 6). Ka teistes EL riikides on valitsusel äärmuslikes olukordades õigus kehtestada pankadele moratorium (näiteks Saksamaal).</i> “	Arvestatud	Seletuskirja on täiendatud.
2.	Eelnõu § 1 punktiga 17 muudetakse hädaolukorra seaduse § 38 lõike 3 punkti 4. Sätte teise lause kohaselt kohaldatakse elutähtsa teenuse osutaja suhtes, kes osutab elutähtsat teenust, käesolevas punktis sätestatud teavitamise tähtaegasid ja nõudeid, arvestades Euroopa Parlamendi ja nõukogu	Arvestatud osaliselt	Sularaha ringlust ja makseteenust tagavad kommertspangad on elutähtsa teenuse osutajad, kellele kohalduvad hädaolukorra seaduses elutähtsa teenuse ja elutähtsa teenuse osutaja kohta käivad sätted. Sellest tulenevalt on oluline täpsustada

<p>määruses (EL) 2022/2554, mis käsitleb finantssektori digitaalset tegevuskerksust ning millega 5 muudetakse määrusi (EÜ) nr 1060/2009, (EL) nr 648/2012, (EL) nr 600/2014, (EL) nr 909/2014 ja (EL) 2016/1011, sätestatud erisusi.</p> <p>Juhime tähelepanu, et määruse (EL) 2022/2554 kohaldamisalasse jääva elutähtsa teenuse osutaja (ETO pank) suhtes kohalduvad määruses (EL) 2022/2554 sätestatud teavitamise tähtajad ja nõuded. Seega on eksitav eelnõus viidata käesoleva punkti teavitamise tähtaegadele ja nõuetele, kuna see tekitab õigusselgusetust, millised nõuded siis täpsemalt määruse (EL) 2022/2554 kohaldamisalasse jäävatele elutähtsate teenuste osutajate (ETO pangad) suhtes kohalduvad - ehk millised tähtajad, teavitamise vorminõuded ja kellele teavitus tuleb edastada. Määruse (EL) 2022/2554 artikli 19 kohaselt edastab ETO pank teavituse tõsisest intsidendist Finantsinspeksioonile ja Riigi Infosüsteemide Ametile (kellele samaaegne edastamine on liikmesriigi valikukoht, mida ka Eesti puhul rakendame). Finantsinspeksioon edastab teavituse Euroopa Keskpangale ja riigisisese õigusega nähakse ette, et ka Eesti Pangale.</p> <p>Määruse (EL) 2022/2554 põhjenduspunkt 19 viitab selgelt, et <i>„võttes arvesse tugevaid seoseid finantssektori ettevõtjate digitaalse ja füüsilise kerksuse vahel, on käesolevas määruses ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis (EL) 2022/2557 vaja elutähtsate teenuste osutajate toimepidevuse ühtset käsitust. Kuna finantssektori ettevõtjate füüsilist kerksust käsitletakse terviklikult käesoleva määrusega hõlmatud IKT-riski juhtimise ja teatamiskohustuse raames, ei tuleks direktiivi (EL) 2022/2557 III ja IV peatükis sätestatud kohustusi kõnealuse direktiivi kohaldamisalasse kuuluvate finantssektori</i></p>		<p>eelnõus, mis juhul tuleb kohaldada pankade suhtes erandit. Eelnõu punktis 17 on selgelt öeldud, et ETKA teavitamise tähtaegade ja nõuete puhul tuleb lähtuda DORA määruses sätestatud erisustest, st DORA määrusest. Selguse huvides on eelnõu sõnastust täpsustatud ja sätestatud, et HOS § 38 lg 3 p-s 4 sätestatud teavitamise puhul kohaldatakse DORA määrust, st on jäetud välja viide nõuetele ja tähtaegadele ning on üldiselt öeldud, et teavitamise puhul tuleb lähtuda DORA määrusest.</p>
--	--	---

	<i>ettevõtjate suhtes kohaldada.“</i>		
3.	<p>Eelnõu § 1 punktiga 22 sätestatakse taustakontrolli regulatsioon elutähtsa teenuse osutamisel. Eelnõust ja direktiivist tuleneb, et sättes peetakse silmas töötajaid, kes täidavad elutähtsa teenuse osutaja juures või tema jaoks vastavaid ülesandeid. Eelnõuga lisatava lõike 9 kohaselt kohaldatakse käesolevas paragrahvis sätestatud ka elutähtsa teenuse osutajaga lepingulises suhtes oleva juriidilise isiku töötaja suhtes, kellele usaldatakse käesoleva paragrahvi lõike 2 alusel kindlaksmääratud ülesande täitmine.</p> <p>Juhime tähelepanu, et kuigi vastavalt riigihangete seaduse (RHS) § 11 lõige 1 punktile 14 ei ole hankija kohustatud riigihangete seadust rakendama, kui sõlmitakse tööleping, võib segadust tekitada hankijast elutähtsa teenuse osutaja eelnõus nimetatud ülesande täitmise tellimine riigihanke läbiviimise teel. Selguse huvides võiks eelnõu seletuskirja lisada selgituse selle kohta, et kui hankijast elutähtsa teenuse osutaja soovib eelnõus nimetatud ülesannete täitmise tellida nt teenuse tellimise teel, peab ta lähtuma RHS-ist, mis ei võimalda aga teenuse osutajat riigihankelt kõrvale jätta seetõttu, et ta ei läbi mõnes muus eriseaduses ette nähtud taustakontrolli. Vajaliku taustakontrolli läbimise kohustuse saab sellisel juhul sätestada näiteks hankelepingu täitmise tingimusena ning panna pakkujale kohustus asendada need teenust osutavad isikud, kes taustakontrolli ei läbi.</p>	Arvestatud	Seletuskirja on täiendatud.
4.	<p>Eelnõu seletuskirjas on § 3 punktiga 2, § 4 punktiga 2 ja § 7 punktiga 1 tehtavates muudatustes viidatud riigiabi reeglitele. Seletuskirjas on märgitud, et nimetatud muudatused on vajalikud CER direktiivi artikli 13 lõike 1 ja artikli 10 lõike 1 nõuete täitmiseks. CER direktiivi art 10 lõike 1 kohaselt „toetavad liikmesriigid elutähtsa teenuse osutajaid nende toimepidevuse suurendamisel. Kõnealune toetus võib</p>	Mittearvestatud	Direktiivi artikli 10 lg 1 käsitleb igasugust riigi toetust ettevõtjatele, mitte üksnes rahalist. Kui aga toetus on rahaline, siis tuleb lähtuda riigiabi reeglitest. Direktiivi põhjenduspunkti 25 kohaselt peaksid liikmesriigid toetama elutähtsa teenuse osutajaid, sealhulgas neid, kes kvalifitseeruvad väikesteks või keskmise suurusega ettevõtjateks,

	<p><i>hõlmata juhendmaterjalide ja metoodikate koostamist, elutähtsa teenuse osutajate toimepidevuse testimiseks õppuste korraldamise toetamist ning nende töötajatele nõustamise ja koolituse pakkumist. Ilma et see piiraks riigiabi eeskirjade kohaldamist võivad liikmesriigid anda elutähtsa teenuse osutajatele rahalisi vahendeid, kui see on vajalik ja põhjendatud avaliku huvi eesmärkidega.</i></p> <p>Kuna muudatused ei käsitle CER direktiivi artikli 10 lõikes 1 nimetatud mis tahes vormis toetamist, ei ole kohane sellele sättele viidata.</p>		<p>nende toimepidevuse tugevdamisel kooskõlas liikmesriikide direktiivis sätestatud kohustustega, ilma et see piiraks elutähtsa teenuse osutajate enda õiguslikku vastutust tagada selline nõuetele vastavus, ja vältima selle käigus liigset halduskoormust. Eelkõige võiksid liikmesriigid koostada juhendmaterjale ja metoodikaid, toetada elutähtsa teenuse osutajate toimepidevuse testimiseks õppuste korraldamist ning pakkuda nõustamist ja koolitusi elutähtsa teenuse osutajate töötajatele. Kui see on vajalik ja põhjendatud avaliku huvi eesmärkidega, võiksid liikmesriigid eraldada rahalisi vahendeid ning peaksid hõlbustama vabatahtlikku teabe ja heade tavade vahetamist elutähtsa teenuse osutajate vahel, ilma et see piiraks Euroopa Liidu toimimise lepingus (ELi toimimise leping) sätestatud konkurentsieeskirjade kohaldamist.</p> <p>Eelnevalt toodud loetelu ei ole lõplik, toetamisena käsitatakse nt ka üleriigilise riskianalüüsi koostamist (pp 15), erinevate direktiivide nõuete vastastikku täiendaval viisil rakendamist (pp 24). Riigipoolse toetusena saab käsitada ka selge õigusraamistiku loomist ja selge võimaluse loomist toimepidevusega seotud kulude katmiseks tariifist.</p>
5.	<p>Kuna eelnõu § 4 punktiga 2 muudetava kaugkütteseaduse 8 lõige 3 käib soojuse piirhinna kohta, siis peaks seletuskirja lk 41 viimases lõigus sõna „<i>võrgutasud</i>“ asemel olema sõna „<i>piirhinnad</i>“. Kuna eelnõu § 7 punktiga 1 muudetava maagasiseaduse 17¹ lõige 5 käib terminali kasutamise tariifide kohta, siis peaks seletuskirja lk 46 (selgitus punkti 1 kohta) olema sõna „<i>võrgutasud</i>“ asemel „<i>tariifid</i>“.</p>	Arvestatud	Seletuskirja on täiendatud.

6.	Palume eelnõu § 5 punktiga 2 muudetavas krediidiastutuste seaduse § 3 lõike 4 ja eelnõu § 8 punktidega 5 ja 6 muudetavas makseastutuste ja e-raha astutuste seaduse § 4 ¹ lõike 8 ning § 5 lõike 1 ³ tekstis sõnade „ <i>tingimused ja kord</i> “ asemel kasutada sõnu „ <i>tingimused ja meetodika</i> “.	Selgitused	Eelnõust on jäetud välja MERAS ja KAS muudatused. Nimetatud muudatused kavandatakse tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse eelnõuga.
7.	Palume kaaluda eelnõu § 8 punktiga 3 lisatava makseastutuste ja e-raha astutuste seaduse (MERAS) § 4 lõike 6 muutmist selliselt, et seaduses kasutatavate mõistete definitsioonid on eraldi lõigetes. Samuti palume kaaluda eelnõu § 8 punktiga 5 lisatava MERAS § 4 ¹ lõigete 5 ja 6 sõnastust selliselt, et seal ei oleks liiga palju viitamist.	Selgitused	Vaata vastust punkti 6 juures.
8.	Eelnõu § 13 punktis 3 (toiduseaduse muutmine) kasutatakse läbivalt terminit „ <i>müügikäive</i> “, mis võetakse majandusaasta aruandest. Seletuskirjas aga kasutatakse termineid müügikäive, aastakäive ja müügitulu läbisegi. Täpsustame, et äriregistrile esitatavas majandusaasta aruandes kajastatakse müügitulu. Raamatupidamise seadus ja kasumiaruande skeemid näevad ette müügitulu kajastamise ja seda majandusaasta kohta. Käive kajastatakse Maksu- ja Tolliametile esitatavates käibedeklaratsioonides (vorm KMD) ja seda igakuiselt. Müügitulu ei ole seega sünonüümne käibega. Mõnel väikesel ettevõttel võib see võrduda, kuid suurtel mitte.	Arvestatud	Termin „ <i>müügikäive</i> “ on asendatud terminiga „ <i>müügitulu</i> “.
9.	Seletuskirja punktis 6.4 („Kavandatav muudatus: elutähtsa teenuse osutaja taustakontroll“) on öeldud: „ <i>Vastavad võimalused luuakse eelnõu punktiga 16. Muudatus eelkõige mõjutab elutähtsa teenuse osutajaid ja Registrate ja Infosüsteemide Keskust.</i> “ Pidades silmas üldist finantsjulgeolekut, teeme siinkohal ettepaneku hõlmata taustakontrolli võimaluse ja ilmselge vajadusega ka Rahandusministeeriumi infotehnoloogiakeskus (RMIT).	Mittearvestatud	Käesoleva eelnõuga võetakse üle CER direktiiv ning direktiivi kohaselt on taustakontrolli subjektideks ETO juures tegutsevad isikud. RMIT ei ole ETO ja direktiivi subjekt. Avaliku sektori taustakontrolli küsimust siin eelnõus ei lahendata.
10.	Juhime tähelepanu, et eelnõu vastu võtmisega ei saa tekkida	Arvestatud	Seletuskirja on täiendatud.

	n-ö automaatseid lisakulusid riigieelarvele. Siduvate rahaliste otsuste tegemine on koondatud riigi eelarvestrateegia ja riigieelarve protsessi, kus kõrvutatakse riigi kõik rahalised võimalused ja vajadused. Seaduse rakendamiseks seotud 2024.a valitsusasutuste kuludega on riigi eelarvestrateegia 2024-2027 koostamisel arvestatud, kuid edasiste aastate kuludega mitte seega tuleb valitsusasutustel need katta oma olemasolevast eelarvest või esitada vajadusel lisataotlused riigi eelarvestrateegia 2025-2028 protsessis. Juhul kui soovitakse vajaminevate kulude puhul katteallikaks riigieelarvet, palume seega seletuskirjas välja tuua, et vastav lisataotlus esitatakse järgmisel riigieelarve/riigi eelarvestrateegia protsessis (RES2025-2028).		
11.	HOS § 41.6 lg 2 lõpp ütleb FI ja Riigi Infosüsteemi Amet vahel vahetava teabe kohta:“: ... mis on vajalik järelevalvemenetluse läbiviimiseks arvestades eriseadusest tulevate piirangutega“. Seletuskirjast ei ole aga täpselt välja loetav, et mis seadusi mõeldud on. Ilmselt on siin mõeldud seda, et seda tuleks lugeda kooskõlas FIS-i lisatava uue lõikega ehk nn piirangu ulatus tulebki sellest FIS sättest. Vast võiks seda SK-s veidi rohkem niimoodi lahti kirjutada.	Arvestatud	Seletuskirja on täiendatud.
Regionaal- ja Põllumajandusministeerium			
1.	Eelnõu § 1 punktiga 16 hädaolukorra seaduse §-is 38 tehtavaid muudatusi tuleks täiendada haldusmenetluse seadusest tuleneva pädeva asutuse kooskõlastuse või arvamuse andmise kohustusega. Eelnõuga hädaolukorra seaduse § 38 kavandatava lõike 13 punkti 3 kohaselt määrab elutähtsa teenuse toimepidevust korraldav asutus muu hulgas tähtpäeva, mis ajaks peab elutähtsa teenuse osutaja täitma selle seaduse § 37 lõike 2	Arvestatud	Eelnõu on täiendatud.

	<p>alusel kehtestatud määruses ja selle seaduse § 41 lõikes 2 ning muudes õigusaktides elutähtsa teenuse toimepidevuse tagamiseks sätestatud nõudeid, arvestades, et selle seaduse § 41 lõikes 2 sätestatud kohustuse täitmise tähtaeg ei oleks pikem kui viis aastat elutähtsa teenuse osutajaks määramisest arvates.</p> <p>Nimetatud nõuded hõlmavad muu hulgas ka elutähtsa teenuse osutamise elektroonilise turvalisuse tagamise nõudeid. Neid konkreetse elutähtsa teenuse osutaja suhtes kohalduvaid nõudeid välja selgitama, nende nõuete täitmist hindama ega nende täitmiseks vajalikku ajavahemikku määrama ei ole pädev iga elutähtsa teenuse toimepidevust korraldav asutus ja seetõttu ei saa igale elutähtsa teenuse toimepidevust korraldavale asutusele sellist kohustust iseseisvalt täitmiseks panna. See peab olema asjakohase pädeva asutuse ülesanne ja selleks, et seda saada peab selle andmise kohustus asjakohasele pädevale asutusele tulenema seadusest (haldusmenetluse seaduse § 11 lõike 1 punkt 4).</p>		
2.	<p>Eelnõu §-ga 13 toiduseadusesse kavandatava § 46³ lõikest 3 tuleks välja jätta punktid 2 ja 5 ning teha asjakohased muudatused ka seletuskirjas ja rakendusaktide kavandites.</p> <p>Eelnõuga võetakse Eesti õigusesse üle Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2022/2557, mis käsitleb elutähtsa teenuse osutajate toimepidevust ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 2008/114/EÜ (edaspidi <i>CER direktiiv</i>), ja eelnõuga loodavad normid on kavandatud kehtima kuni tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse jõustumiseni, mistõttu on põhjendatud võtta CER direktiiv üle võimalikult täpselt (vähimal vajalikul määral).</p> <p>Eriti arvestades, et toiduga varustamise valdkonna ettevõtjatele kaasneb elutähtsa teenuse osutajaks määramisega küberturvalisuse nõuete täitmise kohustus, mis</p>	<p>Selgitused</p>	<p>E-ITSiga seotud mõjud ja üldiselt toidusektori ETOdele kaasnevad kulud on toodud välja seletuskirja punktis 6.9. E-ITS on üks standarditest, mis suunab ETOsid süsteemselt hindama riske ja rakendama meetmeid. Meetmete lõplik valik jääb ETO otsustada. Meetmete valikust olenevad ka meetmete rakendamise kulud. E-ITSi ei pea rakendama, kui teenuse osutaja rakendatud turvameetmed vastavad rahvusvahelise standardiga ISO/IEC 27001 kehtestatud nõuetele või teenuse osutaja on esitanud Riigi Infosüsteemi Ametile kehtiva vastavussertifikaadi. E-ITS on olemuselt tööriist, mis aitab riske ja sõltuvusi hinnata ja varade turvalisust tagada. Kõiki etalonturbe kataloogis</p>

<p>toob talle kaasa olulise majandusliku mõju, mida ei ole hinnatud (seotud kulu ja mõju konkurentsivõimele teiste valdkonnas tegutsevate ettevõtjatega võrreldes, kellel sellist kohustus ei ole). Viitame siinkohal Maaeluministeeriumi poolt 30. märtsil 2023. a esitatud tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse eelnõu kooskõlastuskirjale nr 1.4-2/395, milles tõime samuti välja nimetatud eelnõuga kavandatavate nõuete (infoturbe juhtimisstandard) rakendamise kaasnivad suured kulud ja ebaproportsionaalne halduskoormuse ning viitasime asjakohase mõjuanalüüsi puudumisele. Oleme jätkuvalt seisukohal, et elutähtsa teenuse osutajate regulatsioonis tuleb arvestada toiduga varustamise valdkonna eripärasid ning mitte rakendada infoturbestandardit ettevõtjatele kohustuslikuna. CER direktiivis taustakontrolli kohta sätestatu peaks olema üle võetud võimalusena, mitte kohustusena.</p>		<p>esitatud infoturbe meetmeid ei pea iga ettevõtte rakendama, tuleb läheneda riskipõhiselt. Ilma analüüsita, milline on maksimaalne kahju ja mis ulatuses on kahju kandmine aktsepteeritav, ei saa edasisi järeldusi teha (nt kui kaua saab ilma elektrita, ilma arveid või tellimusi esitamata hakkama, ilma et äriprotsess sellest kahjustuks). Sellise analüüsi peaks ettevõtja ise tegema. Juhime tähelepanu, et E-ITSi alusel koostatud riskianalüüsi maht oleneb ettevõtja enda määratud kaitsealast. Keskenduda tuleb üksnes olulistele süsteemidele. Kui teenuseosutaja ostab süsteemidega seotud teenuse sisse, nt pilvteenuse ja teenusepakkuja süsteemid vastavad ISO/IEC 27001 standardile, siis teenuseosutaja ei pea nende süsteemide suhtes täiendavat analüüsi tegema. E-ITS ei suuna uue süsteemi loomist, vaid üksnes suunab süsteemsemalt analüüsima riske ja rakendama meetmeid. Veel kord rõhutame, et meetmete valik ja seega ka kulude maht on ETO enda reguleeritav.</p> <p>15.01.2024 saavutasid Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ning Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi kantslerid kokkuleppe, et Riigi Infosüsteemi Amet abistab toidusektorit kübernõuete (E-ITSi) profiili koostamisel, kuid profiili koostamine jääb sektori enda ülesandeks. Tehakse koostööd toidusektoriga ning REM veab protsessi. Kübernõuete rakendamisel kehtib toidusektorile üleminekuaj viis aastat, st viie aasta jooksul on saavutatud vastavus kübervaldkonna nõuetele (sh tehtud audit). Samuti on lepitud kokku,</p>
---	--	--

			<p>et MKM ja REM vaatavad üle EASi ja KredExi ühendasutuse väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete toetuste tingimused, kas toidusektor saab taotlusvoorudes osaleda ja toetust taotleda https://eas.ee/toetused/kybertoetus/.</p> <p>Vastava täpsustuse oleme teinud ka seletuskirja ning eelnõus täpsustanud üleminekutähtaega.</p> <p>Mis puudutab taustakontrolli, siis tegemist on direktiivist tuleneva kohustusega (art 13 lg 1 (1)).</p>
3.	<p>Lähtudes punktis 2 toodud põhjendustest tuleks muuta eelnõu § 13 punktiga 3 toiduseaduses kavandatud § 464 ja 465 järgmiselt:</p> <p>„§ 464. Elutähtsa teenuse osutaja</p> <p>(1) Käesoleva seaduse § 463 lõikes 3 sätestatud valdkonnas mõjutab märkimisväärselt elanikkonna toiduga varustamist ettevõtja, kelle aasta selle valdkonna müügikäive on valdkonnas tegutsevate ettevõtjate müügikäibest suurim.</p> <p>(2) Käesoleva seaduse § 463 lõike 3 punktis 1 sätestatud teravilja-, pagari- või makarontoodete tootmises võetakse aluseks selle valdkonna ettevõtja aasta müügikäibe suurus.</p> <p>(3) Käesoleva seaduse § 463 lõike 3 punktis 3 sätestatud liha käitlemises võetakse aluseks selle valdkonna ettevõtja aasta müügikäibe suurus.</p> <p>(4) Käesoleva seaduse § 463 lõike 3 punktis 4 sätestatud piima käitlemises võetakse aluseks selle valdkonna ettevõtja aasta müügikäibe suurus.</p> <p>§ 465. Elutähtsa teenuse osutaja määramine</p> <p>(1) Ettevõtja vastavus käesoleva seaduse §-s 464 sätestatud nõuetele tehakse kindlaks tema majandusaasta aruande ning riigi toidu ja sööda käitajate registri andmete alusel.</p>	Arvestatud	Vastus esitatud punktis 2.

<p>(2) Elutähtsa teenuse osutaja määramiseks võetakse aluseks määramise aastale vahetult eelnenud kahe aasta käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud andmete keskmised andmed.</p> <p>(3) Toiduga varustamise valdkonnas elutähtsa teenuse osutaja määramise täpsemad tingimused ja korra kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega.“</p> <p>Ühtlasi palume asendada seletuskirjas asjakohased selgitused järgmise tekstiga:</p> <p>„ToiduSi §-s 464 sätestatakse valdkondade kaupa nõuded, millele vastavuse korral on ettevõtja selles valdkonnas ettevõtjaks, kelle majandustegevuse katkemine või lõpetamine mõjutab märkimisväärselt elanikkonna toiduga varustamist. Märkimisväärseks hinnatakse mõju ettevõtja müügikäibe suuruse järgi.</p> <p>ToiduSi § 464 lõikes 1 sätestatakse üldpõhimõte, et igas valdkonnas mõjutab märkimisväärselt elanikkonna toiduga varustamist ettevõtja, kelle aasta selle valdkonna müügikäive on valdkonnas tegutsevate ettevõtjate müügikäibest suurim. 3 (5)</p> <p>ToiduSi § 464 lõikes 2 sätestatakse nõuded teravilja-, pagari- või makarontoodete tootmise valdkonna, sisuliselt kahe eraldi valdkonna kohta, millele vastav ettevõtja mõjutab märkimisväärselt elanikkonna toiduga varustamist. Teravilja-, pagari- või makarontoodete tootmise valdkonnas võetakse suurima müügikäibe kindlakstegemiseks aluseks selle valdkonna ettevõtja aasta müügikäibe suurus. Nendeks valdkondadeks on teraviljatoodete tootmise valdkond (jahu ja tangained, helbed) ning makaron- ja pagaritoodete (pagaritoodetest eelkõige lihtpagaritooted nagu leib, sai) tootmise valdkond. Esimeses valdkonnas tegutseb väga väike arv ettevõtjaid ning ühe ettevõtja müügitulu ulatub 80%-ni</p>		
--	--	--

<p>tegevusala kogu müügitulust. Teises valdkonnas moodustab kolme suurima ettevõtja müügitulu valdkonna kogu müügitulust ligikaudu 50% ja suurima ettevõtja müügitulu on 26–27%. Jahu ja tangainete, tärklise ja tärklisetoodete tootmise ettevõtjate müügitulu kokku oli 2019. aastal 56,6 mln eurot (2020. aastal konfidentsiaalne), pagari- ja makarontoodete tootmise ettevõtjate müügitulu kokku oli 2020. aastal 210,7 mln eurot. Seega sätestatud nõuetele vastavaid ettevõtjaid on Eestis praegu kaks.</p> <p>ToiduSi § 464 lõikes 3 sätestatakse nõuded, millele vastav liha käitlemise valdkonnas tegutsev ettevõtja mõjutab märkimisväärselt elanikkonna toiduga varustamist. Ka selles valdkonnas võetakse suurima müügikäibe kindlakstegemiseks aluseks selle valdkonna ettevõtja aasta müügikäibe suurus. Selline lähenemine võtab arvesse Eesti lihatootmise struktuuri ning aitab tagada käitlejatele vajaliku tooraine. Liha töötlemise ja säilitamise ning lihatoodete tootmise valdkonna ettevõtete müügitulu kokku oli 2020. aastal 366,6 mln eurot.</p> <p>ToiduSi § 464 lõikes 4 sätestatakse nõuded, millele vastav piima käitlemise valdkonnas tegutsev ettevõtja mõjutab märkimisväärselt elanikkonna toiduga varustamist. Ka selles valdkonnas võetakse suurima müügikäibe kindlakstegemiseks aluseks selle valdkonna ettevõtja aasta müügikäibe suurus. Piimatoodete tootmise valdkonna ettevõtete müügitulu 2020. aastal oli 426 mln eurot.</p> <p>ToiduSi §-s 465 sätestatakse, milliste andmete alusel tehakse kindlaks elutähtsa teenuse osutaja vastavus seaduses sätestatud nõuetele, elutähtsa teenuse osutajaks määramise korraldus ja vajalikud volitusnormid.</p> <p>ToiduSi § 465 lõikes 1 sätestatakse, milliste andmete alusel tehakse kindlaks elutähtsa teenuse osutaja vastavus seaduses</p>		
---	--	--

	<p>sätetatud nõuetele. Nendeks on sõltuvalt valdkonnast, milles ettevõtja tegutseb, tema äriregistrisse esitatud majandusaasta aruanne (müügikäibe suurus valdkonnas) ning riigi toidu ja söödaregistris (tegutsemise varustuskindluse valdkonnas) olevad asjakohased andmed.</p> <p>ToiduSi § 465 lõikes 2 sätestatakse täpsustus, et majandustegevuse lühemaajalistest kõikumistest tingitud mõjutuste vältimiseks võetakse elutähtsa teenuse osutaja määramiseks aluseks määramise aastale vahetult eelnenud kahe aasta andmete keskmised andmed.</p> <p>ToiduSi § 465 lõikes 3 sätestataksegi volitusnorm valdkonna eest vastutavale regionaalministrile, et ta saaks kehtestada elutähtsa teenuse osutaja määramise täpsemad tingimused ja korra (rakendusakti kavand lisatud).“</p>		
4.	<p>Eelnõu §-ga 13 toiduseadusesse kavandatavaid muudatusi tuleks täiendada riigi tegevusvaru osaks oleva toiduvaru, mis on osa toidu varustuskindlusest, reguleerivate sätetega. Toiduvaru reguleerivad sätted olid esitatud tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse eelnõuga1 kavandatud toiduseaduse muudatustes. Peame väga oluliseks, et riigi tegevusvarusse kuuluva toiduvaru osa oleks reguleeritud seaduse tasemel juba enne tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse kehtestamist, sest hetkel puudub selles osas selgelt sätestatud vastutuse jaotus ja sellel ei ole positiivset mõju toidu varustuskindlusele.</p>	Mittearvestatud	<p>Toiduvaruga seotud küsimus on ilmtingimata oluline ja vajab lahendamist. Paraku võetakse käesoleva eelnõuga üle CER direktiivi ja selles käsitletakse üksnes CER direktiivi ülevõtmiseks hädavajalikke muudatusi. Varudega seotud küsimus lahendatakse tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse eelnõu raames. See puudutab nii tervishoiu-, toidu- kui ka muude varude liike.</p>
5.	<p>Tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse eelnõus varem kasutusel olnud elutähtsa teenuse nimetuse „toidu varustuskindlus“ asemel on kasutusele võetud täpsem nimetus „toiduga varustamine“, mistõttu tuleks asendada eelnõu § 13 punktiga 3 toiduseadusesse kavandatava peatüki 71 pealkiri „Toidu varustuskindlus“ pealkirjaga „Toiduga varustamine“ ja teha asjakohased parandused ka seletuskirjas</p>	Arvestatud	<p>Eelnõu ja seletuskirja on täiendatud.</p>
6.	<p>Eelnõu §-ga 13 kavandatavaid toiduseaduse muudatusi tuleks</p>	Arvestatud	<p>Elutähtsa teenuse toimepidevuse nõuded kehtestab</p>

<p>täiendada elutähtsa teenuse osutaja kohustusi reguleeriva sättega. Eelnõust on välja jäänud tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse eelnõuga toiduseadusesse algselt kavandatud § 466. Teeme ettepaneku täiendada toiduseaduse muudatusi §-ga 466 ja selle selgitusega seletuskirjas järgmises sõnastuses:</p> <p>„§ 466. Elutähtsa teenuse osutaja kohustused</p> <p>(1) Elutähtsa teenuse osutaja tagab elutähtsa teenuse osutamise oma valdkonnas, vajaduse korral toidugruppide või tegevuse liikide kaupa, määratud aja jooksul, mahus ja hinnaga.</p> <p>(2) Elutähtsa teenuse määratluse ja nõuded elutähtsa teenuse osutaja toimepidevuse kohta valdkondade ja vajaduse korral toidugruppide kaupa kehtestatakse hädaolukorra seaduse § 37 lõike 2 alusel.</p> <p>ToiduSi eelnõu §-s 466 sätestatakse elutähtsa teenuse osutaja kohustused. Hädaolukorra seadus sätestab elutähtsa teenuse osutaja üldised kohustused, nagu elutähtsa teenuse toimimise tagamine ja elutähtsa teenuse katkestusi ennetavate meetmete rakendamine. Need ei ole aga piisavalt täpsed toiduga varustamise valdkonnas, kuna elutähtis teenus määratakse seaduses ja seaduse alusel, käesoleval juhul ToiduSis ja seda täpsustavas regionaalministri määruses määratletult.</p> <p>ToiduSi eelnõu §-s 466 lõikes 1 täpsustatakse hädaolukorra seaduses nimetatud kohustusi toiduga varustamise valdkonnas nii, et elutähtsa teenuse osutaja tagab elutähtsa teenuse osutamise oma valdkonnas, vajaduse korral toidugruppide või tegevuse liikide kaupa, määratud aja jooksul, mahus ja hinnaga. Ehk ettevõtja ei pea tagama näiteks kogu oma sortimendi tootmist või turustamist, vaid üksnes seda osa, mis on määratletud elutähtsa teenusena regionaalministri määruses või ka vajaduse korral täpsustatud</p>	<p>osaliselt</p>	<p>ETKA oma määrusega HOS § 37 lg 2 alusel. HOS § 37 lg 3 annab väga laia loetelu nõuetest, mida saab kehtestada nimetatud määrusega. Seda, et elutähtsa teenuse osutaja tagab elutähtsa teenuse osutamise oma valdkonnas, vajaduse korral toidugruppide või tegevuse liikide kaupa, määratud aja jooksul, mahus ja hinnaga, saab sätestada samuti ETKA toimepidevuse nõuete määruses juba olemasoleva HOS § 37 lg-s 2 oleva volitusnormi alusel. Volitusnormide dubleerimine ei ole asjakohane.</p> <p>Eelnõu on täiendatud selliselt, et korraldav asutus saab ToiduSi alusel volitusnormi vajaduse korral nõuete määruses täpsustada elutähtsa teenuse osutamist toidugruppide või tegevuse liikide kaupa, määratud aja jooksul, mahus ja hinnaga.</p>
--	-------------------------	---

	<p>ministri käskkirjas, millega ta elutähtsa teenuse osutajaks määrati.</p> <p>ToiduSi eelnõu §-s 466 lõikes 2 täpsustatakse viitega hädaolukorra seaduse § 37 lõikes 2 sätestatud volitusnormile, et valdkonna eest vastutav regionaalminister saab selles määratlenda, milline tegevus konkreetses valdkonnas või konkreetse toidugrupi puhul on elutähtis teenus ja kehtestada selles osas nõuded elutähtsa teenuse osutamise ehk toimepidevuse kohta (rakendusakti kavand lisatud). Hädaolukorra seaduse § 37 lõike 3 punktis 1 sätestatud volitusnormi osa on selleks liiga üldine.“.</p>		
7.	<p>Eelnõu §-ga 13 toiduseadusesse kavandatavate sätete hulgast on välja jäänud toiduga varustamise tagamise nõuete täitmise üle tehtavat riiklikku järelevalvet puudutav säte. Eelnõu § 13 tuleks täiendada punktiga 4 järgmiselt:</p> <p>„4) paragrahvi 47 täiendatakse lõikega 41 järgmises sõnastuses:</p> <p>„(4¹) Riiklikku järelevalvet toiduga varustamise tagamise nõuete täitmise üle teostab Põllumajandus- ja Toiduamet hädaolukorra seaduses ning käesolevas seaduses sätestatud alustel ja korras.““.</p> <p>Täiendus on seotud ka toiduvaru käsitleva ettepanekuga ja muu hulgas vajalik selleks, et kontrollida näiteks toiduvaru vastavust selle koosseisu kohta kehtestatud nõuetele.</p>	Mittearvestatud	<p>Eelnevalt oleme selgitanud, et kahjuks kavandatakse käesoleva eelnõuga muudatused, mis seonduvad üksnes CER direktiivi ülevõtmisega. Toiduvaruga seotud temaatikat eelnõus ei käsitleta. ETKA nõuete üle teostab järelevalvet ETKA HOS järelevalve sätete alusel. ToiduS ei näe eraldi kohustusi, mille üle peaks tegema järelevalvet PTA.</p>
8.	<p>Eelnõu seletuskirjas tuleks ühtlustada tegevuse nimetust „toidu tootmine“. Näiteks on seletuskirja lehekülgedel 26 ja 69 kasutatud nimetust „toiduaine tootmine“. Palume viidatud kohtades asendada sõnad „toiduainete tootmine“ sõnadega „toidu tootmine“.</p>	Arvestatud	<p>Seletuskirja on täiendatud.</p>
9.	<p>Eelnõu seletuskirja lisa 2 toodud rakendusaktis nr 1 „Vabariigi Valitsuse määrus „Üleriigilise riskianalüüsi koostamiseks vajalike andmete loetelu, analüüsi nõuded ja</p>	Arvestatud	<p>Täiendus lisatud rakendusakti kavandisse. Sellegipoolest juhime tähelepanu, et tegemist on üksnes kavandiga ning määruse eelnõu alles</p>

	kord ning loetelu andmeid esitavatest asutustest““ on nimetatud riskid, mida asjaomased asutused hindavad ja mille kohta esitavad andmeid. Leiame, et nimetatud rakendusakti § 7 punktis 8 nimetatud sotsiaal-majanduslike ohtude juures peaks olema asjaomase asutusena nimetatud ka Regionaal- ja Põllumajandusministeerium kui regionaalvaldkonna eest vastutav ministeerium.		töötatakse välja.
10.	Selles osas, et kõik 79 omavalitsust muutuvad ETKA-deks vaidlust ei ole. Küll aga võib osutada probleemiks HOS § 41 Elutähtsa teenuse osutamise elektroonilise turvalisuse tagamine nõuded kõigile omavalitsustele, kus nõuete täitmine võib osutada liiga kulukaks ning võivad mõjutada omavalitsuste võimet omavalitsuslike teenuseid osutada, seda iseäranis väikeste omavalitsuste puhul.	Selgitused	HOS eelnõu ei sea KOVdele elektroonilise turvalisuse nõudeid (seda muudatust ei ole eelnõus). Elektroonilise turvalisuse nõuded laienevad kõikidele KOVdele KÜTSi alusel juba aastast 2018. Nende nõuete rakendamine ei seostu ETKA staatusega. HOS § 41 lg 2 nõue (nn saartalituse nõue) laieneb üksnes ETOdele ja selle üle on vastavate ETOde liitudega ka räägitud läbi.
11.	Võiks täpsustada § 41 ¹ . Taustakontroll elutähtsa teenuse toimepidevuse tagamisel. Siin vajaks seletuskiri oluliselt täiendamist selles osas, millised KOV korraldatavad elutähtsad teenused üldse vajavad füüsilise isiku taustakontrolli. Ning kas ka siin oleks vaja käsitleda omavalitsuse suurust? Kuigi eelnõu seletuskirjas on selle kohta märgitud, et need töökohad või ettevõtted leitakse KOV riskianalüüsi koostades, siis meie hinnangul peaks olema seletuskirjas ammendav loetelu, mis oluliselt hõlbustaks omavalitsustel neid töökohti määrata ja ETO-l taustakontrolli läbi viia.	Mittearvestatud	Seletuskirjas on selgitatud vastava paragrahvi juures, kas ning milliseid ülesandeid täitvad isikud tuleb allutada taustakontrollile. Lõpliku otsuse langetab ETO ise oma toimepidevuse riskianalüüsi põhjal. Taustakontrolli ei tehta kõikidele töötajatele, vaid üksnes piiratud ringile. ETO ise teeb valiku lähtudes oma protsessidest ja vajadustest. Ammendavat nimekirja ei ole võimalik tuua, kuna see erineb teenuste ja ettevõtete kaupa.
12.	Samuti on omavalitsuse riskianalüüsi koostamine toodud välja uue omavalitsusliku ülesandena, kuid selle muudatuse mõju omavalitsuste eelarvele on jäetud hindamata. Kuni riigi poolse, hõlpsasti kasutatava, tööriista valmimiseni võiks analüüsi koostamine olla vabatahtlik. Sellest on kindlasti	Selgitused	Mõju KOVdele seoses riskianalüüsi koostamisega on toodud välja seletuskirja lk-del 52–55. KOVdele tähendab see eelkõige täiendavat tööajakulu, st ka personalikulu. Seletuskirjas on ka nimetatud, et Riigikantselei arendab välja töövahendi KOVdele

	<p>kasu kohaliku omavalitsuse kriisivalmiduse tõstmisel ning see annab Riigikantseleile olulise sisendi riigi riskianalüüsi koostamiseks, kuid ilma andmata omavalitsusele mugavaid vahendeid või täiendavat rahastamist selle ellu viimiseks, ei ole õiglane riskianalüüsi kohustuslikus korras nõuda. Seda kasvõi seetõttu, et nende kvaliteet ei pruugi olla piisav ning nõuab Riigikantselei poolset juhendamist ja täpsustamisi.</p>		<p>riskianalüüsi koostamiseks. Metoodika ja juhendid on juba praegu tehtud KOVdele kättesaadavaks. Arendustegevus juba käib ja arendus peab valmima selle aasta lõpuks. Töövahend, juhendid, koolitusvideod peaksid oluliselt vähendama KOVde koormust ja ka kulusid, st on pigem eeldada, et kaasnevad kulud on isegi eelnõu seletuskirjas planeeritust väiksemad.</p>
13.	<p>Lisaks peavad ETO-d sõltumata suurusest ilmselt palkama endale juurde inimesi, kes aitavad neil uutes oludes nõudeid täita. See mõju on ebaoproportsionaalne ning osaliselt ilmselt ka mittevajalik ja selliseid inimesi ilmselt polegi kõigile saada. Ning on ka vastuolu seletuskirjas märgitud mõjude hinnangu ja tegelikkuse vahel: Eelnõuga täpsustatakse KOV KOKS § 6 lg-st 1 tulenevate KOV olemuslike ülesannete korraldust ega anta uusi riiklike ülesandeid. Sellest tulenevalt kaetakse eelnõuga kaasnevad kulud KOV omavahenditest.</p>	Selgitused	<p>ETODE kulud on toodud eraldi välja ja ei ole seotud KOVde kuludega. Viide KOV kulude katmisele KOV omavahenditest puudutab KOV tegevusi ja KOV kulusid. KOV ei kata ETO kulusid oma eelarvest (kaudselt teede osa teenuselepingu kaudu). ETO kulud kaetakse ETO enda vahenditest, st teenuse hinnast.</p>
Siseministeerium			
1.	<p>Eelnõu punktis 3 reguleeritakse üleriigilise riskianalüüsi koostamise põhimõtteid. Muudetakse kehtiva hädaolukorra seaduse (edaspidi HOS) § 9 sätteid. HOS reguleerib kriisireguleerimise, sealhulgas hädaolukorraks valmistumise ja hädaolukorra lahendamise ning elutähtsate teenuste toimepidevuse tagamise õiguslikud alused ning ka eriolukorra väljakuulutamist, lahendamist ja lõpetamist. Eelnõus sätestatud muudatus (HOS § 9 lõige 1 ja 2) viitab aga uuele olukorrale „muu sarnane olukord“. Palume seletuskirjas täpsustada, milliseid olukordi on muudatusega täpsemalt mõeldud reguleerida. Täna erikordade kontekstis, kas tegu ei ole pigem asutuste tavapärase</p>	Selgitused	<p>Eelnõus kasutatakse juba kehtivas HOSis kasutatavat sõnastust. Kehtiva HOSi § 1 lg 2 kohaselt kohaldatakse hädaolukorra seadust riigi julgeolekut ja põhiseaduslikku korda ähvardavaks ohuks valmistumisel, kõrgendatud kaitsevalmiduse, erakorralise seisukorra ja sõjaseisukorra ajal niivõrd, kui võrd muudes seadustes ei sätestata teisiti. Eestis kehtib erinevates erikordades ülesannete ja pädevuste jäävuse põhimõte. See tähendab, et erikorra ajal lisandub isikutele ja asutustele õigusi ja kohustusi, kuid üldjuhul jäävad samal ajal kehtima ka kõik rahuaegsed igapäevaselt kehtivad õigused ja</p>

	sündmuste ja ülesannete täitmisega nt: politsei ressursimahukamad sündmused?		täidetavad ülesanded. Näiteks peavad elutähtsad teenused toimima ka erakorralises seisukorras või kaitsevalmiduse kõrgendamisel ning sõjaseisukorras. Sellest tulenevalt kasutataksegi HOSis läbivalt „või muus sarnases olukorras“. Riigikaitseeadus näeb omakorda võimaluse määrata elutähtsa teenuse osutajatele valdkonna eriseadusega riigikaitse ülesandeid ehk täpsustada teenuse osutamist riigikaitseolukordades.
2.	Eelnõus toodud muudatusega kaob ära asutuste kohustus juhtida hädaolukorra riskianalüüsi koostamist. Palume täiendavalt täpsustada, milline on asutuste edaspidine roll üleriigilise riskihinnangu koostamisel.	Selgitused	Üleriigilise riskianalüüsi koostamiseks vajalike andmete loetelu, analüüsi koostamise nõuded ja korra ning loetelu andmeid esitavatest asutustest kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega. Nimetatud määruse kavand on rakendusakti kavandi nr 1 all. Kavandis on toodud välja ka asutuste rollide jaotus riskianalüüsi koostamisel. Sisuliselt jätkavad asutused praegu analüüsitavate ohtude hindamisega, kuid asutuste analüüsi käsitletakse edaspidi sisendina üleriigilisse riskianalüüsi, mitte eraldiseisva asutuse riskianalüüsina.
3.	Juhime tähelepanu, et Vabariigi Valitsuse 29.07.2021 määruse nr 77 „Loetelu hädaolukorda põhjustada võivatest sündmustest, mille kohta koostatakse riskianalüüs, analüüsi koostamise nõuded ja kord ning selle koostamist juhtiv asutus“ volitusnorm tuleb kehtiva HOS § 9 lõikest 1, mis eelnõu punkti 3 kohaselt muutub. Eelnõu seletuskirja peatükis 8 antud määruse muutmise/kehtetuks tunnistamine ei kajastu.	Arvestatud	Eelnõu seletuskirja on täiendatud.
4.	Eelnõus tuuakse välja, et üleriigilise riskianalüüsi koostamiseks vajalike andmete loetelu, analüüsi koostamise nõuded ja korra ning loetelu andmeid esitavatest asutustest kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega, kuid tuginedes	Selgitused	Rakendusakti kavandi nr 1 §-s 7 on toodud välja ohtude nimekiri ja neid ohte hindavad asutused. Need asutused hindavad juba praegu nimetatud ohte üleriigilise riskipildi jaoks. Paragrahvis 8 nimetatud

	<p>seletuskirja ja rakendusakti kavandile nr 1 jääb selgusetuks, mis andmed on täpsemalt vajalikud, milliste ohtude hindamiseks või millist meetodikat kasutatakse. Seletuskirja punktis 4 on toodud kohalike omavalitsuste riskide hindamise mudel, kus viidatakse juhiste/juhendmaterjalidele. Palume täpsustada, kas meetodikate ühtlustamiseks on kavas anda üleriigilise riskianalüüsi protsessi kaasatud osapooletele välja ka üldine juhendmaterjal, sh meetoodika ja põhimõtted.</p>		<p>asutuste puhul põhimõtteid alles selgitatakse välja. Riigikantselei annab asutustele ka täpsustavaid juhiseid.</p>
5.	<p>Seletuskirjast ei selgu, milleks on vajalik elutähtsa teenuse osutaja toimepidevuse strateegia (eelnõu § 1 punkt 27) ja kuidas see lahendatakse. Eelnõu kohaselt koostatakse strateegia elutähtsa teenuse osutajate (ETO) toimepidevuse suurendamiseks. Strateegia võib olla eraldiseisev dokument või teiste riiklike ja valdkondlike strateegiate või asjakohaste kavade või sarnaste arengudokumentide osa. Lisaks võib see olla üks osa siseturvalisuse arengukavast (STAK). ETOdele on niigi kehtestatud erinõuded, sh riskianalüüsi koostamine ja toimepidevuse nõuded, arusaamatuks jääb, millist lisandväärtust loob toimepidevuse strateegia koostamine. Eelnõu väljatöötaja ei ole suutnud ka varasemate märkuste raames põhjendada, mis on selle täpne eesmärk. Riik peaks hoidma ära tugeva sekkumise eraettevõtlusesse ning majandusvabaduse piiramisse. Juhul kui ETOd täidavad kokku lepitud standardi, siis ei näe põhjust eraldi strateegia koostamist, see on juba toimepidevuse plaanis olemas.</p>	Selgitused	<p>Liikmesriigi kohustus koostada ETOde toimepidevuse strateegia tuleneb direktiivi artikli 4 lõikest 1. Samuti näeb sama artikli lõige 2 ette kohustuslikke elemente, mida strateegia peab sisaldama. ETOde toimepidevuse strateegia eesmärk on nagu iga teise strateegia (nt STAK) eesmärk – seada eesmärgid, prioriteedid ja tegevuskava eesmärkide, prioriteetide saavutamiseks valdkonnas, praegusel juhul seda kõike elutähtsate teenuste ja teenuse osutajate toimepidevuse tagamiseks. Strateegiad ei loo ettevõtetele kohustusi, kohustused eraõiguslikele juriidilistele isikutele saavad tulla üksnes seadusest või seaduse alusel. Strateegiad annavad suuna ettevõtete tegevuse planeerimisel ja ka riigiasutustele nende tegevuste kujundamisel.</p>
6.	<p>Riigikantselei ei ole arvestanud Siseministeeriumi 04.08.2023 hädaolukorra seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (edaspidi eelnõu) kohta mitteametlikul kooskõlastusringil esitatud ettepanekutega 2 ja 3 ning on palunud neid ettepanekuid pikemalt põhjendada. Selgitame täiendavalt alljärgnevat:</p>	Mittearvestatud	<p>Kodakondsuse põhjal keeldumisaluse kehtestamisega piiratakse oluliselt ETOde võimalusi valida teenusepakkujaid. Need, kes toimetavad 100% Eestis, ilma välisriikide tüarettevõtete ning teenusepakkujateta, on paremal positsioonil. Kontsernid ja suurtel rahvusvahelistel ettevõtetel</p>

<p>6.1. Võttes arvesse eelnõu uut sõnastust ja numeratsiooni, tegi Siseminister ettepaneku täiendada HOS § 411 lõiget 4 punktiga 3 järgmises sõnastuses: „3) kes ei ole Eesti alaline elanik või Euroopa Liidu, Schengeni lepingu või NATO liikmesriigi kodanik.“</p> <p>Eelnõus sätestatakse need ülesanded, mille täitmiseks peab isik läbima taustakontrolli (HOS § 41¹ lõige 1). Täpsemad ülesanded, mille täitmise olulisuse seisukohast on taustakontrolli tegemine eesmärgipärane, määratakse elutähtsa teenuse toimepidevuse riskianalüüsis (HOS § 41¹ lõige 2). Taustakontrolli eesmärk on tagada töötajate usaldusvärsus. Samas saab usaldusvärsust tagada üksnes sisulise, mitte pelgalt formaalse kontrolliga.</p> <p>Kui elutähtsa teenuse osutaja olulist ülesannet täitev töötaja ei ole usaldusväärne, siis ei ole tagatud ka elutähtsa teenuse toimepidevus. Kui elutähtsa teenuse toimepidevust on kõige lihtsam rünnata töötaja kaudu, siis kaob mõte panustada ohtralt ressursi muudesse elutähtsa teenuse toimepidevust tagavatest meetmetesse (füüsiline kaitse, küberturvalisus jne). Ei tohi võtta kergekäeliselt üksikisikust lähtuvat riski.</p> <p>Eelnõu kohaselt (HOS § 41¹ lõige 1) on need ülesanded, mille täitmiseks peab isik läbima taustakontrolli mh seotud elutähtsa teenuse toimepidevust tagava infosüsteemi arendamise ja haldamisega ning ligipääsuga elutähtsa teenuse toimepidevuse tagamiseks vajalikule territooriumile, ehitistele, teabele või kontrollisüsteemidele. Isik, kes neid ülesandeid täidab, saab otseselt mõjutada elutähtsa teenuse osutamist.</p> <p>Kodakondsusega kaasneb riigi ja isiku vaheline eriline usaldussuhe, mis toob kaasa teatavad õigused ja kohustused (lojaalsuskohustus jne). Välisriigi kodanik tarbib üldjuhul selle välisriigi meediat. Välisriigi kodanikul on tihti selles</p>		<p>oleks seda nõuet raske täita.</p> <p>Teatud teenuseid osutatakse grupiülevalt ning tööle võetakse ka kolmandate riikide töötajaid või on teatud teenuste osutamine allhangitud emaettevõttele, kelle töötajad asuvad erinevates riikides. Üldjuhul ei saa Eestis tegutsev filiaal kujundada emaettevõtte personalipoliitikat, mis muudab taolise piirangu rakendamise raskeks, seda enam, kui teiste riikide seadustesse ei ole direktiivi sätteid samal kujul üle võetud. Juhime ka tähelepanu sellele, et sellise piirangu seadmine üksnes erasektorile oleks kahjustav ka eeskätt selle tõttu, et selline piirang puudub avalikus sektoris. See paneks avaliku sektori teatud teenuste puhul eelisseisu. SIM pakutud lahendus ei pruugi olla ka kooskõlas PSga, kuna mingi riigi kodakondsus ei tähenda automaatselt isiku ebausaldusvärsust ning usaldusvärsuse kontrolliks on alternatiivsed viisid lausvälistusele. Kokkuvõttes vajab nimetatud teema pikemat analüüsi, sh põhiseaduspärasuse hindamist. Direktiivist rangema regulatsiooni kehtestamine peab olema põhjendatud ja kaalutletud. Praegusel juhul ei ole ettepanek vastaval küpsustasemel, et sellega saaks edasi minna.</p>
--	--	---

<p>välisriigis lähedased isikud, majanduslikud huvid vms. Välistada ei saa seda, et Eesti kodanik töötab välisriigi heaks, kuid paratamatult on vaenuliku välisriigi luure- või julgeolekuteenistusel oluliselt lihtsam mõjutada (sh propaganda abil) enda kodanikku, millest tulenevalt on välisriigi kodanikuga seotud riskid oluliselt suuremad.</p> <p>Eesti julgeolekupoliitika aluste kohaselt on Eestile suurim julgeolekuoht Venemaa Föderatsioon. Venemaa Föderatsiooni eesmärk on lõhkuda ja ümber kujundada Euroopa julgeolekuarhitektuur ja reeglitel põhinev maailmakord ning taastada mõjusfääride poliitika. Näiteks kui energiaettevõtte kontrollsüsteeme haldab Venemaa kodanik ja ta saab lihtsa vaevaga vajalikul hetkel piltlikult öeldes juhtme seinast tõmmata samal ajal kui toimub Venemaa poolt rünne, siis tagajärjed võivad olla oluliselt raskemad. Kontroll mingi elutähtsa teenuse üle võib anda vaenlasele vajalikul hetkel olulise eelise. Ilma selle eeliseta ei pruugi rünne üldse toimuda. Kriitilise taristu ja seeläbi elutähtsa teenuse sabotaaž on tänapäeval üha aktuaalsem probleem.</p> <p>EL on kehtestanud Venemaa ja Valgevene suhtes ulatuslikud sanktsioonid vastusena Venemaa agressioonisõjale Ukraina vastu. Muuhulgas on Venemaa kodanikel ja elanikel keelatud kuuluda elutähtsaid teenuseid osutavate ettevõtete juhtstruktuuridesse. Vabariigi Valitsus on kehtestanud Venemaa ja Valgevene kodanikele piirangud Eestis viibimiseks ja töötamiseks (VV 08.04.2022 määrus nr 42). Relvaseaduse muudatuste tulemusel lõppevad alates 16.03.2024 füüsilistele isikutele, kes ei ole Euroopa Liidu või NATO liikmesriigi kodanik, väljastatud relvaload. Paratamatult tõusetub küsimus, et kui peame kolmandate riikide (ennekõike Venemaa ja Valgevene) kodanikke ohuks,</p>		
---	--	--

<p>siis miks lubame neil täita elutähtsa teenuse osutaja juures kriitilisi ülesandeid? Siinkohal on oluline rõhutada, et elutähtis teenus on teenus, millel on ülekaalukas mõju ühiskonna toimimisele ja mille katkemine ohustab vahetult inimeste elu või tervist või teise elutähtsa teenuse või üldhuviteenuse toimimist (HOS § 2 lõige 4).</p> <p>Arvestades eeltoodud täpsustame oma märkust ja teeme ettepaneku täiendada HOS § 41¹ lõiget 4 punktiga 3 järgmises sõnastuses:</p> <p>„3) kes ei ole Euroopa Liidu, Schengeni konventsiooni või NATO liikmesriigi kodanik.“</p> <p>Eestil ei ole võimalik kujundada välismaal asuva ja välismaa õiguse alusel tegutseva (ema)ettevõtte personalipoliitikat jms, kui Eestis tegutsev ja Eesti õiguse alusel tegutsev ettevõtte peab oma tegevuses (nt töötajate värbamisel) järgima kehtivaid seadusi, milles sätestatud normide eesmärk on mh tagada Eesti Vabariigi julgeolek.</p> <p>6.2. Võttes arvesse eelnõu uut sõnastust ja numeratsiooni, tegi Siseminister ettepaneku täiendada HOS § 41¹ lõiget 5 uue keeldumisalusega järgmises sõnastuses:</p> <p>„2) kes on viimase viie aasta jooksul korduvalt viibinud välisriigis, mille kohta kehtib riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse § 19 lõikes 2 nimetatud teatamiskohustus.“</p> <p>Kui isik käib tihti välisriigis, mille kohta kehtib riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse § 19 lõikes 2 nimetatud teatamiskohustus ehk nn riskiriigis, siis tõenäoliselt on tal seal mingisugused isiklikud huvid (eraelulised, majanduslikud vms). Eespool nentisime, et välisriigi luure- või julgeolekuteenistusel on oluliselt lihtsam mõjutada enda kodanikku, kuid lihtsam on mõjutada ka neid isikuid, kellel on välisriigiga mingisugune oluline side. Kahtlemata muudab</p>		
--	--	--

	<p>välisriigi külastamine lihtsamaks isikule lähenemise, sest oma riigi territooriumil on teenistustel lihtsam opereerida. Riskiriikides viibimine omab ennekõike tähendust riigisaladuse kaitse kontekstis. Riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse § 32 lõige 2 punkti 121 kohaselt võib juurdepääsuluba andmast või selle kehtivust pikendamast keelduda füüsilisele isikule, kes on viibinud välisriigis, mille kohta kehtib teatamiskohustus, asjaoludel, mis ei ole tuvastatavad. Kuivõrd elutähtsal teenusel on ülekaalukas mõju ühiskonna toimimisele ja selle katkemine ohustab vahetult inimeste elu või tervist, siis on asjakohane riskiriikidesse reisimise riske arvestada ka elutähtsa teenuse osutaja taustakontrollis. Tegemist pole mitte imperatiivse, vaid kaalumist võimaldava keeldumisalusega. Peamine risk, mida selle meetme kaudu soovime maandada on sama, mis eelmises punktis kirjeldatud – oht, et isik tegutseb välisriigi propaganda, luure- või julgeolekuteenistuste surveavaldamise vms mõjul välisriigi huvides. Andmeid piiriületuste kohta saaks küsida isikult endalt ning isiku ütluste kontrollimiseks loodaks taustakontrolli teostajatele ligipääs piirikontrolli andmekogule (PIKO).</p> <p>Kuivõrd läbiviidavaks taustakontrolliks arendatakse käesoleval hetkel Registrate ja Infosüsteemide Keskuse (RIK) vastutusallas oleva infosüsteemi juurde lisamoodul, mille abil saavad elutähtsa teenuse osutajad esitada päringud registre andmete kontrolliks ühest kohast, siis lisanduks sinna ka PIKO. PIKO liides võimaldaks taustakontrolli teostajatel isikukoodi sisestamisel saada väljavõtte isiku viimase viie aasta Eesti-Venemaa piiriületuste kohta.</p>		
7.	<p>Juhime tähelepanu, et eelnõuga lisanduvate ülesannete täitmiseks tuleb tagada Päästeameti ja kohaliku omavalitsuse üksuste püsirahastus.</p>	<p>Selgitused</p>	<p>Seaduse rakendamisega seotud 2024. a valitsusasutuste kuludega on riigi eelarvestrateegia 2024–2027 koostamisel arvestatud, kuid edasiste</p>

			aastate kuludega mitte, seega tuleb valitsusasutustel need katta oma olemasolevast eelarvest või esitada vajaduse korral lisataotlused riigi eelarvestrateegia 2025–2028 protsessis. Juhul kui soovitakse vajaminevate PÄA kulude puhul katteallikaks riigieelarvet, tuleb SIM-1 esitada lisataotlus järgmisel riigieelarve / riigi eelarvestrateegia protsessis (RES 2025–2028).
8.	Eelnõu § 1 p-s 7 muudetakse hädaolukorra seadust (HOS) selliselt, et laiendatakse elutähtsate teenuste nimekirja, mille tulemusena hakkab korraldava asutuse ülesandeid täitma veevarustuse, kanalisatsiooni, kaugkütte ja teede korrashoiu puhul kõik 79 kohaliku omavalitsuse üksust ehk ka ülejäänud 46 omavalitsusüksust, kes ei ole seni olnud ühegi teenuse puhul korraldavaks asutuseks. Seega tekib 46-le kohaliku omavalitsuse üksusele kohustus koostada hädaolukorra lahendamise plaan (HOS § 37 lg 1 p 5). Arvestades, et antud ülesande puhul on 46 omavalitsusüksuse puhul tegemist uue ülesandega, siis teeme ettepaneku anda selleks üleminekuag.	Arvestatud	Üleminekusätted on toodud välja § 1 punktides 24 ja 25. Kokkuvõttes on erinevate toimingutega KOVdel aega kuni kaks aastat.
9.	Eelnõu § 1 p-s 4 täiendatakse HOS-i §-ga 92 selliselt, et kohaliku omavalitsuse üksusel tekib kohustus koostada riskianalüüs. Eelnõu seletuskirja kohaselt ülesande täitmise lihtsustamiseks on Riigikantseilil kavas töötada välja KOVe abistav IT-lahendus, kuni IT-lahenduse väljatöötamiseni on KOVidel võimalik hinnata riske Exceli vahendusel, mis on praeguseks KOVidele kättesaadavaks tehtud. Samuti selgitab eelnõu seletuskiri, et loodav IT-lahendus võimaldab KOVidel koostada KOVi profiili, töödeldes juba olemasolevaid andmeid üleujutuste, ohtlike ettevõtete, taristu, eakate, noorte, töötavate ja töötute jmt kohta teistes andmebaasides ning registrites, hinnata KOVi enda ja KOVis osutatavate	Arvestatud	Vastav arendus on juba töös ja peaks valmima eelduslikult seaduse vastuvõtmise ajaks, kuid hiljemalt 2024. aasta sügisel.

	teenuste kriitilisust, selgitada välja KOVi riske ning selle põhjal saada KOVi riskiprofiili, mis on aluseks riskianalüüsi koostamiseks. Lähtuvalt eeltoodust teeme ettepaneku, et loodav IT-lahendus töötaks välja ajahetkeks, kui KOV-del tekib kohustus riskianalüüsi koostada. See lihtsustaks oluliselt KOV-del riskianalüüsi koostamisel riske hinnata.		
10.	Palume täpsustada, millised andmekogusid § 41 ³ lg 1 p 2 juures silmas peetakse.	Arvestatud	Tegemist on karistusregistri andmetega, mille pärimine toimub e-toimiku kaudu. Sõnastust on täpsustatud. Uus sõnastus järgmine: 2) saada karistusregistrist andmeid isiku karistatuse kohta.
11.	Küsitav on märkuste tabeli lk 5 esitatud Riigikantselei seisukoht, mille kohaselt sõna taotlus (inglise keeles request) tähendab ka päringute esitamist. Direktiivi 2022/2557 põhjenduspunktis 32 selgitatakse järgnevat: „Seepärast peaksid liikmesriigid täpsustama tingimused, mille alusel on elutähtsa teenuse osutajatel lubatud nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel ja liikmesriigi riskianalüüsi arvesse võttes esitada taotlusi oma töötajate teatavatesse kategooriatesse kuuluvate isikute taustakontrolliks. Tuleks tagada, et asjaomased asutused hindavad selliseid taotlusi mõistliku aja jooksul ning töötlevad neid kooskõlas liikmesriigi õigus- ja menetlusnormidega ning asjakohaste ja kohaldatavate liidu õigusaktidega, sealhulgas isikuandmete kaitset käsitlevate õigusaktidega.“. Eelviidatust võib ennekõike järeldada, et taustakontrolli teostamiseks vajalikke isikuandmeid peaksid töötlema asutused.	Selgitused	Oleme selgitanud JUM märkuste juures, et oleme küsinud Euroopa Komisjonilt täiendavat tõlgendust sätte kohta. Euroopa Komisjoni õigusteenistus on 20.06.2023 esitanud seisukoha, et artiklit 14 tuleks lugeda kooskõlas CER direktiivi põhjendusega 32, mis kajastab artiklit 14 ja annab näiteid selle kohta, kuidas isiku identiteeti saab kinnitada. Seejuures on kohustused seotud saavutatava tulemusega: st seni, kuni riiklikud asutused austavad neid kohustusi, võivad taustakontrolli tegemise viisid võtta erinevaid vorme, sealhulgas elektroonilisi, kuna CER direktiiv ei ole selles osas ettekirjutav . Riiklike asutuste ülesanne on hinnata, kas konkreetse taustakontrolli viisi valik austab artikli 14 CER direktiivi ja muu selles osas viidatud EL õigusega ettenähtud kohustusi. Sellest tulenevalt saavad päringud olla ka digitaalsed, nt ETO päring karistusregistrisse. Täpne lahendus on jäetud iga liikmesriigi enda otsustada. Oluline on see, et on täidetud direktiivi eesmärk tagada töötajate turvalisuse haldamine vähemalt miinimumulatuses (dokumendi kontroll ja karistusandmete kontroll).

<p>11. Märkuste tabeli lk 40 on Riigikantselei välja toonud, et täiendavate nõuete kehtestamine paneks avaliku sektori teatud teenuste osas eelisseisu. Palume Riigikantseleil selgitada, mil viisil ja mis mahus leiaks aset erasektori ja avaliku sektori ebavõrdne kohtlemine? Taustakontrolli tegemise kohustus laieneb ühetaoliselt kõikidele elutähtsa teenuse osutajatele. HOS tähenduses on elutähtsa teenuse osutaja juriidiline isik. Juriidilised isikud võivad olla nii eraõiguslikud kui ka avalik-õiguslikud. Riik pädevate asutuste kaudu korraldab elutähtsate teenuste toimepidevust, mitte ei osuta teenuseid. Jääme enda varem esitatud seisukoha juurde, et elutähtsa teenuse osutaja juures kriitilisi ülesandeid täitma tohib lubada üksnes isiku, kes on Euroopa Liidu, Schengeni konventsiooni või NATO liikmesriigi kodanik. Direktiiv on minimaalse ühtlustamise lähenemisviisiga, millest tulenevalt on liikmesriigil lubatud täiendavate nõuete kehtestamine, kui see on vajalik. Arvestades Eesti geopoliitilist asukohta on Siseministeeriumi hinnangul tegemist proportsionaalse meetmega riigi julgeoleku tagamiseks.</p>	<p>Selgitused</p>	<p>Oleme märkuste tabelis toonud välja, et lisaks sellele, et SIM pakutud lahendus seaks erasektorit ebasoodsasse seisu võrreldes avaliku sektoriga, ei pruugi pakutud lahendus olla kooskõlas PSga, kuna mingi riigi kodakondsus ei tähenda automaatselt isiku ebausaldusväärstust ning usaldusväärse kontrolliks on alternatiivsed viisid lausvälistusele. Kokkuvõttes vajab nimetatud teema pikemat analüüsi, sh põhiseaduspärasuse hindamist. Direktiivist rangema regulatsiooni kehtestamine peab olema põhjendatud ja kaalutletud. Praegusel juhul ei ole ettepanek vastaval küpsustasemel, et sellega saaks edasi minna. Kui SIM näeb vajadust direktiivist rangema regulatsiooni järele, siis palume esitada ka vastav mõjude analüüs koos põhiseaduspärasuse analüüsiga.</p>
<p>Sotsiaalministeerium</p>		
<p>1. Esmalt märgime, et Sotsiaalministeerium saatis oma esialgsed märkused eelnõule, seletuskirjale ja rakendusaktide kavanditele Riigikantseleile 7. augustil 2023. Kahjuks ei ole nende märkustega eelnõu ametlikule kooskõlastamisele saatmisel arvestatud ning eelnõu seletuskirjas ega sellele lisatud materjalides ei ole märgitud Sotsiaalministeeriumi märkustega arvestamist. Sellest tulenevalt esitame mõned augustis saadetud märkustest Riigikantseleile uuesti. Ka</p>	<p>Arvestatud</p>	<p>Seletuskirja on täiendatud.</p>

	palume lisada eelnõu seletuskirjale eelnõu ettevalmistajatena Sotsiaalministeerium (kahjuks selline viide puudub, kuigi Sotsiaalministeeriumiga on tehtud HOSi ettevalmistamisel kohtumisi ning Sotsiaalministeerium on esitanud omapoolse sisendi eelnõu ja seletuskirja muutmiseks).		
2.	Eelnõu punkt 11 - HOS § 37 lõiget 1 täiendatakse uute punktidega 41 ja 42, millele laieneb HOS § 37 lõike 5 kohaselt võimalus neid ülesandeid edasi volitada. Samas uues lisatud punktis 42 ei ole sellise iseloomuga ülesandeid, mida saaks edasi volitada.	Selgitused	ETKA edasivolitamise võimalus ei laiene kõikidele ETKA ülesannetele, vaid üksnes ülesannetele, mille puhul ei eeldata ETKA enda poolset täitmist. HOS § 37 lg 1 p 4 ¹ kohaselt tuleb ETKA-l määrata volitatud esindaja. Punkti 4 ² kohaselt tuleb teavitada Riigikantseleid enda ülesannete edasivolitamisest ning edastada volitatud asutuse kontaktandmed. ETKA enda kontakti saab anda ainult ETKA ise, samuti edastada infot volituse kohta. Need on tegevused, mille täitmist eeldatakse ETKA-lt endalt.
3.	Eelnõu punkt 15 – Muudetava HOS § 38 lg 1 ¹ kohaselt elutähtsa teenuse osutajate üle arvestuse pidamiseks esitab vajalikud andmed tsiviiltoetuse registrisse ja uuendab need kord aastas hiljemalt 1. jaanuariks elutähtsat teenust korraldav asutus. Teeme ettepaneku seda sätet täiendada nii, et andmeid saab esitada ka volitatud asutus. Ka tsiviiltoetuse registri põhimääruse kohaselt on andmete esitajad hetkel ministeeriumid, elutähtsa teenuse toimepidevust korraldavad asutused ja Terviseamet.	Arvestatud	Eelnõu on täiendatud.
4.	Eelnõu punkt 16 – Palume seletuskirjas kirjutada lahti, kuidas tuleks toimida nende elutähtsa teenuse osutajatega, kes juba praeguste õigusaktide kohaselt on määratud elutähtsa teenuse osutajateks. Samuti tuleks kontrollida üle viide HOS § 38 lg 13 p-s 3 (hetkel on viide eksitav).	Arvestatud	Seletuskirja on täiendatud.
5.	Eelnõu punkt 19 – Teeme ettepaneku, et HOS § 38 lg 3 p-s 9 on võimalik ülevaate esitamine ka elutähtsa teenuse toimepidevust korraldava asutuse määratud asutusele	Arvestatud	Eelnõu on täiendatud.

	(analoogne võimalus on ette nähtud ka punktis 11).		
6.	<p>CER direktiivi lisa punktis 5 on loetletud 6 ETO kategooriat, kuid seletuskirjas on välja toodud neist ainult 5. Seega teeme ettepaneku:</p> <p>1) seletuskirja punktis 7 muuta neljandat ja viiendat lauset järgmiselt: „CER direktiivi lisa hõlmab tervishoiuteenuse osutajaid, referentlaboreid, ravimite uurimise ja arendamise asutusi, ravimite tootjaid, meditsiiniseadmete tootjaid ja ravimite hulgimüüjaid. Hindamise käigus selgus, et Eestis puuduvad referentlaborid, ravimite ja meditsiiniseadmete tootjad ning ravimite uurimise ja arendamise asutused, millel oleks märkimisväärne mõju Eesti ühiskonna toimimisele ja mida saaks pidada CER direktiivi kriteeriumide kohaselt elutähtsateks.“;</p> <p>2) punkti 7 täiendada järgmise lausega: „Kui üleriigilise riskianalüüsi ja tervishoiu valdkonna tervikliku analüüsi koostamise käigus selgub, et Eestisse on tulnud ühiskonna ja riigi seisukohast olulised täiendavad tervisesektori teenused ning ETOD, siis tehakse ka vastav seaduse muudatus.“.</p>	Arvestatud	Seletuskirja on täiendatud.
7.	Samuti palume teha muud tehnilised täiendused eelnõu seletuskirjas ja rakendusaktide kavandites, millised esitasime Riigikantseleile 7. augustil 2023 ja mis on käesoleva eelnõu puhul jätkuvalt asjakohased. Kuna need täiendused olid juba Sotsiaalministeeriumi poolt materjalidesse sisse viidud, siis käesolevas kirjas ei ole otstarbekas neid uuesti välja tuua.	Arvestatud	Vastavad täiendused on tehtud.
8.	Juhime tähelepanu, et rakendusaktide kavandis nr 1 on § 8 p 4 loetelust välja jäänud apteegid.	Arvestatud	Kavandit on täiendatud.
9.	Seletuskirjas on mõjude hindamisel RavS muudatuste juures välja toodud, et eelnõu kohaselt hakkavad edaspidi elutähtsat teenust osutama ravimite hulgimüügi tegevusloa omajad Tamro Eesti OÜ ning Magnum Medical OÜ. Kuniks ravimite hulgimüügi tegevusloa omajate seas ei ole ETO-sid	Arvestatud	Seletuskirja on korrigeeritud.

	määratud, ei saa me veel konkreetseid ettevõtteid välja tuua, vaid ainult, et kohustus langeb eelduslikult suurema turuosaga ravimite hulгимүүгiettevetetele.		
10.	Seletuskirja p 1.3 märkida õigusaktide kehtivad redaktsioonid, nt ravimiseadus (RT I, 15.12.2023, 10) tervishoiuteenuste korraldamise seadus (RT I, 15.12.2023, 14).	Arvestatud	Seletuskirja on korrigeeritud.
11.	Seletuskirja lk 41 ja 76 võib kasutada ajakohasemaid andmeid – 2024. a jaanuari seisuga oli Eestis 471 üldapteeki.	Arvestatud	Seletuskirja on korrigeeritud.
12.	<p>Oleme lähtunud oma eriseaduste koostamisel (ravimiseadus ja TTKS) Riigikantselei suunistest, mis olid järgmised:</p> <p>a) Eriseaduses on kirjas üldised kriteeriumid, millal ettevõtja määratakse ETOks ning määrusega siis täpsustatakse kriteeriume – ehk siit tulevad raamid, kes on ETO.</p> <p>b) HOS § 38 alusel ETKA ehk minister annab haldusakti isiku ETOks määramise kohta või ETO staatusest väljaarvamise kohta.</p> <p>Vaadates aga nt toiduseaduse regulatsiooni, siis seal ei ole sellest põhimõttest lähtunud. Nt toiduseaduses on eraldi (lisaks HOSle) välja toodud, et valdkonna eest vastutav minister määrab isiku ETOks. Miks siin on lubatud HOS regulatsiooni korrata? Lisaks on korratud toiduseaduses ka HOS põhimõtet, et täpsemad nõuded määratakse HOS § 37 lõike 2 alusel kehtestatud määruses. Seaduste erinev ülesehitus tekitab tõlgendamise probleeme.</p>	Arvestatud	ETKAde ja ETOde puhul on ühetaoline lahendus.
13.	Samuti võiks olla eriseadustes ühtsena käsitletud seda, et kas nimetame ära nii hädaolukorra kui ka eriolukorra või jääme ainult hädaolukorra juurde (sest eriolukord kuulutatakse välja teatud hädaolukorra lahendamiseks). Nt ravimiseaduses	Arvestatud	Eelnõu on korrigeeritud.

	oleme kasutanud ainult hädaolukord, mis hõlmaks mõlemat olukorda (ehk kui hädaolukord, siis sinna alla mahub ka eriolukorra mõiste). Seda põhimõtet kasutatakse ka nt TTKS § 59 regulatsioonis. Nüüd toiduseaduses on välja toodud hädaolukord, selle oht ja eriolukord. Mõistete kasutamine võiks olla ühtne.		
14.	Ravimiseaduse § 10 p-s 1 tuleks asendada sõna „kelle“ sõnaga „mille“ - ravimite hulгимүүги tegevusloa omaja, mille kaudu.	Arvestatud	Eelnõu on korrigeeritud.
15.	Kui ühtlustada seaduste sõnastus, siis palume täiendada § 10 punkti 1 ning punkti 2 peale sõna „hädaolukorra“ sõnaga „eriolukorra“.	Arvestatud	Eelnõu on korrigeeritud.
16.	Palume ravimiseaduse seletuskirjas (lk 41) asendada lauseosa „üldapteek, kes osutab“ lauseosaga „üldapteegi tegevusloa omaja selle üldapteegi osas, mis osutab ...“	Arvestatud	Seletuskirja on korrigeeritud.
17.	Palume ravimiseaduse seletuskirja lisada veel selline täiendus: Ravimiseaduse muudatuste tegemisel on arvestatud järgmise skeemiga: a) ravimiseaduses on kirjas üldised kriteeriumid, millal ravimite hulгимүүги tegevusloa omaja või üldapteegi tegevusloa omaja määratakse ETOks ning valdkonna eest vastutava ministri määrusega täpsustatakse ETOks määramise täpsemad tingimused ja kord – ehk ravimiseadusest tulevad raamid, kes määratakse ETOks. b) HOS § 38 alusel elutähtsat teenust korraldav asutus (Sotsiaalministeerium) annab haldusakti isiku ETOks määramise kohta või ETO loetelust väljaarvamise kohta. c) Ettepaneku ETO loetellu määramise või loetelust väljaarvamise kohta teeb Ravimiamet.	Arvestatud	Seletuskirja on korrigeeritud.

18.	Teeme ettepaneku lisada TTKS osas seletuskirja, et kui HOS eelnõuga liigub paralleelselt ka tervishoiuteenuste korraldamise seaduse jt seaduste muudatus, siis tuleks selles valguses asendada läbivalt mõiste „üldarstiabi“ mõistega „perearstiabi“ ning § 12 punkti 1 lõikes 6 asendada lauseosa „samal taristul koos ühe keskusena tegutsevate üldarstiabi osutajate“ sõnaga „tervisekeskuse“. Eelnõu link siin: https://eelvoud.valitsus.ee/main/mount/docList/547425f2-2147-400c-9336-312fdbded494 .	Mittearvestatud	Hetkel ei ole lisanud, kuid jälgime seda menetlust, et vajaduse korral enne kehtestamist teha muudatused. Võib juhtuda ka nii, et HOS CER jõuab enne kui TTKS ja siis tuleb kavandada TTKSis hoopis need muudatused. Seepärast ei too hetkel ka seletuskirjas välja.
19.	Teeme ettepaneku täiendada TTKS seletuskirja järgmisega: TTKS muudatuste tegemisel on arvestatud järgmise skeemiga: a) TTKSis on kirjas üldised kriteeriumid, millal üldarstiabi osutaja määratakse ETOks ning valdkonna eest vastutava ministri määrusega täpsustatakse ETOks määramise täpsemad tingimused ja kord – ehk TTKSis tulevad raamid, kes määratakse üldarstiabi osutajatest ETOks. b) HOS § 38 alusel elutähtsat teenust korraldav asutus (Sotsiaalministeerium) annab haldusakti isiku ETOks määramise kohta või ETO loetelust väljaarvamise kohta. c) Ettepaneku ETO loetellu määramise, loetelust väljaarvamise kohta teevad Terviseamet kooskõlastatult Tervisekassaga.	Arvestatud	Seletuskirja on korrigeeritud.
20.	Punktiga 4 täiendatakse seadust normitehnilise märkusega selle kohta, et seadusega võetakse üle CER direktiiv.	Arvestatud	Seletuskirja on korrigeeritud.
21.	SK-s on hetkel: 9) terviseministri määrus „Ravimitega varustamise ja esmatasandi tervishoiuteenuse toimimise	Arvestatud	Seletuskirja on korrigeeritud.

	<p>elutähtsa teenuse osutaja määramise täpsemad tingimused ja kord ning loetelu üldarstiabi osutajatest, ravimite hulгимүүgi tegevusloa omajatest ning üldapteekidest, mille kaudu tagatakse elutähtsa teenuse järjepidev toimimine ja hädaolukorra lahendamise“ tervishoiuteenuste korraldamise seaduse § 7 lõike 5 ning ravimiseaduse § 26 lõike 11 ja § 29 lõike 11 alusel. See tuleks siis ajakohastada ja lisada see määruse pealkiri ning volitusnormid, mis on rakendusaktide kavandites.</p>		
22.	<p>Palume asendada § 12 punkt 1 sõnastust „kõikide osutatavate tervishoiuteenuste, sealhulgas tugiteenuste“ sõnastusega „kõikide osutatavate tervishoiuteenuste, sealhulgas tugiteenuste <u>tervist toetavate teenuste</u>“ – põhjuseks on see, et „tugiteenused“ on tervishoius kasutatav termin, mida võib mõista vales tähenduses.</p>	Arvestatud	Seletuskirja on korrigeeritud.
Finantsinspeksioon			
1	<p>Eelnõu § 1 punkt 20 – sätestatakse asutuste vaheline koostöö, teavitamine ja aruandlus. Eelnõuga nähakse ette, et elutähtsa teenuse toimepidevust korraldav asutus, Riigi Infosüsteemi Amet, Finantsinspeksioon, Päästeamet ja Riigikantselei teevad koostööd ja vahetavad omavahel teavet seoses elutähtsa teenuse osutajaga.</p> <p>Finantsinspeksiooni hinnangul peab vastavast normist tulema selgemalt välja, millist liiki ja laadi teavet (kelle kohta), millal ja kellega tuleb Finantsinspeksioonil vahetada. Nimelt on Finantsinspeksiooni seaduse (FIS) § 54 kohaselt finantsjärelevalve käigus saadud teave (finantsjärelevalve on defineeritud FIS § 2 lõikes 1) konfidentsiaalne ning konfidentsiaalse teabe avaldamine on lubatud vaid väga piiratud juhtudel ja olustikes kolmandatele isikutele. Eelnõu</p>	Arvestatud	Eelnõu § 45 ¹ on täiendatud ning on eraldi toodud välja FI ja RIA vaheline koostöö. Kuna teabevahetus FI ja Eesti Panga vahel on juba täpsemalt reguleeritud Finantsinspeksiooni seaduses, siis seda osa eelnõuga ei korrata.

	<p>pinnalt hetkel ei nähtu, et oleks põhjendatud konfidentsiaalse järelevalvelise informatsiooni avaldamine niivõrd laiale isikute ringile sedalaadi universaalses (piiritlemata) mahus. Eelnevast tulenevalt on Eelnõus vaja täpsemalt määratleda kellele, millises ulatuses ja millistel juhtudel üldse on põhjendatud Finantsinspektsiooni poolt finantsjärelevalvelist saladust sisaldava informatsiooni avaldamine. Eriti veel oludes, kui HOS § 36 lõike 3 kohaselt on Eesti Pank see asutus, kes vastavas valdkonnas korraldab elutähtsa teenuse toimepidevust. Samuti on vaja selgelt määratleda Eelnõus ka see, et iga isik, kes sedalaadi informatsiooni on õigustatud saada, peab arvestama ja järgima FIS § 34 kohustustega. Vastasel juhul ei ole võimalik konfidentsiaalse järelevalvelise info avaldamine Eelnõus märgitud isikutele.</p>		
2.	<p>Eelnõu § 8 punktide 1 ja 2 kohaselt plaanitakse täiendada makseasutuste ja e-raha asutuste seadust (edaspidi MERAS) § 4 lõike 1 punktiga ⁹ ja muuta MERAS § 4 lõike 1 punkti 14.</p> <p>MERAS § 4 on Eesti õigusesse üle võetud Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiivi 2015/2366 makseteenuste kohta siseturul (edaspidi PSD2) artiklist 3 ning olulised erisused MERAS ja PSD2 vastavasisuliste sätete vahel hetkel puuduvad. Eelnõuga soovitakse liikuda kaugemale PSD2 paika pandud põhimõtetest ja sõnastusest ning muuta MERAS § 4 lõike 1 punkti 14 selliselt, et muutub normi sisu. Finantsinspektsiooni hinnangul võib MERAS § 4 lõikes 1 sätestatud välistuste laiendamine või muutmise tekitada vastuolu PSD2-ga. Lisaks võib eelnõus kirjeldatud täienduste tegemine tekitada MERAS § 4 lõikes 1 kordusi, sest ka hetkel on eelnõus kirjeldatud teenused MERAS tegevusloa kohustusest välistatud, st sellistel ettevõtetel (nt sularahavedajad) puudub ka praegu tegevusluba.</p>	<p>Selgitused</p>	<p>MERASga seotud muudatused on jäetud eelnõust välja. Tõstatatud küsimus on kavas lahendada tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse väljatöötamise käigus.</p>

	<p>Samuti tuleb Finantsinspektsiooni hinnangul muudatuste tegemisel arvestada seda, et MERAS § 4 lõike 1 punkt 14 on suunatud spetsiifiliselt sularaha- või makseautomaadist sularaha väljavõtmise teenuse pakkujatele, mitte laiemalt eelnõus kirjeldatud sularaharingluse teenuse osutajatele, kes on hetkel hõlmatud muude MERAS § 4 lõike 1 punktidega. Eelnõu koostamisel tuleks arvestada ka MERAS-es muudatuste tegemise eesmärki ning seda, et käesoleva ettepanekuga ei looda uusi välistusi, vaid muudatuse eesmärk on luua alused ETO-de määramiseks, mistõttu ei pruugi olla asjakohane makseteenuste hulgast välistatavate tehingute sätte (MERAS § 4 lõige 1) muutmine.</p> <p>Finantsinspektsioon teeb ettepaneku mitte muuta MERAS § 4 lõiget 1, vaid täiendada MERAS-t eraldiseisvas paragrahvis vastavate mõistetega ja ETO-ks kvalifitseerumise alustega, mille alusel saab Eesti Pank kinnitada kaarditehingute töötlemise teenuse või sularaharingluse ETO-d. Vastavas eraldiseisvas paragrahvis võiksid sisalduda ka käesolevas eelnõus esitatud ettepanekud MERAS §-i 4¹ ja §-i 5 täiendamiseks. Täienduste tegemisel saaks MERAS-e puhul läheneda sarnaselt krediidasutuste seaduse §-ga 3, luues selgelt eraldiseisva paragrahvi ETO-de toimimise ja kinnitamise kohta.</p>		
<p>3.</p>	<p>Palume siiski kaaluda ja eelnõusse tagasi lisada finantssektori erisätted kriisiolukorra reguleerimiseks ja rakendamiseks. Näiteks lisada Eelnõusse HOS-i lisatav § 251, mis reguleerib Vabariigi Valitsuse juhtimisvolitusi finantssektori suhtes. Nagu ka ise olete märkuste tabelis märkinud, siis HOS § 251 annab võimaluse Vabariigi Valitsusel tagada teatud meetmetega finantssektori stabiilsus, kui nt Euroopa Keskpanga suunised ja otsused viibivad, mistõttu on oluline,</p>	<p>Mittearvestatud</p>	<p>Tulenevalt uuendatud JUM ja ELAKi juhistest on eelnõust jäetud välja kõik sätted, mis ei ole otseselt vajalikud direktiivi ülevõtmiseks. Finantssektori erisätete regulatsioon tuleb lahendada tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse eelnõuga. Hetkel on JUM eelnõus olnud finantssektori erisuste vastu sellises sõnastuses ning teema tuleb läbi rääkida ja leida konsensuslik lahendus.</p>

	et selline eiregulatsioon olek siseriikliku õigusega kehtestatud. Oma sisult põhineb see Soome õiguse vastaval mudelil.		
4.	Eelnõu § 41 ⁶ lõige 2 sätestab Finantsinspektsiooni ja Riigi Infosüsteemi Ameti vahelise teabe vahetuse. Samas on seletuskirjas viidatud täiendavalt ka Eesti Pangale. Siinkohal oleks vaja teha parandus seletuskirjas vastavalt eelnõule ja infovahetusest välja võtta Eesti Pank kuivõrd Eelnõu seda ette ei näe.	Arvestatud	Seletuskirja on korrigeeritud.
5.	Lisaks soovime esitada täiendavad ettepanekud Eelnõusse hädaolukorral lahendamiseks finantssektoris. Käesolevaga esitatavad Finantsinspektsiooni seaduse (FIS) ja HOS-i muudatusettepanekud on seotud HOS-s sätestatud hädaolukorra lahendamise mudeli õiguslike kitsaskohtade käsitlemisega. Muudatusettepanekute eesmärk on ennekõike nimetatud seadustes reguleerida hädaolukorra lahendamine Eesti Panga poolt ja Finantsinspektsiooni osalemine selle lahendamisel, st et mõlema asutuse pädevuse küsimused oleks HOS-s selgemalt reguleeritud.	Mittearvestatud	Kuna ettepanekud ei seondu otseselt CER direktiivi ülevõtmisega, siis võtame need arutuse alla tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse eelnõu raames.
Eesti Pank			
1.	Jätkuvalt leiame, et elutähtsate teenuste toimepidevuse ja võrdse tegevuskeskkonna tagamiseks peaks teatud elutähtsa teenuse mahu ületamisel tekkima kohustus järgida elutähtsa teenuse osutajale kehtestatud nõudeid ka piiriülesel teenusepakkujal ning tema üle peaks saama järelevalvet teha Eesti järelevalveasutus. Üheks lahenduseks oleks seaduses sätestada võimalus kohustada sellist piiriülese teenuse pakkujat asutama elutähtsa teenuse osutamiseks Eestis filiaal. Peame vajalikuks, et Riigikantselei koostöös	Mittearvestatud	Nimetatud küsimus väljub direktiivi skoobist, seepärast seda ei lahendata ka käesoleva eelnõuga. Juhime tähelepanu, et selle küsimuse lahendamine ja õigusliku lahenduse loomine kuulub Rahandusministeeriumi pädevusse.

	Rahandusministeeriumiga analüüsiks sellise kohustuse sätestamise kooskõla Euroopa Liidu õigusega.		
2.	Maksete toimepidevuse jaoks oleks oluline leida esimesel võimalusel lahendus kahjude hüvitamisele makseteenuste osutajale olukorras, kus teenuse jätkuvus tagatakse digiallkirjastamise teenuse katkemisel.	Selgitused	Nimetatud küsimus väljub direktiivi skoobist ja lahendus üritatakse leida tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse eelnõu raames. Maksete digiallkirjastamisest (s.o tugeva identimise teema) tulenevate kahjude teema on arutuse all ka äsja avaldatud PSD3/PSR-i pakettis (https://finance.ec.europa.eu/publications/financial-data-access-and-payments-package_en) – ehk edaspidi on kavas RAM-1 seda põhjalikumalt analüüsida.
3.	Samuti soovime uuesti juhtida tähelepanu sellele, et § 251 lõige 1 punktis 2 toodud meede kehtestada finantsjärelevalve subjektidele kohustus osta riigi emiteeritavaid võlakirju ja rahaturuinstrumente või anda riigile laenu ei ole kooskõlas selle paragrahvi eesmärgiga säilitada finantssektori stabiilsus ja usaldusväarsus või kriitiliste funktsioonide jätkuvus. Teeme ettepaneku see säte sellisel kujul eelnõust välja jätta.	Arvestatud	Eelnõu § 25 ¹ lg 1 p 2 on jäetud eelnõust välja.
4.	Pidades silmas seda, et eelnõu kohaselt annab elutähtsa teenuse toimepidevust korraldav asutus haldusakti isiku elutähtsa teenuse osutajaks määramise kohta, ei pea me enam vajalikuks eelnõus olevaid täiendavaid sätteid, mille kohaselt Eesti Pank elutähtsa teenuse osutajate loetelu kinnitab. Eesti Pank hakkab elutähtsa teenuse osutajaid määrama hädaolukorra seaduse (HOS) § 38 lg 12-16 sätestatud korras. Sellest tulenevalt tuleb muuta vastavaid viited krediidasutuste seaduses (KAS) ja makse- ja e-raha asutuste seaduses (MERAS). Muuta tuleb ka sätteid, millega Eesti Pangal on õigus kehtestada loetelu koostamise tingimused. Ühtlasi teeme ettepaneku muuta eelnõu § 5 lõiget 11 selliselt, et makseasutust või e-raha asutust saab määrata kas	Selgitused	Tulenevalt JUMi juhistest jätta eelnõusse üksnes CER direktiivist tulevad otsesed muudatused on eelnõust jäetud välja MERAS ja KAS kavandatud muudatused. Eesti Panga tõstatatud muret üritatakse lahendada tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse eelnõuga.

makseteenuse või sularaharingluse elutähtsa teenuse osutajaks. Sama lahendust on kasutatud ka krediidasutuste puhul. Muudatused tuleb teha järgmistes eelnõu sätetes ja need on alla joonitud. Muud MERASE sätteid jäävad muutmata.

§ 5. Krediidasutuste seaduse muutmine

Krediidasutuste seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 3 lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Eestis asutatud krediidasutus või välisriigi krediidasutuse Eestis asutatud filiaal on hädaolukorra seaduse § 36 lõike 3 punktis 1 või 2 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja, välja arvatud juhul, kui tema Eestis tehtud maksed või Eestis tehtud sularaha väljamaksed moodustavad vähem kui ühe protsendi Eesti krediidasutuste, makseasutuste ja e-raha asutuste vastavast kogunäitajast ning Eesti Panga hinnangul ei ole tal Eestis maksete toimimisele olulist mõju. Hinnangu andmisel arvestab Eesti Pank eelnimetatud maksete kõrval ka asjaomases krediidasutuses või filiaalis maksekontot omavate klientide arvu ja kaasatud hoiuste mahtu.“;

2) paragrahvi 3 lõige 3 tunnistatakse kehtetuks;

3) paragrahvi 3 täiendatakse lõigetega 4 ja 5 järgmises sõnastuses:

„(4) Eesti Pank võib kehtestada käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja määramise täpsemad tingimused ja korra.

(5) Elutähtsat teenust osutav krediidasutus ja välisriigi krediidasutuse filiaal on kohustatud säilitama nende juures maksekontot omavale isikule

<p>hädaolukorras või selle ohu korral juurdepääsu makseasutuste ja e-raha asutuste seaduse § 3 lõike 1 punktis 2 nimetatud makseteenustele, kuid mitte suuremas ulatuses, kui vastav asutus neid teenuseid tavaolukorras pakub. Hädaolukorras pakub elutähtsat teenust osutav krediidasutus ja välisriigi krediidasutuse filiaal neid makseteenuseid ulatuses, mis vastab hädaolukorra seaduse § 37 lõike 2 alusel kehtestatud toimepidevuse nõuetele.“.</p> <p>§ 8. Makseasutuste ja e-raha asutuste seaduse muutmine</p> <p>„41. Makseteenuste hulgast välistatud teenuseid osutava isiku kohustused“;</p> <p>5) paragrahvi 41 täiendatakse lõigetega 5–7 järgmises sõnastuses:</p> <p>„(5) Isik, kes osutab vähemalt ühte käesoleva seaduse § 4 lõikes 6 nimetatud teenust, on hädaolukorra seaduse § 36 lõike 3 punktis 2 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja, kui ta osutab teenuseid hädaolukorra seaduse § 36 lõike 3 punktis 1 nimetatud elutähtsa teenuse osutajale ja Eesti Panga hinnangu kohaselt on isikul maksete toimimisele oluline mõju.</p> <p>(6) Isik, kes osutab vähemalt ühte käesoleva seaduse § 4 lõikes 7 nimetatud teenust, on hädaolukorra seaduse § 36 lõike 3 punktis 3 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja, kui ta osutab teenuseid hädaolukorra seaduse § 36 lõike 3 punktis 1 nimetatud elutähtsa teenuse osutajale ja Eesti Panga hinnangu kohaselt on isikul maksete toimimisele oluline mõju.</p> <p>(7) Eesti Pank võib kehtestada käesoleva paragrahvi lõikes 5 ja 6 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja määramise täpsemad tingimused ja korra.“;</p> <p>6) paragrahvi 5 täiendatakse lõigetega 11ja 12 järgmises</p>		
--	--	--

	<p>sõnastuses: „(11) Eestis asutatud makseasutus või e-raha asutus või välisriigi makseasutuse või välisriigi e-raha asutuse filiaal on hädaolukorra seaduse § 36 lõike 3 punktides 1 või 2 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja, kui tema Eestis tehtud maksed või sularaha väljamaksed moodustavad rohkem kui ühe protsendi Eesti krediidasutuste, makseasutuste ja e-raha asutuste vastavast kogunäitajast ning Eesti Panga hinnangul on tal Eestis maksete toimimisele oluline mõju. Hinnangu andmisel arvestab Eesti Pank eelnimetatud maksete kõrval ka makseasutuses või e-raha asutuses maksekontot omavate klientide arvu. (12) Eesti Pank võib kehtestada käesoleva paragrahvi lõikes 11 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja määramise täpsemad tingimused ja korra.“;</p>		
5.	<p>Eelnõu kohaselt on finantssektorit puudutavas eriolukorras Vabariigi Valitsusel õigus kehtestada määrusega tingimused maksekontolt sularaha väljavõtmise piiramiseks. Väljaspool eriolukorda aga ei ole aga sularaha väljamaksete piirangute kehtestamise õigus üheselt selge. Finantsinspeksioonil on näiteks järelevalve funktsioonis KAS § 104 lõike 1 alusel õigus keelata krediidasutustel teatud tehingute või toimingute tegemine või piirata nende mahtu. Samuti on Eesti Pangal kui elutähtsat teenust korraldaval asutusel hädaolukorra lahendamise juhtimisel õigus anda avaliku võimu kandjale korraldusi haldusakti andmiseks. Ei ole aga üheselt selge, kas Finantsinspeksioonil on õigus Eesti Panga korraldusel sularaha väljavõtmise piiramise ettekirjutus teha ehk kas Finantsinspeksioon täidab hädaolukorra lahendamisel järelevalve funktsiooni. Eeltoodust tulenevalt</p>	<p>Selgitused</p>	<p>HOS § 25¹ kavandatud muudatus on jäetud eelnõust välja. Sellegipoolest selgitame, et HOS § 25¹ toodu on üks täiendavatest meetmetest, mida VV saab eriolukorras rakendada. Jäävad kehtima ka muud HOSs nimetatud meetmed. Kriisiolukordades kehtivad ka valdkonna eriseadused, nende kehtivus nt hädaolukorras või eriolukorras ei peatu. Finantsinspeksioonil on õigus mh ettekirjutusega keelata krediidasutustel teatud tehingute või toimingute tegemine või piirata nende mahtu (KAS § 104 lg 1 p 1 ja FIS § 55 lg 4). See õigus jääb Finantsinspeksioonile ka eriolukorras, sama kehtib ka Eesti Panga õiguse kohta anda korraldusi.</p>

	<p>vajab täpsustamist Finantsinspektsiooni õigus ettekirjutusi teha ja seda mitte üksnes sularahaga seonduvalt. Ühe võimalusena näeme järgmisi muudatusi KASis ja MERASes: KAS § 103 lõiget 1 täiendatakse punktiga 6 järgmises sõnastuses:</p> <p>6) Eesti Pank on andnud hädaolukorra seaduse § 14 lõike 41 alusel korralduse.</p> <p>MERAS §100 lõiget 1 täiendatakse punktiga 5 järgmises sõnastuses:</p> <p>5) Eesti Pank on andnud hädaolukorra seaduse § 14 lõike 41 alusel korralduse.</p>		
6.	<p>Eesti Pank ei ole nõus turvategevuse seaduse muutmisega, mille kohaselt turvaettevõtja, kes osutab püsivalt turvamise teenust sularaharingluse teenuse pakkujale, on ise sularaharingluse elutähtsa teenuse pakkujaks ning sellest tulenevalt Eesti Panga kui ETKA järelevalve all. Leiame, et turvateenus, kui seda osutatakse elutähtsa teenuse osutajatele, peaks olema iseseisev elutähtis teenus. Samuti on turvateenuse riiklik järelevalve ja ETKA roll Politsei- ja Piirivalveameti pädevuses, mistõttu peaks nii turvateenuse nõuete kehtestamine kui ka nende täitmise järelevalve kuuluma selle ameti pädevusse.</p>	Selgitused	Turvategevuse seaduse muudatus on jäetud eelnõust välja tulenevalt JUMi suunistest.
7.	<p>HOSi § 37 lg 3 punkti 7 muudetakse nii, et ETKA peab oma määruses sätestama sündmusest teavitamise korra ja üksikasjaliku sündmuse aruande esitamise tingimused ja korra. Sama § täiendatakse lõikega 6, mis kehtestab, mida eeltoodud sättes toodud teavitamise tingimused peavad sisaldama. Punkti 7 ning lõike 6 sõnastus vajaks ühtlustamist, teeme ettepaneku muuta lõiget 6 järgmiselt:</p> <p>12) paragrahvi 37 täiendatakse lõikega 6 järgmises sõnastuses:</p>	Arvestatud	Lõike 6 sõnastust on täpsustatud.

	<p>„(6) Käesoleva paragrahvi lõike 3 punktis 7 nimetatud sündmusest teavitamise kord ning üksikasjaliku sündmuse aruande esitamise tingimused ja kord peavad hõlmama vähemalt:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) sündmusest mõjutatud kasutajate arvu ja osakaalu; 2) sündmuse kestust; 3) sündmusest mõjutatud geograafilist piirkonda, võttes arvesse geograafilise piirkonna eraldatust.“; 		
8.	<p>Paragrahvi 38 täiendatakse lõikega 4, mille kohaselt sätestatakse teavitamise osas erisuse krediidiasutuste suhtes. Eesti Panga jaoks ei ole siin üheselt mõistetav, kas Eesti Pank kuulub samuti nende isikute ringi, keda teavitatakse. On väga oluline ja peab olema üheselt mõistetav, et Eesti Pank sellise info saaks.</p>	Selgitused	Jah, teavitada tuleb ka Eesti Panka. Eelnõu sõnastust on korrigeeritud.
9.	<p>Paragrahvis 41⁶ reguleeritakse asutuste vahelist infovahetust. Eelnõu varasema versiooni esimesest lõikest on eraldatud Finantsinspeksioon ning tema ja Riigi Infosüsteemi Ameti vaheline infovahetus on reguleeritud eraldi lõikes. Eesti Panka ei ole sellesse lõikesse lisatud, kuna selgituste järgi on Eesti Panga ja Finantsinspeksiooni vaheline koostöö reguleeritud Finantsinspeksiooni seaduses (FIS). On tõsi, et FIS Eesti Panga ja Finantsinspeksiooni andmevahetust reguleerib, kuid andmevahetus toimub FIS § 48 kohaselt taotluse alusel ehk selleks, et andmeid saada, peab üks osapool neid nõudma. Meile tundub, et hädaolukorra seaduses reguleeritakse aga ka infovahetust, mis toimub ka infot omava poole initsiatiivil. Sellest tulenevalt palume ka Eesti Panga lisamist § 41⁶ teise lõikesse.</p>	Selgitused	<p>Paragrahvi 41⁶ lg 1 on üldnorm, mis kohustab ETKAsid, PÄAt, RIAt ja RKd vahetama omavahel infot seoses ETOdega. Lõige 2 on erinorm sularaharingluse ja makseteenuste kohta. Arvestades CER direktiivi, NIS2 direktiivi ja DORA määrust on ETOst pankade info subjektideks EP, FI ja RIA. Teiste ETKAdega või PÄAga infovahetus ei ole otseselt asjakohane. EP ja FI omavaheline infovahetus on reguleeritud FISs. RIA osas oli FI ja RAM ettepanek luua erinorm HOSi (selleks ongi lg 2). FISi omakorda oli loodud täiendav norm konfidentsiaalsuse kohta. Kokkuvõttes peab info vahetamine FI ja EP või RIA vahel olema põhjendatud. Kui asutus on huvitatud infost, mis on teise asutuse käes, siis tuleb tal sedda küsida ja põhistada. Oma algatusel saavad asutused igal hetkel vahetada infot ja seda siin ei reguleerita.</p>

Konkurentsiamet

<p>1.</p>	<p>Eelnõu seletuskirja kohaselt tuleb erinevad elutähtsate teenuste osutajate tasud kujundada selliselt, et järjepidevalt oleks tagatud investeeringud jätkusuutlikkuse ja elutähtsa teenuse toimepidevuse nõuete täitmiseks. <i>Näiteks võrgu rekonstrueerimise kulud, toimepidevuse tagamisega seotud kulud (nt generaatorite, varude jms soetamine), kuna elutähtsa teenuse osutajatest ettevõtjad on kohustatud tagama oma toimepidevuse erinevate riskide puhul. Eesmärk on tagada tarbijatele hädavajalikul tasemel teenus ka kriiside ajal.</i></p> <p>Seetõttu on eelnõus valdkondlikesse eriseadustesse hinna kujundamise põhimõtteid sätestavatesse normidesse lisatud, et hinna kujundamisel peab arvestama ka „<i>investeeringuid jätkusuutlikkuse ja elutähtsa teenuse toimepidevuse nõuete täitmiseks</i>“.</p> <p>Konkurentsiamet peab täiendava regulatsiooni kehtestamist ebavajalikuks. Kehtiva õiguse kohaselt peab teenuse hinna kujundamisel arvestama, et ettevõtjal oleks järjepidevalt tagatud investeeringud tegevus-ja arenduskohustuse täitmiseks. Ettevõtte tegevus-ja arenduskohustusega on hõlmatud ka kõik seadusest tulenevad elutähtsa teenuse osutamisega seotud investeeringud.</p> <p>Konkurentsiameti on oma praktikas arvestanud hinna kujunduse üle otsustamisel ettevõttele seaduses tulenevate kohustuste täitmiseks tehtavate investeeringutega (nt ohutusnõuded). Seetõttu on arusaamatu eelnõu seletuskirjas toodud põhjendus, et elutähtsa teenuse osutajate seas on tekkinud perioodiliselt küsimusi toimepidevuse tagamiseks tehtavate kulude kohta ning Eesti Gaasiliidu, Eesti Jõujaamade ja Kaugkütte Ühingu ettepanekul täpsustati seda asjaolu valdkonna eriseadustes ühisveevärgi ja</p>	<p>Mittearvestatud</p>	<p>Aastaid on elutähtsa teenuse osutajad ja erinevad erialaliidud tõstatanud probleemi, et toimepidevusega seotud kulude katmise võimalused tariifist/teenuse hinnast on eriseadustes ebaselged. Selle tõttu on Siseministerium (kuni 01.07.2021 oli kriisireguleerimispoliitika kujundamine Siseministeriumi ülesanne) mitmeid kordi küsinud Konkurentsiametilt seisukohti kulude kandmise kohta. Konkurentsiamet on mitmeid kordi väljendanud seisukohta, et toimepidevusega seotud kulude katmine teenuse hinnas/tariifis on lubatud. Eelnõuga täiendatakse eriseadusi, et luua paremat selgust seaduse rakendamisel. Tegemist on täpsustavate muudatustega, mis aitavad paremini mõista teenuse hinnaga/tariifiga seotud regulatsiooni.</p>
------------------	---	-------------------------------	---

	<p>-kanalisatsiooni seaduse näitel.</p> <p>Eelnõu kohane investeeringuid puudutav sõnastus ei sätesta, et tegemist on üksnes elutähtsa teenuse toimepidevusega seotud investeeringutega, vaid kohustab arvestama kõiki investeeringuid igasugusesse jätkusuutlikkusse. Samas seletuskirjas puudub analüüs, millised investeeringuid jätkusuutlikkusse silmas peetakse ning millist mõju see avaldab teenuste hindadele. Kuna kehtivad eriseadused juba sätestavad, et hinda arvestatakse vajalikud investeeringute st ei pea Konkurentsiamet eraldi sätte lisamist vajalikuks.</p>		
2.	<p>Eelnõu seletuskirja kohaselt (nt eelnõu§ 4) on varud põhjendatud lülitada teenuse hinda nende soetusmaksumuselt arvatud tulukuse kaudu, mis arvutatakse soetusmaksumuse korrutamisel põhjendatud tulunormiga (WACC). Põhjuseks on toodud asjaolu, et hoides täiendava varu soetamiseks kulutatud rahalisi vahendeid nt pangakontol, teeniks ettevõtja sellelt intressitulu.</p> <p>Konkurentsiamet leiab, et nimetatud seisukohad on nii arusaamatud kui ka ekslikud ega ole kooskõlas olemasoleva praktikaga. Samuti puudub igasugune analüüs sellise lähenemise mõjust teenuse hindadele. Näiteksmaagaasiseaduse alusel gaasivaru haldamise kuludesse ei tohi süsteemihaldur lisada gaasivaru omandamise kulu. Süsteemihaldur müüb gaasivaru tarneraskuse korral kaitstud tarbijale ning küsib tarbijalt ka asjakohast hinda, kattes seeläbi gaasivaru soetamiseks tehtud kulutused.</p> <p>Täiendavalt toob Konkurentsiamet välja, et vastavalt Raamatupidamise Toimkonna Juhendile nr 21 punktile16 tulebilansis kajastada käibevarana järgnevaid varasid:</p> <p>(a) raha ja raha ekvivalente, välja arvatud juhul, kui neid ei</p>	Arvestatud	Seletuskirja on täiendatud.

<p>ole võimalik kasutada vähemalt 12 kuu jooksul alates bilansipäevast;</p> <p>(b) varasid, mis eeldatavasti realiseeritakse ettevõtte tavapärase äri tsükli käigus (isegi juhul, kui see on pikem kui 12 kuud; näiteks varud ja nõuded ostjate vastu);</p> <p>(c) varasid, mida hoitakse eelkõige kauplemiseesmärgil (näiteks kauplemiseesmärgil hoitavad finantsinvesteeringud); ja</p> <p>(d) varasid, mida tõenäoliselt suudetakse realiseerida lähema 12 kuu jooksul bilansipäevast (näiteks finantsinvesteeringud, mida plaanitakse ja tõenäoliselt suudetakse müüa 12 kuu jooksul).</p> <p>Varud on näiteks soojusettevõtjatel kütuse näol, kuid neid ei ole võimalik lülitada ettevõtja investeeritud kapitali, sest varusid soetatakse jooksvalt, kulutatakse jooksvalt ja kantakse ka jooksvalt kuludesse. Käibevarasid (sh varusid) ei amortiseerita, sest käibevara (sh varud) on pidevas ringluses. Kõik reguleeritavad ettevõtjad saavad teenuse hinda täiendavat tulukust, mis arvutatakse käibekapitalilt. Eriseaduste (MGS, ELTS) kohaselt on võimalik vajaduse korral teha käibekapitali osas täiendav analüüs kontrollimaks, kasseadustes sätestatud käibekapitali komponendi suurus (viis protsenti) on piisav.</p>		
<p>3. Eelnõu § 3 lõike 3 kohaselt täiendatakse elektrituruseaduse (ELTS) paragrahvi 93 lõikega 42 järgmises sõnastuses: <i>„(42) Käesoleva seaduse § 211 lõikes 2 sätestatud ülesande täitmise ja selleks valmistumise üle teeb järelevalvet Konkurentsiamet hädaolukorra seaduse §-des 46 ja 47 sätestatud alusel ja korras.“</i></p> <p>Eelnõuga sätestatakse ELTS 211 lõige 2 järgmiselt: <i>“Isiku, kes osutab käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud elutähtsa teenuse osutajale võrgu või selle osa arendamise</i></p>	<p>Selgitused</p>	<p>Vastav muudatus on jäetud eelnõust välja.</p>

<p><i>või opereerimise teenust, püsiv riigikaitseülelase riigikaitseleaste § 432 tähenduses on tagada võrgu toimimine vastavalt hädaolukorra seaduse § 37 lõike 2 alusel kehtestatud nõuetele.“</i></p> <p>Eelnõuga sätestatakse, et Konkurentsiamet hakkab teostama järelevalvet (on korrakaitseorgan) ka ettevõtete osas, kes osutavad elutähtsa teenuse osutajale elektrivõrgu või selle osa arendamise või opereerimise teenust. Seega järelevalvet laiendatakse isikutele, kes ei ole turuosalistel ELTSi mõttes ja kes seni Konkurentsiameti järelevalve alla ei kuulunud.</p> <p>Eelnõuga antakse Konkurentsiametile täiendavad volitused erimeetmete rakendamiseks, sh isiku kutsumine ametiruumi -vajadusel ka sundtoomine, isikusamasuse tuvastamine, valduse läbivaatus, vallasasja hoiule võtmine ning hoiule võetud vallasasja müümine või hävitamine, mida ELTSi alusel turuosalistele kohaldada ei saa.</p> <p>Lisaks on võimalik nendele isikutele määrata sunniraha kuni 30000 eurot, samas kui ELTS võimaldab turuosalistele määrata sunniraha kuni 1300 eurot (va erisus põhivõrgu ettevõtja puhul).</p> <p>Eelnõu kohaselt oleks Konkurentsiameti ülesandeks kontrollida, kas ettevõtte, kes osutab elutähtsa teenuse osutajale elektrivõrgu või selle osa arendamise või opereerimise teenust, on valmistunud püsiva riigikaitseülelase täitmiseks, sealhulgas on taganud, et ettevõttel on ülesande täitmiseks ettevalmistatud personal ning vajalikud vahendid ja varud.</p> <p>Seletuskirjast ei nähtu, et seejuures oleks analüüsitud, kui suured on lisanduvad kulud riigieelarvele. Kui Konkurentsiameti töökoormus suureneb, siis paratamatult suurenevad ka kulud nii tööjõule kui majanduskuludele. Seletuskirjast ei nähtu, et eelnõu ettevalmistaja oleks</p>		
---	--	--

<p>Konkurentsiameti ametikohti ja nendega seotud ülesandeid hinnanud ning sellest järeldusi teinud. Eelnõus sätestatud ülesanded ei ole praegu ühegi Konkurentsiameti teenistuja ülesannete hulgas ning eelnõuga kavandatud muutus tooks kaasa töökoormuse ja kulude kasvu ning lisaeelarve vajaduse. Arvestada tuleb ka sellega, et uute järelevalve erimeetmete kasutuselevõtuks puuduvad ametil vahendid ja töötajad.</p> <p>Konkurentsiamet põhitegevuseks on mh konkurentsialane ja reguleeritud turgudejärelevalve. Elutähtsa teenuse toimepidevuse järelevalvajana tegutsemine oleks valdkond, kus ametil puuduvad rahalised vahendid, kogemus ning töötajad. Seega amet ei pea võimalikuks selliste täiendavate ülesannete täitmist.</p>		
<p>4. Konkurentsiamet on varasema ltl juhtinud asjaomaste ministriumide tähelepanu, et terviklikku käsitlemist vajab Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 2017/1938 sätestatud pädeva asutuse ülesannete täitmine ning gaasi varustuskindluse tagamine. Kuna määruse eesmärgid on üsna sarnased hädaolukorra seaduse eesmärkidega, on otstarbekas valdkonna regulatsioonide ühendamise. Konkurentsiametile teadaolevalt on Kliimaministeerium moodustanud töögrupi määrusest tulenevate kohustuste analüüsimiseks. Otstarbekas oleks töögrupis käsitleda ka hädaolukorraga seonduvaid gaasi varustuskindluse küsimusi. Eeltoodust tulenevalt teeb Konkurentsiamet ettepaneku mitte kooskõlastada eelnõu § 3 punkte 2 ja 3, § 4 punkti 2 ning § 7 punkti 1.</p>	<p>Selgitused</p>	<p>Tõepoolest on vastav töögrupp moodustatud. Töögrupi esimene kohtumine toimus 08.11.2023. Töögrupi eesmärk on mh jaotada määruses (EL) nr 2017/1938 pädeva asutuse ülesanded selgemalt asutuste vahel ära. Täpne ülesannete jaotus selgubki töögrupi töö tulemusena. Vajaduse korral kavandatakse MGS või muude seaduste muudatused.</p>